

भारत सरकार
GOVERNMENT OF INDIA
राष्ट्रीय पुस्तकालय, कलकत्ता
NATIONAL LIBRARY, CALCUTTA

वर्ग संख्या Mal
Class No.
पुस्तक संख्या 894.8143
Book No.
राष्ट्र/ N.L. 38 R 823

MGIPK—11 LNLC/67—3-1-68—1,50,000

RAMA MADHAVAM.

TRANSLATED INTO MALAYALAM

BY

O. KELU NAMBIAR.

രമാ മധവം.

ഒ. കെ. കെ. നമ്പ്യാർ

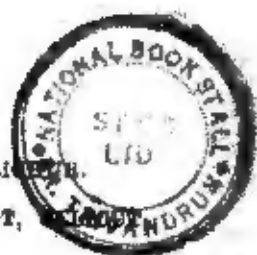
മലയാളത്തിൽ അനുഭവം ചെയ്തത്.

(രണ്ടാം പതിപ്പ്)
1923

PRINTED BY

THE MANGALODAYAM PRESS, TRICHUR.

AND PUBLISHED BY S. M. BOOK DEPOT,

PRICE 1 RE.

വില 1 രൂപ

വകുപ്പുകൾക്ക് പ്രയോജനമാകും.

രമാമാലയം.

ഒന്നാം അദ്ധ്യായം.

ആനന്ദനായ മക.

വസന്തകുലം! മനംമറയ്ക്കുക വീശിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന സ
ഗന്ധമുള്ളതും ശീതമുള്ളതും ആയ വായു എല്ലാജനങ്ങളുടേ
യും മനസ്സിനെ ലയിപ്പിക്കുന്നു. പുരവാരസികൾ ആബാലവൃ
ദ്ധം ആനന്ദസമുദ്രത്തിൽ തഥേവ സഞ്ചരിച്ചുകൊണ്ടിരി
ക്കുന്നു. എന്താൽ വികസിച്ചിരിക്കുന്ന താമരയെപ്പോലെ എല്ലാ
സ്റ്റോഴും ശോഭയാടുകയിരുന്നിരുന്ന മെയ്യുടെ മനോഹരമാ
യ മുഖം നോക്കാനും ഈ ദിവസം എത്രയും വാടിയിരി
ക്കുന്നു. അവളുടെ ചന്ദ്രബിംബസമാനമായ മുഖത്തിന്റെ പ്രഭ
അസ്തമിച്ചിരിക്കുന്നു. കണ്ണുകളിൽനിന്നു കണ്ണന്ത പൊഴിയു
ന്നു; അവൾ ചിന്തതന്ത്രയുടെ ഇരിക്കുന്നു. 'സഹോദരി! മേമ,
നീ എന്നിങ്ങനെ കരയുന്നു? നിന്നെക്കുറേ ആനന്ദനായ എന്തു ദുഃഖ
മാണ് നേരിട്ടിരിക്കുന്നത്?' അതാ! ഇവൾ എന്നെന്നാണു്
പെട്ടെന്ന് അന്ധരായിപ്പോയിപ്പോയെന്നു തിരിഞ്ഞത്! പുറത്തു
ത്തരിൽ ആരെ വരുന്ന ശബ്ദം കേട്ടിരിക്കുമോ? ശമി, ശമി.
അതാ ആരെ വരുന്നതുപോലെ തോന്നുന്നു. ആരായിരിക്ക
ണം? എന്തോ മേ സുഖമുണ്ടാണു്. ഈ സുഖമുണ്ടാണു് അവ
ളുടെ അമ്മ പാവുതിരായി.

മേളികയിൽ ഏകനായി ഇരുന്ന ആ മുറിയിൽ തന്റെ
അമ്മവരുന്ന ശബ്ദം കേട്ട ഉടനെ മെ പെട്ടെന്നു തേക്കപ്പെട്ട ത
ന്റെ ദുഃഖത്തിന്റെ ചിഹ്നങ്ങൾ അവളുടെ കണ്ണിൽ പതി
യാതിരിക്കുവാൻ മേഗം മേഗം കണ്ണുകളിൽ നിന്നു വിശ

കൊണ്ടിരുന്ന കണ്ണനീർ തുടച്ചു; പിന്നെ താൻ തുറന്നത് പ്ര
വൃത്തിയിൽ ബദ്ധശ്രദ്ധയായിരിക്കണമെന്ന് അമ്മ മന
സ്സിലാക്കത്തക്കവണ്ണം മെ അവളുടെ കയ്യിൽ ഉണ്ടായിരുന്ന
സൂചി അഗ്രതാഴെ നടത്തുവാൻ തുടങ്ങി.

പാവുതീർത്ത് ഉടൻ വന്ന് അവളുടെ പിന്നിൽ നിന്നു;
ഏകിലും മെ തന്റെ മുഖം ഉയർത്തിയതെ ഇല്ല. മെമ്മറം
പോലും സംസാരിച്ചില്ല. ഈ ലക്കണക്കുവു കണ്ടതിനാൽ
പാവുതീർത്ത് ആശ്ചര്യപ്പെട്ട്—‘മോള! ഇതെന്ത്, ഇന്ന് ഇ
ത്ര ദാഖിച്ചിരിക്കുന്നത്? എന്തുകൊണ്ടു സംസാരിക്കുന്നില്ല?’
എന്നു ചോദിച്ചു.

മെ തല ഉയർത്തി ചിരിച്ചു. തന്റെ പുഞ്ചിരിയോടുകൂടി
യുള്ള മുഖം കണ്ടാൽ അമ്മയ്ക്കു തന്റെ ദാഖാവസ്ഥ മനസ്സിലാ
കുന്നതല്ലെന്ന് അവൾ വിചാരിച്ചു. എന്നാൽ അവളുടെ
ഈ ചേച്ചു നിഷ്പ്രഭതയോടെയായിത്തീർന്നു എന്നു ഉള്ളു. മുഖം
ഉയർത്തിയ ഉടനെ മകളുടെ മുഖഭാവത്തിൽ സ്പഷ്ടമായിത്തോ
ന്നിയ വ്യസനം പാവുതീർത്തിയുടെ ഭ്രമിയിൽ പതിഞ്ഞു. അ
തു കണ്ട ഉടനെ മകളെ അത്യന്തം പ്രേമത്തോടെ പിടിച്ചും
കൊണ്ടു ‘മകളേ! നിനക്കു ഇന്ന് എന്തു സംഭവിച്ചിരിക്കുന്നു?’
എന്നു ചോദിച്ചു.

മെ പിന്നെയും സന്തോഷഭാവം മുഖത്തിൽ നിന്നു പുറ
പ്പെടുത്തിക്കൊണ്ട് ശ്രമിച്ചു; എന്നാൽ അയ്യോ, അവളുടെ ആ
അദ്ധ്വാനത്തിന്നു ഫലമായില്ല. ചെട്ടന്നു രണ്ടു കണ്ണുകളിൽ
നിന്നും കണ്ണനീർ തുടിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

മകളുടെ ഈ വ്യസനം കണ്ടു പാവുതീർത്തിയുടെ സ്വ
യം പതുക്കെ ആയി. മകളെ ഗാഢമായി ആലിംഗനം ചെയ്
തുകൊണ്ടു വ്യസനസ്വഭാവത്തിൽ ‘മകളേ! നീ എന്തിന് ഇ
ങ്ങിനെ വ്യസനിക്കുന്നു? ലലാടലിഖിതംപോലെ വന്നുകൂടും.
അത് ഒരിക്കലും കൈറുത്തല്ല.’ എന്നു പറഞ്ഞു.

അമ്മയുടെ ഈ ശാന്തവാക്കുകൾകൊണ്ടു മകൾ ആ

ശ്വാസം തോന്നിയില്ല. അതിന്നു പകരം വ്യസനം അതിവേഗത്തിൽ വന്നുചേന്നതുകൊണ്ട് അവർ ഉറക്കം വിട്ടി വീങ്ങി കരയുവാൻ ആരംഭിച്ചു.

മെ നല്ല ബുദ്ധിയുള്ള പെൺകുട്ടിയായിരുന്നു. അവർ മാരാട്ടി ഭാഷയിൽ അഞ്ചു ഗ്രന്ഥങ്ങൾ വായിച്ചിരുന്നു. കൂടാതെ അവർക്കു വിദ്യയിൽ അഭിവൃദ്ധിയുണ്ടായിരുന്നു. ശിശു പ്രായത്തിൽത്തന്നെ അവർ അവരുടെ വലിയച്ഛന്റെ ഗൃഹത്തിൽത്തന്നെ വളർന്നുവന്നു. അവരുടെ അച്ഛന്റെ പേര്— അത്ര എന്നിത്? അയാളുടെ മുഖമെങ്കിലും അവർ ആ മന്ത്രത്തിൽ കണ്ടിട്ടില്ലായിരുന്നു. തടസ്സശ്വാസമേറ്റത് എന്നു വേരായ അയാൾ കണ്ണാടകളോടെണന്നായിരുന്നു; നല്ല ഭാര്യമാരെ വിവാഹം കഴിച്ചിരുന്നു. ആ ഭാര്യൻ തന്നെയാണ് നമ്മുടെ ഈ മേയുടെ പിതാവ്.

പാശ്ചാത്യരായിട്ട് ഒരു കുട്ടിമാത്രം, ഈ മക്കളെന്ന പെൺകുട്ടി, ഖാക്കി മൂന്നു ഭാര്യമാരിൽ ഒന്നായിട്ട് മൂന്നു പുത്രിമാരും ഒരു പുത്രനും ഉണ്ടായിരുന്നു. ശേഷം മണ്ണുപേക്കും സന്താനമേ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. ആൺകുട്ടിയും പെൺകുട്ടികളും ഉണ്ടായിരുന്ന ഭാര്യയുടെ മേൽപ്പട്ട് തടസ്സശ്വാസമേറ്റത് വീട്ടുകാർക്കു നടുക്കിലുംകൊണ്ടു താമസിച്ചു. അയാളുടെ ഖാക്കി മൂന്നു ഭാര്യമാരും അവരുടെ അമ്മയുടെ വീട്ടിൽതന്നെ സഹോദരന്മാരുടെ ഭാര്യമാരുടെ ശകാരവും ദേഷ്ടകൊണ്ടു ദിവസപ്പൂത്തി കഴിച്ചുകൊണ്ടുവന്നു. അവർ ജീവിച്ചിരിക്കുന്നുവോ, അഥവാ മരിച്ചുപോയോ എന്നുള്ള അന്വേഷണവും കൂടി ആ നീചനുണ്ടായിരുന്നില്ല. ആഹോ! പാപി! നിന്നക്കു നിന്റെ ഭാര്യമാരുടെ സംരക്ഷണചെസ്തൻ സാധിക്കാത്ത പക്ഷം, നീമാ! സാധുക്കളായ നല്ല പശുക്കളുടെ കഴുത്ത് എന്നിന്നു അറക്കൂ? ഹാ! ഹാ!!

മെ വിവാഹത്തിന്നു പ്രായം തികഞ്ഞവളായിരുന്നു. പതിനഞ്ചു വയസ്സു കഴിഞ്ഞു പതിനഞ്ചാം വയസ്സു തുടങ്ങിയിരി

ക്കുന്നു. എന്നാൽ അവളുടെ വിവരത്തെ സംബന്ധിച്ചു താൻ തൊരു ആലോചനയും നടന്നിട്ടില്ല. അപ്പോഴാണെങ്കിൽ അവളുടെ വിവാഹകാര്യത്തിൽ മനഃപൂർവ്വം അലക്ഷ്യം കാണിച്ചു. അതെന്തുകൊണ്ടെന്നു സാമന്ത്രിയുടെ നമ്മുടെ വായനക്കാർ കണ്ടുപിടിച്ചിട്ടുണ്ടായിരിക്കണം. ഇതു തന്നെയാണ് നമ്മുടെ മെയുടെ ദീപത്തിന്റെ കാരണം.

ചണ്ഡലനായ യശോധരന്റെ പതിനാലു പതിനഞ്ചു വയ്ക്കോളം മേയുടെ വിവരംപോലും അറിയാതെ സമയം കിട്ടിയില്ലെങ്കിലും, അതാൾ തന്റെ 'അപ്പോൾ' അധികാരം മറന്നിരുന്നില്ല. മേ ദീപസംക്ഷയംകൊണ്ടും അധികമായി പൂജിക്കപ്പെട്ട കണ്ണീരണിയിൽ, അവൾക്കുവേണ്ടി വിവാഹം വേണമെന്നു കർമ്മക്കർമ്മപ്പാരി അവളുടെ അമ്മയുടെ സഹോദരനായ (അമ്മയായ) വിജയനന്ദൻ, യശോധരന്റെ ഏതൊരു ഏഴുതുകൾ അയച്ചു. എന്നാൽ യശോധരന്റെ ചണ്ഡികയായ മറുവടി ഒരു കാര്യം, എന്നെന്നാൽ — 'എനിക്ക് ആലോചനയുണ്ട്. ഭാര്യയിനെ അന്വേഷിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. വൈശാഖത്തിൽ എത്തിയെങ്കിലും കാര്യം നിവൃത്തിപ്പെടണമെന്നുണ്ട്.'

എന്നാൽ ഇങ്ങിനെ ഏതു വൈശാഖം വന്നു! ഒന്നാ! രണ്ടാ! അല്ല മൂന്നാ! കാരാണായി ആരോഴ് വൈശാഖം വന്നു കഴിഞ്ഞു. എങ്കിലും യശോധരന്റെ വരനെ കൂടി കണ്ടുകിട്ടിയില്ല. കിട്ടുന്നതെങ്ങിനെ? പെൺകുട്ടി വലിയപ്പോൾ വീട്ടിൽ താമസിക്കുന്നു; ചിലവെല്ലാം അന്യോന്യം കഴിഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു; അത്രമാത്രമല്ല പെൺകുട്ടി വളരത്തോറും ആദായത്തിൽ ഉള്ള ആഗ്രഹം വർദ്ധിച്ചുകൊണ്ടു വരുന്നു. 'കൊല്ലത്തിൽ ഇരുന്താരിൽ സംഗതി ഇരിക്കട്ടെ; നൂറാൻപതെങ്കിലും കണ്ണടച്ച് ആരും തരാതിരിക്കയില്ല. നശിക്കട്ടെ! കാരാണമെന്നു നൂറാൻപത്താണിന്നു താമസം വന്നതല്ല' എന്ന് അതാൾ മനസ്സിൽ കണക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടി

തന്നു. ആയിരത്തൊന്നു വരെ നാലഞ്ച് ദിക്കിൽ നിന്നു പരത്തിയിരുന്നു; കഡംബങ്ങളും മന്ത്രയുജ്ജ്വലമായിരുന്നു. ചിലർ ചെറുപ്പംതന്നെ അറങ്ങിത്തന്നു. ഏതാൽ മട്ടന്നു വരയാളുടെ പ്രായവും കഡംബവുംകൊണ്ടു കർപ്പമെന്തു? മണലിനും കൊടുത്തുവന്നതെന്നു അയാൾ പ്രതീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. എന്തു കൊണ്ടെന്നാൽ, അയാൾ ഇതിന്നുമുമ്പ് അയാളുടെ മറ്റു പെൺകുട്ടികൾക്കു, മേൽക്കീഴ് ആയിരത്തിത്തൊട്ടു മരവധിഷ്ഠി ആയിരത്തിത്തൊട്ടു, ഇങ്ങിനെ മണലിനെയൊന്നു ഉദ്യോഗ സമ്പാദിച്ചിരുന്നു. അവർ അത്രയൊന്നും പ്രായവും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല; മേൽക്കീഴ് പത്രോസ്; മരവധിഷ്ഠി പെറ്റു പതിമൂന്നു വയസ്സു ആയിരുന്നു. മേൽക്കീഴ്കിലൊ കർപ്പം കൈത്തുകയുള്ളവർ, മേൽക്കീഴ്, നല്ല നിറമുള്ളവർ, ആയിരത്തിൽ ഇരുപതിനായിരം പെൺകുട്ടി ഉണ്ടാകാൻ പ്രയാസം. കൂടാതെ അവർ ഏഴുതുവരണം വരയിടയാനും പഠിച്ചിരുന്നു. ആയതിനാൽ കണ്ണടച്ചു റോക്കും മണലിനും ആരെങ്കിലും തന്നതാണെന്ന് അയാൾ മനസ്സിൽ ഉറപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

വിജ്ഞാപനം മരയച്ചൊരി വളരെ പരിതാപമുണ്ടായിരുന്നു. ഏതാൽ തന്റെ കലധർമ്മം ബഹുമാനിച്ചു തന്നെ ശപഥമുണ്ടാകാൻ സമ്മതമില്ലാതെ മേയുടെ വിവാഹം കഴിപ്പിക്കാൻ ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നില്ല. തന്നെ ശപഥമുണ്ടാകാൻ ഏതൊരു ശപഥംകൊണ്ടെന്നും, അയാൾക്കു മുമ്പാകെ ഏതൊരു മണലും ഇതുവരെ നല്ലവണ്ണം മനസ്സിലാക്കിയിരുന്നു. 'സ്വന്തം അച്ഛനായ ഞാൻ ജീവിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ ഏതൊരു കട്ടിയുടെ വിവാഹം വേറെ ആർക്കുണ്ടാകുന്ന നാളെക്കും? ഞാൻ അതു കാണട്ടെ' ഇങ്ങിനെ അയാൾ സ്വയംകൊണ്ടു പറഞ്ഞു തന്നിട്ടുണ്ടായിരുന്നു.

ഈ നൂറു നാൾ നിമിത്തം, സകല മൃഗങ്ങളും നിറുത്തി വെക്കുന്നവൻ നാലാളുടെ മുമ്പാകെ ചെട്ടി അവരോട് സ

സ്ഥിരമായി ന്യായമല്ലെന്നു വിസ്തവനൻ പറഞ്ഞിരുന്നു. അതുകൊണ്ടു തന്നെയാണ് അയാൾ മനസ്സിൽ അലോചിച്ചു. അന്ധാഭിമുഖംകൊണ്ടിരുന്നതുകൊണ്ടും പുറത്തുനിന്നു 'അവളുടെ അച്ഛൻ തന്നെ വേണ്ടപ്പെട്ട എപ്പോഴും ചെന്നു' എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടു മനസ്സിൽ ചെയ്തുകൊണ്ടു യാതൊരു ചിന്തയും ഇല്ലാത്തപോലെ നടിച്ചു. എന്നാൽ തന്റെ സഹോദരിയുടെ, അതായതു മരുമകളുടെ അമ്മയുടെ, ആവശ്യപ്രകാരം തന്നെപ്പോലെ എത്രയും എഴുത്തുകൾ അയച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അവയെല്ലാം എന്തു മറുവടി കിട്ടിയിരുന്നെന്നു വരുന്നകാൽ മുമ്പുതന്നെ മനസ്സിലാക്കിയിരിക്കണം.

പാപ്പനീരായിരുന്നെന്നിൽ, മകളെ നോക്കി അമ്മയോടൊന്നും മനസ്സിൽ ദാമ്യമുണ്ടെന്നു തന്നെ ഇരിക്കും. എത്രയായാലും വയറിലെ കഷ്ടതയെയാണ് അത്! ഇതുമാത്രമല്ല അയൽവാസികളായ പ്രവൃത്തിയില്ലാത്ത സ്ത്രീകളുടെ ഇടയിൽ നടന്നുകൊണ്ടിരുന്ന നിസ്സാരമായ സംഭാഷണം അവളുടെ ചെവിക്കൊണ്ടു തന്നെ കേട്ടിരുന്നു. 'ഇതെന്താണമ്മാ ഇത്! പെൺകുട്ടിയെ പ്രായംതികഞ്ഞു നാലു കൊല്ലത്തോളം മായന്നു തോന്നുന്നു. ഇനിയും വിവാഹം കഴിഞ്ഞു മാതിരി ഇല്ലയോ?' എന്ന് മെത്തുപറയും. 'ശരി, ശരിയാണമ്മാ! പെൺകുട്ടികൾ പെൺകുട്ടികളുടെ നിലയ്ക്കു നില്ക്കണം. ആ സമയമായിട്ടുണ്ടു ഗോവിന്ദൻ അവളോടൊന്നി സല്ലാപം ചെയ്യുന്നതു കണ്ടിട്ടില്ലേ? എങ്ങിനെയമ്മ, ആ അമ്മക്ക് അത്ര ചെയ്തോ? പെണ്ണ് എങ്ങനെയും മെത്തുപറൻ വിനാശം കഴി പൊതുളയും' എന്നു ഞെരുക്കത്തോടെ പറയും. 'അമ്മാ! അതിന്റെ സൂക്ഷ്മം നിങ്ങൾക്കെന്തായി? ആ പെണ്ണ് പോയ വീട്ടിൽ ഇത്രയും കഷ്ടമാണ്. ഇതെല്ലാം മനസ്സിലാക്കിക്കൊണ്ട് ഇതുമാതിരി വിധവയെ ആണു കഴിഞ്ഞു കഴിഞ്ഞത്?' എന്നു മുന്നോട്ടുവന്നു അവളുടെ സംസാരത്തെ ബലപ്പെടുത്തും.

എന്ത നീചകളാണ് ഈ സ്ത്രീകൾ! ഈ ഭയങ്കരതയ്ക്ക് അന്ത്യനാളുടെ വരാത്തതും പോകാത്തതും ആയ കാൽക്കൽ സംസാരിക്കുവാൻ ആരെങ്കിലും പറഞ്ഞുവോ? അങ്ങനെയൊക്കെയെല്ലാം ഇവർക്കുവേണ്ടി നയമുണ്ടെന്നാണ്? ഈ കലകൾ കാരണം കൂടാതെ അന്ത്യനാളെപ്പറ്റി എന്തിനാണ് സംസാരിക്കുന്നത്? അവരുടെ സ്വന്തനടുവടികളെങ്കിലും ശുദ്ധമായിട്ടുള്ളതോ?

പാശ്ചാത്യരായി ഇങ്ങിനെ അന്ത്യനാളെപ്പറ്റി ചില നാലാവയശ്യക്കാളും കൂടി ഇരിക്കുന്നകാലത്തു വിനായകരാത്രി എന്ന പേരായ ഒരു ഘോഷമുണ്ട് തന്റെ കണ്ണിന് എന്തെങ്കിലും ശസ്ത്രപ്രായോഗത്തിനാവശ്യമായി അന്ത്യഭിക്ഷിതനിന്നു ബോധമായിത്തന്നെ വന്നു. അയാളുടെ രണ്ടു കണ്ണുകളിലും പൂ നിറഞ്ഞിരുന്നു. അയാൾ നാട്ടുതന്നെ വിചാരത്തിലെന്നും വേണ്ടുന്നതെന്തെന്നും ഉപദേശിച്ചു നോക്കിയെങ്കിലും തന്റെ മനസ്സുകൊണ്ടും ഗുണം കണ്ടുവന്നില്ല. ഒടുക്കം ഡാക്ടർ പ്രഭാകരനായ നേതൃവൈദ്യന്റെ കീഴ്തികേട്ട്, അയാളുടെ ചികിത്സയ്ക്കു വേണ്ടിത്തന്നെ ബോധമായിത്തന്നെ വന്നു വിസ്തൃതനാകാൻ വീട്ടിന് എതിരായിട്ടുള്ള വീട്ടിൽ വന്നു താമസിച്ചു.

വിനായകരാത്രിയുടെ സൂര്യനായ മധ്യവനേതാവൻ ഈ കാലത്തു വിൽസൻ കോളേജിൽ സീനിയർ ബി. എ. പഠിക്കുകയായിരുന്നു. വിനായകരാത്രിയുടെ പരിചയക്കാരൻ ആരുംതന്നെ ബോധമായി ഇല്ലാതിരുന്നതിനാൽ അയാൾക്കു വേണ്ടപ്പെട്ട ഏല്പാട് ചെമ്പനും, അങ്ങാടിയിൽ നിന്ന് ആവശ്യമുള്ള സാധനങ്ങൾ കൊണ്ടുവന്നു കൊടുക്കുവാനും, അയാളുടെ വർത്തമാനം അറിയുവാനും, മധ്യവൻ ദിവസം പ്രതി രാവിലെയും വൈകുന്നേരവും അയാളുടെ വീട്ടിൽ വരുവാൻ തുടങ്ങി. അവനു സരസ്വതി 28-26 വയസ്സ്. ശരീരം കെലിക്കും രോഗമില്ലാതെയും ഇരുന്നിരുന്നു. മുഖത്തു പ്രസന്നതയും ആനന്ദവും ഉണ്ടായിരുന്നു. നടവടികളിൽ കോഴിയും

വിനയവും ഉള്ളവനും ആയിരുന്നു. വിവേചനശീലം മറ്റൊരു
 തനിമയും കറവുണ്ടായിരുന്നില്ല. അവൻ യാതൊരുതൃടയും
 സ്വഹൃദയമോകളെ ആസ്സദിക്കുകയോ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. ഒരു പ്ര
 വൃത്തി മറ്റൊരു കിട്ടി; അതിന്റെ ശേഷം മനുഷ്യസ്ഥലത്തു
 കളിക്കു പഠിപ്പിച്ചു, വിദ്യാഭ്യാസത്തിന്റെ ചിലവു നിവൃത്തി
 ക്കുകയുണ്ടായിരുന്നു. അവന്റെ വീട്ടുകർ യാതൊരു കാര്യം
 വേറും ഇല്ലാതിരുന്നതിനാൽ, അവൻ മാതാപിതാക്കളോട്
 കൂടെ ഉണ്ടാകുന്ന സുഖവുംകൂടി അനുഭവിച്ചിരുന്നില്ല. അ
 വൻ വല്ല കാര്യം ഉണ്ടായിരുന്നെങ്കിൽ ഇത്രമാത്രം—അ
 വൻ വീട്ടും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല, സ്വത്തും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല.

മോശയുടെ സുശീലം, വിനയസ്വഭാവം, വിദ്യ, ചതു
 രത ഇവയെല്ലാം കണ്ട്, ഇവയെ തന്റെ മകളുടെ ഭർതാ
 വരായി കിട്ടുന്ന പക്ഷം എത്രയും നല്ലതെന്നു പാർത്തിരുന്നി
 രുന്നതോന്നിത്തുടങ്ങി. ഈ വിചാരം അവൾ തന്റെ സഹോ
 ദമന്റെ മുമ്പായിപ്പോയി. വിസ്തൃതവാനും ഈ കാര്യം
 ഹിതമായി തോന്നി; എങ്കിലും അവൻ വീട്ടും മറ്റും ഇല്ലാ
 ത്തതുകൊണ്ടു മാത്രം മനസ്സു കറച്ചു പിന്നോട്ടായിരുന്നു.

ഒരു ദിവസം മക പുറത്തു കോലായിൽ ഇരുന്നു എ
 നേറെ ഒരു പ്രവൃത്തി ചെയ്യുന്ന സമയത്തിൽ പതിവുപോലെ
 മോശയൻ തന്റെ ബ്രഹ്മത്തിതാമസിച്ചിരുന്ന വീട്ടിലേക്കു വ
 ന്നു. രണ്ടുപേരും അന്യോന്യം കണ്ട ഉടനെ നിതൃക മെയുടെ
 മനസ്സു മയങ്ങി. അവളുടെ മനസ്സിൻ പ്രണയസൂര്യന്റെ മ
 ശ്ലീപ്തമായി. പ്രേമം എന്നത്, ഏകദേശമായും ശരി, ഇ
 ണ്ടിനെ തന്നെയാണ് ഉദ്ദേശിക്കുന്നത്. കലസികളെ കണ്ടു,
 പരിശോധിച്ചു, അതല്ലെങ്കിൽ പരിചരിച്ചു ഏകദേശത്തി
 ലും യാതൊരുതരത്തിലും പ്രേമം ഉത്ഭവിച്ചിട്ടുണ്ടോ? വായുസ്സു
 ണ്ടം നിമിത്തം അഗ്നി എങ്ങിനെ ജ്വലിച്ചു തുടങ്ങുന്നുവോ അ
 ണ്ടിനെ പ്രഥമദൃഷ്ടിയിൽ തന്നെ പ്രേമം ഉത്ഭവിക്കുന്നു. പ്ര
 ണയം സാധാരണയിൽ ഉദ്ഭവമായ ഒരു ഉദാഹരണമെങ്കി
 ലും ആകെങ്കിലും കറന്നിടവോൾ കഴിയുകയോ

മോശിനോടേ മരുപുരുഷന്മാർ ആശ്ചര്യപ്പെട്ടതിനാലായിരിക്കാം ഇതു നിന്നു മറ്റൊരു മോശത്തേക്ക് എത്തിയെന്നു തിരിച്ചുവരൻ ശ്രദ്ധിക്കണമെന്നു അതിന്റെ അവസരം ഉറപ്പിന്നു വിവരം നൽകിത്തന്നു. പ്രണയത്തിന്റെ 'അവസ്ഥയും ഇതിനെ തന്നെ. പ്രേമം തോന്നിയവർ തമ്മിലുള്ള പ്രേമം കറുപ്പു വെള്ളവരൻ എത്ര എത്ര പ്രയത്നങ്ങളാലും അത്ര അത്ര അത് അധികമായി പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്നു. കറുപ്പു കാലത്തിനുള്ളിൽ മരുഭൂമിയിലും പ്രായം പാവപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന നെസ്സിലായി. എന്നാൽ കറുപ്പുവരൻ വിട്ടിരിക്കുകയും കറുപ്പു സ്ഥിതി കൃഷ്ണകണ്ഠാഭാസം കറുപ്പും, കറുപ്പു അവസര വിവരം കഴിഞ്ഞു കൊടുക്കുന്നതു കേവലം അസംഭവ്യമാണെന്നു കണ്ടുകൊണ്ടും, അയാൾ മരുഭൂമി മനസ്സു പല വ്യതിയാനവും ആഗ്രഹിച്ചിട്ട്, അവളുടെ നെസ്സിൽനിന്നു കറുപ്പുവരൻ വേർ തന്നെ പരിചെയ്തുകൊടുത്തു കളിയവരൻ പ്രയത്നിച്ചു. മരുഭൂമി പ്രയത്നത്തിലല്ലെന്നു കണ്ട ഉടനെ അവളുടെ അമ്മ അവളുടെ എന്തെങ്കിലും പ്രയത്നം ചെയ്താൽ പാവപ്പെട്ടവരൻ തുടങ്ങി.

ഭാഷണം! വാസ്തവം!! നീ എത്തിയെന്നു ഇതുമാകുമ്പോൾ ഭാഷണം തന്നെ തിന്നുക? മരുഭൂമി തട്ടിക്കൊണ്ടു പോകുന്നു? ശക്തിയുള്ളതായി നീയിരിക്കട്ടെ മരുഭൂമി! ആകെങ്കിലും തിരിച്ചുവരൻ സാധിക്കുമോ?

അൻ ഏകദേശം തന്നെ ഉടനെ തന്നെ മരുഭൂമി മനസ്സിൽ എത്രയും വാസ്തവത്തിലായിട്ടും വാസ്തവം. അവളുടെ മരുഭൂമിയിൽ കറുപ്പുവരൻ കറുപ്പുവരൻ സ്വയം സ്വയം മാതിരിപ്പെട്ടു പതിവായിരുന്നു. 'അമ്മ! തിരിച്ചുവരൻ എന്തെങ്കിലും സംഗതികളാണല്ലോ എനിക്ക് മരുഭൂമി മനസ്സിലാക്കുന്നതിനായി കിട്ടുവാൻ മരുഭൂമിയിലാണെന്നു, അൻ ഏകദേശം കറുപ്പുവരൻ മരുഭൂമിയിൽ മരുഭൂമിയിൽ! ആ ഉറപ്പു പരിധി നൽകട്ടെ! ആ ഉറപ്പും 'മരുഭൂമിയിൽ! എന്തെങ്കിലും മരുഭൂമി മനസ്സിലാക്കുന്നതിലായിട്ടും വാസ്തവത്തിലായിട്ടും വാസ്തവം.

സഭിപം അമ്മ ഇല്ലത്തു അവസരം കിട്ടിയതൽ അവൾ ഉപായത്തിൽ മാളികയിൽ ജാലകത്തിന്റെ അടുക്കലേക്കായി നില്പും. പിന്നെ ഇഷ്ടംപോലെ മധ്യവേളം മുഖം നോക്കി ദീർഘശ്വാസം കഴിക്കും. പരമാർത്ഥം എനിക്ക് ഇഷ്ടപ്പെട്ട വിവരം കഴിഞ്ഞവർ മാത്രമെ അറിഞ്ഞാൽ, അവർ എത്രയും സൗഖ്യമുള്ളവരുമായിരിക്കുമെന്ന് അവൾ തന്നോടു തന്നെ പറയും. മധ്യവേളം കഴിയില്ലാത്ത കാര്യം കാരണമെന്തെങ്കിലും പതിക്കുക. ഈ അതിശയമായ ലാവണ്യമുള്ളവളും, വിദ്യ, വിനയം ഈ ഗുണങ്ങൾ ഉള്ളവളും ആയ തന്നെയെങ്കിൽ കാൻ പ്രാപിച്ചതൽ അത്രയും തന്നെ ഭയസഹജമല്ലാത്തതല്ല എന്ന് അവൾ തന്റെ മനസ്സിൽ അഭിപ്രായപ്പെട്ടിരുന്നു.

ഇന്നും മധ്യവേളം പതിവുപ്രകാരം തന്റെ സഹോദരി വല്ലഭന്റെ ഗൃഹത്തിൽ ആരംഭിച്ച ഷേക്കവിവരം അറിയുന്നതായി വന്നിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. അവൻ എത്ര സമയത്തോളം ആവിടെ ഉണ്ടായിരുന്നുവെന്ന്, ആത്ര സമയം വരെ ഒരു കണ്ണു തുറന്നു അവനെ നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അവൻ കോളത്തിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു പോയ ഉടനെ സന്ദർശനം മെ വിരഹകാലം നിമിത്തം മരിച്ചു എന്തെന്നോടെ ഇരുന്നു. അവളുടെ കൈകളുള്ള കണ്ണുകളിൽ നിന്ന് അശ്രുവിന്ദുക്കൾ വീണു തുടങ്ങിയത് അവൾ അറിഞ്ഞിട്ടു ഇല്ല. ഈ സമയത്തു പാശ്ചാത്യരായി അവളുടെ വന്നു. പിന്നെ എന്തായി എന്നു വർത്തമാൻ മനസ്സിലാക്കിത്തന്നായിരിക്കണം.

മരണം അദ്ധ്യായം

ആശ.

ക്ഷേപമും ഒരു പ്രവേശനം തലയിൽ കയറിയാൽ, പിന്നെ അതിനുവേണ്ടി ചികിത്സ ചെയ്യുന്നതു തീരെ നിമജ്ഞമാണെന്നു സംശയമില്ല. തന്റെ അമ്മ പറയുന്നതെല്ലാം മേൽക്കൂലിയുടെ കേൾക്കും; മറ്റൊരു കാര്യം നടക്കുന്നത് ഉറപ്പായി പ്രതിഫലിച്ചു ചെയ്യും; എന്നാൽ കുറച്ച സമയത്തിനുള്ളിൽ അദ്വൈത നിശ്ചയമെല്ലാം തെറ്റി, അവർ ദുഃഖഗ്രസ്തരായിത്തീരും. പത്തുകൾ ഒഴുകുന്ന ചെറുനദിയിലേക്ക് ചെറിയൊരു കുട്ടിയെ കിരിയുണ്ടാക്കി, അതിനെ തിരിച്ചു കൊണ്ടുവരുക വരെ ഒരു സമയം സംഭവിച്ചു എന്നു വരും. എന്നാൽ അതെന്നും വേഗത്തിൽ ഒഴുകുന്നതായ വലിയ പുഴയുടെ ഒഴുക്ക് ആരെങ്കിലും ഏകദേശത്തിൽ തിരിച്ചു വിടുന്നതാണെന്നിൽ, അതു നിശ്ചയമായും അസാധ്യമല്ലെന്ന് മേയുടെ ഹൃദയം വേറെ ഒരു യോഗ്യനായ വരനിൽ ചെന്നുചേരുന്ന കാര്യത്തിൽ സമർത്ഥ്യത്തോടെ ശ്രമിച്ചിരുന്നവെങ്കിൽ, പക്ഷെ അതിനെ ആകുലനും കാര്യം ചെയ്തിരുന്നു. എന്നാൽ പാവുകിതായി അപ്രകാരം താക്കോൽ പ്രയത്നിക്കാതെ, മേയുടെ മനസ്സിൽ നിന്ന് ഈ വിഷയം തന്നെ തീരെ ഉൾക്കൊള്ളാൻ നോക്കി ആയത് അശേഷം നിസ്സഹായമാണെന്നു പ്രത്യേകം പറയണമോ? നവിയുടെ ഒഴുക്കു മറ്റൊരാൾ ആർക്കു സംഭവിക്കും?

എങ്ങിനെ ആശ്വസിപ്പിച്ചിട്ടും മകളുടെ മനസ്സു മാറുന്നതിൽ ഇല്ലെന്ന് എല്ലാവരും പാവുകിതായിട്ടു സൂക്ഷ്മമായി മനസ്സിലാക്കിയാൽ, അപ്പോൾ അവളുടെ, 'ശരി. ശരി! പെണ്ണിന് അവളെത്തന്നെ വിവാഹം ചെയ്താൽ പൂർണ്ണശുദ്ധിയോടെ കീഴിൽ അന്നും അതേപ്രകാരം നടക്കുവാൻ തക്കവണ്ണം ശ്രമിക്കേണ്ടതാണ്. ഇതൊക്കെ കേൾക്കാൻ മേയുടെ നാഴികക്കനലായ

അദ്ദേഹം ചിലപ്പോൾ, ഇദ്ദേഹം ചിലപ്പോൾ ഉള്ള ബന്ധമാണ്; അവരനെ നിശ്ചയിച്ചിട്ടുള്ള നിമിത്തം വലുതായ അന്തരം ഉണ്ടാകാതിരിക്കുവാൻ' എന്നു നിശ്ചയിച്ചു. ഇങ്ങനെ നല്ലവണ്ണം നിശ്ചയിച്ച് ഉറപ്പാക്കുകയാണ്, അവർ തന്റെ സമ്മേളനത്തോടു കൂടിയ ഈ അഭിപ്രായം സ്വീകരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയും ചെയ്തു. 'കുറഞ്ഞാൽ പത്തുപത്തു ദിവസവും കൂടി കൂടിക്കൂടി ഇത്രയും ദിവസം കഴിഞ്ഞാൽ വേറെ ഇനിയും പത്തുപത്തു ദിവസം കഴിഞ്ഞാൽ അത്ര വലിയ ഒരു തെറ്റും വരാതില്ല. കഴിഞ്ഞാൽ തന്നെ അങ്ങനെയൊരു പരമ്പരയെക്കുറിച്ചു മനസ്സിലാക്കുക' എന്ന് അവർ പറഞ്ഞു.

'ചേട്ടന്മാ! നിങ്ങൾ അങ്ങനെയൊരു പരമ്പരയെക്കുറിച്ചു, താൻ പത്തുപത്തു ദിവസവും കൂടി കാത്തിരിക്കുക. എന്താൽ കാര്യമായിരിക്കട്ടെ, അതിൽനിന്നും കഷ്ടനാഴിക വേലും താൻ വെറുതെ ഇരിക്കുന്നതല്ല. നിങ്ങൾ എഴുത്തു എഴുതുന്നതെങ്കിൽ എഴുതുന്നതിൽ, അല്ലെങ്കിലും ഇപ്പോൾ വെറുതെ ചെയ്യുന്നതിൽ. കഷ്ടനാഴികയെക്കുറിച്ചു ദിവസം നല്ല ദിവസമാണ്, അതുകൊണ്ട്. ആ ദിവസമെങ്കിലും നമ്മുടെ മുമ്പുള്ള വിവരങ്ങൾ കഴിയാതെത്താൻ, അതിൽനിന്നും എന്റെ ഇഷ്ടംവേണ്ടി താൻ പ്രയത്നിക്കും' എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കുകയും ചെയ്തു.

'ഇത്ര ദിവസം എങ്ങനെ കൂടിക്കൂടി അങ്ങനെയൊരു ഇനിയും കൂടുതൽ ദിവസം കൂടിക്കൂടി, കൂടാതെ ഇങ്ങനെയൊരു എങ്ങനെയൊരു അങ്ങനെയൊരു നട്ടം. താൻ ഇങ്ങനെയൊരു അതാൽപ്പം എഴുതുന്നതല്ല, പത്തുപത്തു ദിവസത്തിലും എഴുതുന്ന മുമ്പെങ്കിലും കഴിയുകയുള്ളൂ' എന്നു വിശ്വസിക്കുകയും ചെയ്തു.

മഹാഭാരതം മറ്റൊരുതരം കഷ്ടനാഴികയെക്കുറിച്ചു മുമ്പെങ്കിലും വിശ്വസിക്കുകയും ചെയ്തു.

നോക്കുന്ന ആയിരത്തോളം എല്ലാ സംഗതികളാണു കടന്നു വരുന്ന മനസ്സിന്റെ സ്ഥിതിയും. അവയ്ക്ക് ഇടവിടാതെ മെയ്യുടെ ഗുണം. എന്താൽ അവളെ ലഭിക്കുവാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നതിനുള്ള നിയമമെന്നാണ് അവൻ ശരിയാക്കുന്നത് മനസ്സിലാക്കിയിരുന്നു. കനിക്കുന്നതിൽ വീടും ഇല്ലം, മുമ്പുകാതി അടുത്തുമാലും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല, വല്ലവരുടെ ആശ്രയമെന്നതിൽ അതും ഇല്ല; തീരം ഓരിയും. ഇപ്പോൾ ആധാരമില്ലാതെ കയ്യെടുത്ത മെയ്യെന്ന്, ആരെങ്കിലും പെണ്ണിനെ കെട്ടിക്കൊണ്ടു? ആ സന്ദർഭമായ മെയ്യെപ്പോലെ രൂപലാവണ്യത്തോടു കൂടിയവളും സുലീലയും നല്ല വിദ്യാഭ്യാസമുണ്ടായവളും ആയ കന്യകയെ കിട്ടുന്നതു അസംഭവ്യം തന്നെ എന്നു പിന്നെയും പിന്നെയും മനസ്സിൽ വിചാരിച്ച് അവൻ നിരാശപ്പെട്ടു. 'ആശ്ചര്യം! ധനത്തിന്റെ കുറവ് മനുഷ്യകുറവു മറ്റൊരു ഇത് എന്റെ മനോഹരം സംധിക്കാതിരിക്കേണ്ടതാണ്? എന്തു കൃപയായ ഒരു വാചകമെങ്കിലും ശരിയായി സംസാരിക്കുവാൻ കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നുവോ, ആർ? എന്തൊരു ബുദ്ധിയില്ലായ്മ, ഇക്കിഴിയുള്ളവയ്ക്ക് പിന്മാറ്റത്തിനുവേണ്ടിയുള്ളതായ ഒരു കാരണം നിമിത്തം അധികം യോഗ്യത ഉണ്ടാകുന്നുമോ? ഇത്ര വിദ്യാഭ്യാസം ഉണ്ടായവനും ഇത്ര ബുദ്ധിയുള്ളവനും ഇത്ര ഉത്സാഹശീലനും ആയിട്ടും എന്തെന്ന് നിസ്സാരമായി കാരണങ്ങളാൽ? പിന്നെ ആ കൃപയോടെ എന്തെന്നും ശ്രേഷ്ഠനായി വിചാരിക്കേണ്ടതോ? സ്പഷ്ടീകരിക്കാം! ഇതു നിന്റെ ഏതൊരു പക്ഷപാതമാണ്? ഇക്കാരണത്താൽ അകമാകാൻ അനിതിയുമാണ്! ആ ഹാ! എന്തു ചണ്ഡാലന്മാർ നന്നാപ്രകാരത്തിലും ഹോമകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്ത്, അസംഖ്യം ജനങ്ങളുടെ കഴുത്ത് അറുത്തു കൊണ്ടു, കേവലം പാപകർമ്മങ്ങൾ ദ്രവ്യം സമ്പാദിക്കുന്നുവോ, ആർ സമാകാലവും പരമേശ്വര, പരനിന്ദ, പരാധാമം, പരദോഷവ മുതലായ ഭിക്ഷുക്കളിൽ നിന്നു നന്നാക്കിയിരിക്കുന്നുവോ, അപ്പോഴുള്ള പാപകർമ്മങ്ങൾ

തട മെല്ലെ തന്റെ സ്വന്തം വെവികൊണ്ട് പരമ, അവളെ കാ
 യവനു വിവരം കഴിച്ചുകൊടുക്കണമെന്നു വിട്ടുതന്നു പി
 ടിച്ചിരിക്കുന്നു; അവളുടെ അമ്മയുടെ ആഗ്രഹവും അങ്ങിനെ
 തന്നെ? എന്നുള്ള വരുമാനം കേട്ടു. ഈ വരുമാനം കേട്ട
 കണത്തിൽ മായവന്റെ ഹൃദയത്തിന്റെ സ്ഥിതി എങ്ങി
 നെ അറിയിക്കുന്നു എന്നു വർണ്ണിക്കുവാൻ അസംശ്യാം. കുറച്ച
 സമയത്തോളം അവൻ ഭ്രാന്തനെന്നുപോലെ ആയി. അങ്ങിനി
 തനിയെത്തന്നെ കെട്ടുപോകുന്നുണ്ടായിരുന്നു; ഇപ്പോൾ ഈ
 വരുമാനം വായുസ്വമായുപരിയ്ക്കിയിൽ, ആ അങ്ങിയെ ജാ
 ലിപ്പിക്കുവാൻ തുടങ്ങി. ഇതിനുമുമ്പു മായവൻ വിനയകര
 തന്റെ വീട്ടിൽ ദിവസത്തിൽ ഒരു പ്രാവശ്യം മാത്രം വരുന്നു
 ഞ്ഞായിരുന്നു; ഇതിൽപിന്നെ അവൻ ദിവസം മൂന്നും നാലും
 പ്രാവശ്യം വരുവാൻ തുടങ്ങി. പിന്നെപ്പിന്നെ മായവൻ കൂട
 കൂടെ എന്നെന്നു വന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതാണ് അവന്റെ സ
 ധാരാളം നെണ്ണിലായി; പിന്നെ ഇതിന്റെ അന്ത്യം ന
 ധാരാളം കയ്യില്ലെന്ന് അവൾക്കു നെണ്ണിലായിരുന്നു. അ
 വൻ തന്റെ വീട്ടിൽ അത്ര പ്രാവശ്യം വരുന്നത് അവൾക്കു
 യിതരായില്ല. എങ്കിലും ലജ്ജകൊണ്ട് അവൾക്ക് അപ്രകാ
 രം സൂക്ഷ്മമായി പറയുവാൻ നെണ്ണ് വന്നില്ല. ഇതു കേൾക്കു
 അവളുടെ അതാവു നേത്രരോഗം നികിത്തം ഭവിക്കുന്നായി,
 ദിവസം മുഴുവനും വീട്ടിൽ തന്നെ കിടക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു, അ
 യാളെക്കൊണ്ട് മനം ചെമ്പുവാൻ കഴിഞ്ഞിരുന്നില്ല; ഈ കാ
 രണത്താൽ ഏതുകിലും കാര്യം അയാളുടെ അടുക്കു ഇര
 നു സംസാരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നാൽ അയാൾക്കു വളരെ സ
 നോഷമുണ്ടാകുന്നുണ്ടായിരുന്നു; അപ്പോൾ അയാളുടെ സമ
 യം സെർവ്വകമായി കഴിയുന്നുണ്ടായിരുന്നു. ഈ ഒരു സംഗ
 തികൊണ്ടു തന്റെ അമ്മയുടെ വരുമാൻ വാടിക്കല്ലെന്നു വിവര
 ധിക്കുവാൻ, കരളീകേതിയുടെ നെണ്ണു നമ്മുക്കിട്ടില്ല

കൂടാതെ മായവന്റെ സ്ഥിതിയും നേരിട്ടു ദിവസം

ചെല്ലാമനും മധുരയിൽനിന്നുവന്നു കൂടുക. ദിവസം മുഴുവനും മെരുക്കുവാനും കാന! ഇതിൽവിന്ന പരിച്ഛിന്നം കാത്തും മാർന്നില്ലാതായി, ആഹാരത്തിന്നു ചെറിയും ഇല്ലാതായി. അവൻ കേരളത്തിൽ രസിധർമ്മി വിലാസിക്കുന്ന കാലം സിദ്ധിച്ചതെന്നു സത്യം കണ്ടു; എന്നാൽ 'എന്തൊരു പരമം ചെയ്യട്ടെ? ഞാൻ 'ബ്രഹ്മണിയുടെ ഭർതാവിന്റെ വീട്ടിലേക്കു പോകട്ടെ!' എന്നിങ്ങനെച്ചു ആഗ്രഹം അവന്റെ മനസ്സിൽ ബലമായിത്തന്നെയുണ്ടായിരുന്നു. വിനയകരായന്റെ വീട്ടിൽനിന്നു മടങ്ങി വരുവാൻ മറ്റും അവന്നു കാലു വന്നില്ല. പലപ്പോഴും പാവുകീടായി കാണിക്കുന്നതിന്റെ വീട്ടിൽ വരിക പതിവായിരുന്നു; ഭാര്യവരന അവൻ അപ്പോൾ കണ്ടുകിട്ടി 'നി നല്ലവണ്ണം പഠിക്കൂ, മറ്റൊരു നിന്റെ ഭാര്യയെ സമീപിപ്പിക്കൂ,' എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ട് അവന്റെ ഉത്സാഹം വർദ്ധിപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

—o—o—o—

മൂന്നാം അദ്ധ്യായം.

നിമിശം.

വിഷ്ണുവന്തൻ തന്റെ സഹോദരിയുടെ മേൽവേടിന് എഴുതിയ എഴുത്തിന്നു മറുവതി ഉണ്ടാവാൻ വെണ്ടി ദിവസം വേണ്ടി വന്നു. 'ഇനിയും ഒരു മറുവതി മെറുക്കെ ഇരിക്കൂ, നല്ല ഒരു ബന്ധുതാമ കണ്ടെത്തിട്ടുണ്ട്. കർത്തും നിശ്ചയിച്ചു ഞാൻതന്നെ ഉണ്ടാക്കുന്നോടുകൂടെ ബോധത്തിൽ വരുത്തും,' എന്നു യോഗേശ്വരന്റെ എഴുത്തിൽ എഴുതിയിരുന്നു.

എഴുത്തിലെ താല്പര്യം വിഷ്ണുവന്തൻ തന്റെ സഹോദരിയെ അറിയിച്ചു. അതുകൂടി പാവുകീടായി എത്രയും വ്യഗ്രമുണ്ടായി. തന്റെ അച്ഛൻ, തന്റെ ഏതൊരു പ്രകാ

അ കഴിയിൽ തള്ളിവിട്ടിരിക്കുന്നുവെന്ന് അപ്രകാരം തന്നെ തന്റെ ഏകപുത്രിയുടെ അവസ്ഥയും ആയിത്തീർക്കുന്നത് അവൾക്കു യോജിക്കുന്നില്ല. ഈ വക ആലോചനകൾ അവളുടെ മനസ്സിൽ വന്ന്, അവൾ ഏതുതോറും സന്ദിഗ്ധ. ഇതുമാത്രമല്ല മാധവനും അവൾ കൂടുകൂടെ കയറ്റം കൊടുത്തിരുന്നു. ഇപ്പോൾ അവനോട് എന്തു പാർപ്പണമെന്നു കൂടി നിശ്ചയിക്കാതെ അവൾക്കു വലുതായ പരിഭവം ഉണ്ടായി.

നന്നാകുമായി അവൾ മാധവന്റെ സഹോദരിയെ സ്വപ്നമുണ്ടായി കണ്ട് ഏഴത്തിലെ വർത്തനം പറഞ്ഞു വിടുന്ന അവളെ നല്ലവണ്ണം സമധാനിപ്പിച്ചു. തന്റെ സഹോദരനെ മേലെ നിശ്ചയമായും വിവാഹം കഴിക്കാമെന്നു ധർമ്മമായി ഉത്സാഹമുണ്ടായിരുന്നു. ചിറ്റന്ന ആളു ചെറുപ്പമായി അവൾക്കു വളരെ ഉല്ലാസം തോന്നിയിരുന്നു. ഈ വർത്തനം കേട്ട് അതല്ലാം പൊട്ടുന്ന നാലിച്ച് അവൾ നിശ്ചയിച്ചു. സഹോദരനോട് ഈ വർത്തനം പറയുവാൻ അവൾക്കു ഭയമുണ്ടായിരുന്നില്ല.

ഏഴത്തിന്നു മുമ്പെങ്കിലും ഇന്നു വാർത്തയായിരുന്നു. ഇന്നു വാർത്ത പണ്ടും, മേലെ നിശ്ചയമായും തന്നെ വിവാഹം ചെയ്യാമെന്നു അത്യാഗ്രഹത്തോടെ മുമ്പെങ്കിലും അറിയാൻ മാധവൻ വിനയകരമായൊരു വിധിൽ ഇന്നു കരം നേടത്തക്കതെന്നു വന്നിരുന്നു. തെരുവീഥിയിൽ കൂടി വരുമ്പോൾ ഈ വിചാരമെല്ലാമെ അവന്റെ മനസ്സിൽ വേരോടുന്നതെന്നും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. വിട്ടിന്റെ വർത്തിപ്പിന് ഉദ്യമമില്ലെന്നു. അവൻ സഹോദരിയെ വിളിച്ചു. അവൾ വന്നു വാതിൽ തുറന്നു. സഹോദരനെ കണ്ട് ഉടനെ അവളുടെ മുഖത്തിന്റെ പ്രസരം കുറഞ്ഞു; എന്നാൽ ഈ സമയം മാധവന്റെ അന്തഃകരണമെല്ലാം മൊരുമായിത്തീർന്നുവെന്ന് വേറെ യാതൊരു ഹൃസ്വതയും അന്തഃകരണമെല്ലാം മൊരുമായിത്തീർന്നില്ല. ഇക്കിന്നെ ആയതു കൊണ്ടു സഹോദരിയുടെ വാതിൽ

മുഖത്തിന്റെ നേരെ അവന്റെ ട്രഷി പോയതേ ഇല്ല. അഥവാ ഒരു സമയം ട്രഷി ചെത്തിട്ടുണ്ടായിരുന്നുവെങ്കിലും, അവയ്ക്ക് അതിനെപ്പറ്റി യാതൊന്നും വിശേഷിച്ചു തോന്നിയില്ല. പതിച്ചുപാലെ അവൻ സാഹാദിമുക്ക് ഭർത്താവിന്റെ സമീപം പോയി ഇരുന്നു, ഈ കാർത്തുക്കപ്പലി എന്തെങ്കിലും കറച്ചു വന്നതായും അറിയാതെത്തന്നെ അത്യാഗ്രഹം നിമിത്തം ശ്രദ്ധാതടെ ചെവി കൊടുത്തവൻ തുടങ്ങി; എന്നാൽ എത്ര സമയം ചെത്തിട്ടും ആരുടെ വായ്ക്ക് നിന്നും ഒരു ശബ്ദവും ചാപ്തെഴില്ല. മധ്യവന്റെ ഹൃദയം വിറച്ചുതുടങ്ങി. സാഹാദിമുക്ക് ഭർത്താവു വല്ലതും സംസാരിച്ചാൽ, അതിൽ അധികജ്ഞാതയും അവൻ കേൾക്കുതായി. അയാൾ മധ്യവനോട് എന്തെങ്കിലും ചോദിച്ചു മറുവഴിയിൽ പ്രതിഷ്ഠിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കും; എന്നാൽ മധ്യവൻ ചോദ്യം തന്നെ കേൾക്കരുതെ പോയാൽ എന്ത് ഉത്തരമാണ് പറയുന്നത്? അത്ര അത്യാവശ്യമായാൽ, 'ശരി, ചിന്ത എന്തായി?' എന്നു ചോദിക്കും; ചില പ്രാവശ്യം 'അതെ' എന്നു പറയുന്നതിന്നു പകരം 'അല്ല' എന്നും, 'അല്ല' എന്നു പറയേണ്ടി കിട്ടിയിൽ 'അതെ, ശരി തന്നെ,' എന്നും തോന്നിത്തുടങ്ങിയ പാഞ്ഞു.

മധ്യവന്റെ മനസ്സിലുള്ള അസ്ഥാഭിപ്പ് അവന്റെ ഭയത്തോടുകൂടെ ഭർത്താവു മനസ്സിലാക്കി വളരെ അശ്വത്ഥപ്പെട്ടുവെങ്കിലും, അയാൾക്ക് ഇതിന്റെ സ്വകാര്യസംഗതി നല്ലവണ്ണം മനസ്സിലാക്കുതീർന്നിരുന്നില്ല. കറച്ചു കഴിഞ്ഞപ്പോൾ ഇരുട്ടായി, വീട്ടിൽ വിളക്കു വെച്ചു. വിളക്കിന്റെ പ്രകാശത്തിൽ എല്ലാവരും ചിന്താപരവശ്യത്തോടെ ഇരിക്കുന്നതായി വരിച്ചുപോലെ ആരും തന്നോടു സംസാരിക്കുന്നില്ലെന്നും മധ്യവനു മനസ്സിലായി. അവന്റെ ഹൃദയം അധികം ഇളകി. മനസ്സിന്നു സ്വസ്ഥതയില്ലാതായി. അവൻ ഏഴനീറ്റു തന്റെ ഇപ്പോൾ വീട്ടിലേക്കു പോകുന്നതും ഭയത്തോടുകൂടെ ഭർത്താവോടു പറഞ്ഞു.

‘ശരി, പോകൂ. നേരെ അതികൂടിച്ചു.’ എന്നു വിനയകരമായ പരാമർശം.

മധ്യവനം വഴിയിൽ കടന്നു പുറത്തു പോകുമ്പോൾ ഏതെങ്കിലും സാഹസികതയോടെ മെഴുത്തുകാരൻ മുഖമുറപ്പിച്ചു. ‘ശരി, മധ്യവനം, നിന്നോടൊന്നു പഠിച്ചുവന്നുവരിക’ എന്നു പറഞ്ഞു.

ഇതു കേട്ട ഉടനെ മധ്യവനം ഏതെങ്കിലും പെട്ടെന്നു പരിഭ്രമം നിറഞ്ഞു. അവൻ കയ്യിൽ തന്റെ ഇരുപതു രൂപയോടൊന്നു ശരിയായ മെഴുത്തുകാരൻ. കറുപ്പു നേരത്തോളം മനോഹരമായിരുന്നു, ചിത്രം ‘എന്നു പറഞ്ഞു’ എന്നും അമ്മയെപ്പറ്റി ചെപ്പാൽ അതു പറയുമ്പോൾ,’ എന്നു പറഞ്ഞു.

‘അപ്പോ! മെഴുത്തുകാരൻ വിവാഹം കഴിച്ചു തന്റെ മകളെക്കുറിച്ചു. എന്നാൽ അതിനു പ്രതിബദ്ധം സംഭവിച്ചിരിക്കുന്നു. അതിനെ നടത്തുന്നതുപോലെ എനിക്ക് തോന്നുന്നു’ എന്നു വിനയകരമായ പരാമർശം.

‘ഇപ്പോൾ നിങ്ങൾ എന്തൊരു സാഹസികതയാണു ചെയ്യുന്നതു?’ എന്നു മധ്യവനം ചോദിച്ചു.

‘പാവപ്പെട്ടതായി ഈ വർത്തമാനമെല്ലാം ഒരു സ്രീ മൂലം നാം പറഞ്ഞുവരികുന്നു. അവൾക്കു മനസ്സിൽ എത്രയോ മായിച്ചുവന്നു. അതുകൊണ്ടു തന്നെയാണ് അവൾക്കു വരാതെ, തന്നെ അയച്ചുതന്നു ആ സ്രീ പറഞ്ഞു.’

ഈ വർത്തമാനം കേട്ട ഉടനെ മധ്യവനം കല്ലുകൾക്കു മുകളിൽ വിനയകരമായ അനുകൂലതയായി. കറുപ്പു സമയം കഴിഞ്ഞശേഷം ‘ഇതിനെ ആകയാൽ എന്തു കാരണം?’ എന്നു ചോദിച്ചു.

‘താൻ മെഴുത്തുകാരൻ നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നതും, മേൽ അതോളെ കൂടി വന്നുവെന്നും, പാവപ്പെട്ടതായിട്ടുടൻ അതേ വിവരം എഴുത്തു വായിക്കുന്നു,’ എന്നു വിനയകരമായ പരാമർശം.

Acc. No 56/2 of 23.3.61

Archival Reference

ഈ വർത്തനം നിമിത്തം കാര്യവന്റെ കരളുകൾ മിന്നത്തുപോലെ ആയി. അവൻ അതിന്റെ ശേഷം തന്റെ കാരണം സംസാരിക്കാതെ കറച്ച കഴിഞ്ഞപ്പോൾ വിനയകരയന്റെ സമ്മതം വാങ്ങി കുറുൻ അടങ്ങിച്ചിത്ത സ്ഥലത്തേക്കു പോയി. അന്നു രാത്രി അവൻ എങ്ങിനെ കഴിച്ചുവെന്നു വരുന്നതായാ നീക്കംതന്നെ ആലോചിച്ചുനോക്കുവിൻ. പിറ്റേ ദിവസം രാവിലെ അവൻ വാതിൽവന്നാതി പുസ്തകം കയ്യിൽ പിടിച്ചു. എന്തു ചെയ്തിട്ടും പഠിപ്പിൽ അവന്റെ ശ്രദ്ധ പോയില്ല. ഇങ്ങിനെ ആയതിനാൽ കറച്ച ദിവസത്തേക്കകിലും സ്ഥലം മാറി അടങ്ങിക്കുറുൻ അവൻ നിശ്ചയിച്ചു. തന്റെ സാരണത്തും പുസ്തകത്തും ഒരു കെട്ടിൽ നിറച്ചു പത്രങ്ങളെന്നീ പൂർപ്പെടുന്ന തിരച്ചിൽ കയറി, തന്റെ സ്ഥാനത്തുവെച്ചു ജോലിയിൽ താല്പരപ്പെട്ടു. ചോട്ടിൽ നിന്നു എത്രത്തോളം ചോങ്ങായി നഗരം കണ്ടാവാൻ ആവശ്യം അവൻ എങ്ങിനെതായിട്ടും മെയ്യപ്പെട്ടു. എന്താൽ ചോങ്ങായി നഗരം കണ്ണിൽനിന്നു മാഞ്ഞു ഉടനെ അവൻ കണ്ണിന്നുനേരെ ഉറപ്പാക്കു പിടിച്ചുകൊണ്ട് ഒരു പ്രകാരത്തിൽ കണ്ണിനെ വാഴ്ത്തുകേണ്ടി. വഴിയവഴിയായി ദീർഘകാലം കഴിച്ചുകൊണ്ട് മനസ്സിൽ വളരെ ഭ്രമിച്ചു. 'വിദ്യാഭ്യാസത്തേക്കുവേണ്ടി ഇന്നു ധനസമ്പത്താണെന്നതിൽ ഏറിയത്? അല്ലയോ' എന്ന് ഈ ഇച്ഛാഭംഗം നിമിത്തം അവൻ ഏറ്റവും വ്യക്തമായിത്തന്നെ. അവന്റെ മുമ്പം നിശ്ചയിച്ചതായി. അവന്നു ചോര കഴുവൻ ശുശ്രൂഷയിൽ തോന്നിത്തുടങ്ങി.

നാലാം അദ്ധ്യായം.

വിശ്വതം.

ആശ്രമവും മറ്റിങ്ങാൽ ആശ്രിതവർത്തിയുടെ അവസ്ഥ എങ്ങനെ ആയിത്തീർന്നുവെന്നു അതുപോലെ മായവന്റെ ഗമനവർത്തം നിമിത്തം സദൃശമെന്നു ഏകദേശത്തിൽ അവസ്ഥയും ആയിത്തീർന്നു. മായവനും അവരും പ്രത്യക്ഷദർശനമാകട്ടെ സംഭാഷണമാകട്ടെ ഉണ്ടായിട്ടില്ലെങ്കിലും, അവൻ ഇന്ന് അന്യദേശത്തേക്കു പുറപ്പെട്ടുപോയി; അവനും തനിക്കും വിപ്രലംഭമെന്നു വിചാരിച്ച മേയുടെ ഏകദേശമുണ്ടായിരുന്ന ആനന്ദം തന്റെ നഷ്ടമായി. അവരും വീടും മറ്റും, ജിഹ്വയെന്നും, വസ്ത്രമെന്നയും, വിശ്വതെന്നു ഇല്ലത്തുനിന്നു തന്നെ. നേരിലും ശ്രദ്ധ ചെലുത്തില്ല. അവർ നല്ല പഠിപ്പുണ്ടായിരുന്നെങ്കിലും ഉദാരമുള്ളവരും ആലോചനശക്തിയുള്ളവരും ആയിരുന്നു. ശ്രമത്താൽ തന്റെ അപ്പൻ ധനകാര്യം നിമിത്തം നിശ്ചയമായും തന്നെ ഏകദേശവും ഒരു അജഗജസ്മനത്തലുനും മൂലം ദ്രവ്യസ്ഥനും ആയ വൃദ്ധന്റെ കഴുത്തിനു കെട്ടി തന്റെ ജന്മം കെട്ടുപോകും ഉത്തമമായ ഒരു കീഴ്വരം നേടുകയില്ലെന്നു അവർ നല്ലവണ്ണം മനസ്സിലാക്കിയിരുന്നു; അതിനാലേയും തന്റെ കാലം മുഴുവൻ ദണ്ഡുമാത്രം ദാരുണമായി കഴിക്കുന്ന വരുമാനത്തിലൂടെ ചില അവസരങ്ങളിൽ മനസ്സിൽ ഉണ്ടായി. അവരുടെ ഏകദേശം അനേകസ്ഥലത്തും വിദാരിതമായിത്തീർന്നു. തന്റെ നിമിത്തം കൂട്ടി അവർ 'മായവനേപ്പോലെത്തന്നെ വ്രതമുണ്ടുള്ളവനും വിദ്യയുള്ളവനും സുശിക്ഷനും ആയ ഒന്നാവിനെ ഏകദേശം ജഗദീശ്വരൻ എന്റെ തലയിൽ ഏഴുതിരുത്തേണ്ടല്ല,' എന്നു വരയും. എത്രയും ആലോചനചെയ്തു, പലവിധത്തിലും മനസ്സിലെ സമാധാനിപ്പിക്കുവാൻ പ്രയത്നിച്ചു. എന്നാൽ എ

ല്ലാം നിശ്ചലം! നമ്മുടെ ദിവസത്തിലകത്ത് അവരുടെ മുഖംബലത്തിന്റെ തെളിവ് ഇല്ലാതായി കാലാലക്ഷ്യമെടുത്തതെല്ലാം പൊയ്ക്കായി, അവ വിശവേണ്ണരായി തുടങ്ങി; അവർക്ക് ഉന്മൂലം വളരെ കറുത്തു.

കേരളം ഈ അവസ്ഥ കണ്ട പാശ്ചാത്യരായി വളരെ ദുഃഖിച്ചു. എന്നാൽ സർവ്വവിന് എന്തു ചെയ്യാൻ കഴിയാം? കേരളം ദുഃഖപരിഹാരം എടുപ്പോടെ പ്രവൃത്തി ആയിരുന്നില്ല. തന്റെ ഏകപുത്രീ നല്ലതായ വീട്ടിൽ ചെന്നു കരംതന്നെ തന്നെ അവർക്ക് ആനന്ദമുണ്ടായിരുന്നു അന്ധവിന കണക്കുകൾക്കു കേരളം നല്ലൊരിടത്തു കെട്ടുപറ്റുന്ന കാര്യത്തെ സംബന്ധിച്ച് അവർക്കു മനസ്സിൽ എത്രയും കടുപ്പമുണ്ടായിരുന്നു. എങ്കിലും താൻ ഏതെങ്കിലും പ്രവൃത്തിച്ച് അതിന്റെ ഭവിയ്യത്തു വേറെ മുന്നായിത്തീർന്നാൽ ലോകത്തിൽ താൻ നിന്മൂലം വാഗ്ദാനമായിരുന്നില്ല. ജനങ്ങളെല്ലാം ഹീ! എന്ന് പറയും, ശകുനം, വേണ്ടുപോലെ സംസാരിക്കും, എവിടെയും മുഖം ഉയർത്തുവാൻ സ്വന്തം പാക്കു ഉണ്ടാകുന്നില്ല, എന്തിനെന്നു അപവാദത്തെ തെളിച്ച് അവർ വല്ലതെ അസ്ഥാഭിച്ചു ബുദ്ധി അതിവൃത്തപോലെ ആയിത്തീർന്നു. ചരസ്സും പറയുന്നതാണെങ്കിൽ മനോഹരം ഇവളായിരുന്നു ചിന്താമന്തമായി അധികം പഠിച്ചിട്ടുള്ളത്. കേൾ മിന്നാണിയിൽ ദേഹികളെപ്പോലായി ദിവസം ചെല്ലാതാവാം ശരീരം അധികമധികം ക്ഷീണിക്കുന്നതു കണ്ട്, ആ മാനം വിന്റെ അനന്തരം അഴിഞ്ഞു തുടങ്ങി. എങ്കിലും മേലിൽ എന്തു പ്രവൃത്തിക്കണമെന്ന് അവർക്കു മനസ്സിൽ കോന്നിയില്ല.

അമ്മയും കേരളം ഇംഗ്ലണ്ടിൽ സർവ്വവിശ്വാസവും ഇടംകൊണ്ടു ദിവസം ദാമോദനായി വളരെ പ്രയാസപ്പെട്ടു കഴിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ചൈത്രമാസം കഴിഞ്ഞു, വൈശാഖവും അവസാനിച്ചു; എന്നിട്ടും താമസംപോട്ടെന്റെ വിചാരം ഇല്ല!

ബ്രഹ്മാസനിലെ പൊണ്ണാണിപ്പാട്ടും വന്നു. വിടുകതിലേ
 പ്പും ആത്മക്കത്തിന്നും ചുവട്ടിൽ വെച്ചു സാവിത്രിപ്പൂജ
 കഴിഞ്ഞു കോലാഹലം ഉണ്ടായി. ഈ സംഭവം ഗൃഹാക
 വും എത്രയും ശുഭവും ആയ വൃതം നിമിത്തം മാനിനിസമു
 ധ്വരെയും ആനന്ദത്തിൽ മുക്കിയിരിക്കുന്നു. പുതുതായി വിവാ
 ഹം കഴിഞ്ഞവരുടെ ആനന്ദമാണെന്നു കിടപെട, അതിന്ന് ഇന്നു
 പാഠമുണ്ട്. എവിടെ നോക്കിനാലും ഉത്സാഹപൂർവ്വം ഇന്നു
 പൂജ കഴിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന നവോൽഭാസം അവിടുവിടെ ക
 ണ്ണാമായിരുന്നു. അവരവരുടെ മന്ദാകന്ദാകളെ കവിച്ചു മന
 സ്സിൽ മംഗലകരമായ അഭിലാഷം ചെയ്യുകയും അവ
 രെയും സാധിക്കണമെന്ന പ്രാർത്ഥനയോടെ ലലനാസമു
 ധ്വരെയും ഇന്ന് അതിശയിക്കത്തക്ക മാനോരവത്തോടും,
 ആനന്ദത്തോടും, വടസാവിത്രി ഉത്സവം കഴിഞ്ഞുവന്നതിന
 ന്നു. എട്ടും പത്തും വയസ്സു പ്രായമുള്ള പെൺകുട്ടികളും കൂടി
 ഇന്നത്തെ ഈ ശുഭകാര്യത്തിൽ നിമഗ്നരായിരിക്കുന്നു. ഇവ
 രും ഈ മംഗലദിവസം വിടുകാലത്തും സന്തോഷകരമാ
 യി കാണപ്പെട്ടു. എന്നാൽ ആശ്ചര്യം! മെ മെത്തിയുടെ ദുഃ
 ഖം മാത്രം ഇന്നു ചിത്രണിയില്ല. 'അമ്മ പാറുംപോലെ മ
 ഡവന്നു മെവശംബത്തിൽ തന്നെ വിവാഹംകഴിച്ചു കൊടുത്തി
 രുന്നെങ്കിൽ കുറിയും ഇന്നത്തെ ആനന്ദത്തിൽ പങ്കു ക
 ള്ളാമായിരുന്നു. കുറിയും വേണ്ടപ്പെട്ട സംഭാവനയോടെ ഭ
 വിതായ സാവിത്രിയെ പൂജിക്കുമായിരുന്നു. പ്രാണനാശനാ
 യ മധ്യവന്നു കുറിയും മെ കാലത്തും വിപ്രതാഗമത്തോടെ
 തന്നെ ഹൃദയപൂർവ്വം പ്രാർത്ഥിക്കുമായിരുന്നു.' ഇങ്ങിനെയു
 ള്ള വിചാരങ്ങൾ മനസ്സിൽ വന്ന് ആ സാധുവിന്റെ ഹൃദ
 യം തീരെ ശുന്യമായി. അവളെ ദിവസംഗത്തിലെ തംഗ
 ഊർ വഴിപ്പോയി വീണ്ടുപിടിച്ചു തുടങ്ങി. അവൾ ഏക
 യായി തന്റെ മുറിയിൽ ഇരുന്നു മെവയെക്കുറിച്ച് വാൻ
 തുടങ്ങി. പിന്നെ ഇംഗലാണ്ടെ ഏകായനിയായി ഇപ്രകാരം

ഇപ്പോൾ ചിന്തയും ചിന്തയും മെഴുകുപൊടി പ്രാർത്ഥനയും മെഴുകുപൊടിയിൽ അർപ്പിക്കുകയും മെഴുകുപൊടിയുടെ ഇടവകയെക്കുറിച്ച് ആകസ്മികമായി പാർവ്വതിയായി അവിടെ വന്നു. മെഴുകുപൊടി അപ്പോഴത്തെ മൃഗസനകരമായ അവസ്ഥ കണ്ടു ഉടനേരത്തേക്കു അവളുടെ നെഞ്ചു വിളന്നു. മെഴുകുപൊടി നിശ്ചിതസ്ഥിതിയിൽ ഇപ്പോൾ അവൾ കണ്ണുകൾക്ക് കണ്ണ് അവൾക്കു സമ്മിക്കുവാൻ പാടില്ലാത്തതായി. 'നമുക്കുണ്ടെന്നിൽ നമ്മളെല്ലാവരും എകപുത്രീ. നല്ലവണ്ണം വിദ്യാഭ്യാസം ഉണ്ടായ മേത്തലി, അറിവുള്ളവൾ, ഞാൻ എന്റെ ഭർത്താവു ജീവിച്ചിരിക്കുന്നതോളവും വൈധവ്യഭയത്തിലെ ദുഃഖം അനുഭവിക്കുകയുണ്ടായിരിക്കും, എന്റെ സകലാർത്ഥവും പ്രിയപുത്രിയായ ആരു എക സന്താനത്തിന്റെ ഭാരത്തോപ്പാറ്റി ശ്രദ്ധ ചെയ്ത് അവൾക്കു ഞാൻ സൗഖ്യമുണ്ടാക്കിക്കൊടുത്താൽ എന്റെ ജന്മംകൊണ്ട് എന്തു ഫലമുണ്ട്?' എന്ന് അവൾ മനസ്സിൽ വിചാരിച്ച് അപ്പോൾതന്നെ, 'വരുന്നതു വരുട്ടു, മെഴുകുപൊടി വിവരം ഇപ്പോൾതന്നെ കഴിപ്പിക്കും,' എന്ന് ഉറപ്പായി നിശ്ചയിച്ചു. ഈ നിശ്ചയത്തോടെ എഴുന്നീറ്റു സാഹസിക്കാൻ മുതിർന്നു ചെന്ന് അതരമുഖംകൊണ്ട് മെഴുകുപൊടി ഉടനെ മധ്യവന്ന് ഇപ്പോൾ എഴുന്നീറ്റു. എന്തെന്നാൽ 'മെഴുകുപൊടി നിങ്ങൾക്കു വിവരം കഴിപ്പിച്ചു തരുവാൻ ഞങ്ങൾ നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നു. നിങ്ങൾ പുറപ്പെട്ടു വരുന്നതു കാണാം അത്രയും ഉള്ളു. ഇനിമെരുടെ ഗുരുജനങ്ങൾ മതിപങ്കിട്ടു പോലെ സന്താനം, ആഹ്ലാദിതപ്പെട്ടവർക്കുമാണ് ആരു വന്നെ കൊണ്ടുവന്നാലും, ഞാൻ എന്റെ പ്രിയപുത്രിയായ അവൾക്കു കൊടുക്കുന്നതല്ല; മെഴുകുപൊടി എല്ലാം കൊണ്ടും നിങ്ങൾക്കുള്ളവയാണെന്നു നിശ്ചയമായും മനസ്സിലാക്കേണ്ടി. ഇങ്ങനെയൊരു അംഗങ്ങളായി. ഈ കറുപ്പത്തിൽ നന്നായെടുക്കുക എത്രയും ബുദ്ധിമുട്ടിന് അവ കാര്യമുണ്ട്; എന്താലും മനസ്സിലാക്കുക. മെഴുകുപൊടിയുടെ

ഈ കാഴ്ചയിൽ നെഞ്ചു കൊടുക്കും. ഞാൻ ചെയ്ത നിശ്ചയത്തിന് അങ്ങപോലും വ്യത്യസ്തം വരുത്തുന്നതല്ല!!

അവരവരുടെ സ്വന്താനുഭവം മനമുണ്ടാകത്തക്കവണ്ണം ദിവസംപ്രതി തന്നിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കുന്നതും, ഏതൊന്നു കൊണ്ട് അവരുടെ ജീവകാലം സൗഖ്യമായി കഴിക്കാമെന്നു, അങ്ങനെയുള്ള മാർഗ്ഗത്തിൽ കൂടി അവർ പോകുവാൻ തക്കവണ്ണം നിശ്ചിതംപ്രതി ശ്രമിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതും മാതാപിതാക്കന്മാരുടെ മുഖ്യമുദേശം. എന്നാൽ ഇതു നേസ്സിയാതെ നാവർ എത്രയുണ്ട്? എത്രയും ജനതയ്ക്കു വലിയ കഷ്ടതയുണ്ടെന്നു വിചാരിച്ചും, എത്രയും പേർ ദാസ്യംവരുന്ന നിമിത്തം ചെയ്ത വാശത്തത്തിനാലും, എത്രയും ആളുകൾ സംഭവ്യതയുള്ള സംഭവങ്ങൾക്ക് ആലോചിച്ചും, ഇതിന്നു എത്രയും ജനങ്ങൾ കേവലം ചുണ്ണി കൊണ്ടും, പിന്നെയും അസംഖ്യം ആളുകൾ അന്ത്യന്മാർ അവരെ വലിയവരായി കരുതണമെന്ന് ഉദ്ദേശിച്ചും, തങ്ങളുടെ കുട്ടികളുടേയും കുഞ്ഞുങ്ങളുടേയും ജന്മം സ്വന്തമുണ്ടാകാതെ തന്നെ നശിക്കുന്നതിന്നു, അവരുടെ സൗഖ്യത്തിൽ വിചാരം കലക്കുവാൻ സ്വന്തമായിരിക്കുന്ന അധമന്മാരായ എത്രയും കശാപ്പുകാർ തങ്ങളുടെ സ്വന്തം ഉദ്ദേശ്യങ്ങളെക്കുറിച്ചു തങ്ങളുടെമേലുള്ള കഴിഞ്ഞ സ്വന്താസ്ഥന കരകൾ മുറിക്കുവാൻ ലേശംപോലും മേലും കീഴും നോക്കുന്നില്ല. ആഹാരത്തിന്നു നിവൃത്തിയില്ലാതെ കയ്യെപ്പടുന്ന കയ്ക്കനും കൂടി, തന്റെ കന്നുകൂട്ട കശാപ്പുകാരനെ കൊടുക്കുവാൻ മടങ്ങുന്നില്ല. എന്നാൽ ഈ ഉപലാഭമേതന്മാരായ മാതാപിതാക്കന്മാർ ശിശുപ്രായത്തിലേ വാത്സല്യപ്പെട്ട കൗതുകത്തോടെ പാളിച്ചം സംഭവിക്കുന്ന ചെറുപ്പവളത്തിൽ തങ്ങളുടെ വരവിൽ ജനിച്ച കുട്ടികളെ നിശ്ചയനം ചെയ്യാൻ മറ്റുതന്നെ മടിക്കുന്നില്ല. അതുകൊണ്ടു കഷ്ടകാലം ഇതിൽ താമസം തോറായി കാണുന്നില്ലയോ? ശിവ! ശിവ! എന്തു ധന്യസ്സുള്ള വൃദ്ധന് ഏവന്റെ

പൊതിയുകവൻ മാരം പ്രായമുള്ള പത്തു വയസ്സുള്ള ഒരു
തെങ്കിലും ഒരു കർമ്മശാലികാര്യം, വിദ്യയും വിനയവും
ഉള്ള കന്യകൾ ഏതെങ്കിലും ഒരു മുറുമുറിയും, അത്യന്തം
വിനയശീലനും വിചാരനും ആയവൻ കേൾക്കുവാനും ഭയവും
ഇല്ലാത്ത ഏതെങ്കിലും ഭയത്തിനെയും, നമ്മളുള്ളതായ ഒരു
തന്നെ ഏതെങ്കിലും ഒരു ദുഷ്ടനായ കർമ്മകാര്യം, കേൾ
കേൾ ഇല്ലാതെ അസംഖ്യം വിവരങ്ങൾ നടന്നുവരുന്നില്ല
യെന്ന് ഇതിനെപ്പറ്റി വെറുതെ ആലോചിച്ചാൽ മതി, നോ
ക്കൂ വെട്ടാ! കേവലം തമ്മിൽ കമ്മിടവരുതെ പൂജിക്ക
വാനെ അല്ലാത്ത പക്ഷം വേണ്ടാത്ത വലിച്ചു നടിക്കുവാനും
നന്നും, ആർ കണ്ണ് അടച്ചു അസമീക്ഷ്യകാരികളായി തമ്മിൽ
കൂടെ സന്താനങ്ങളുടെ ഇനം പാശാക്കിയിരിക്കുമ്പോൾ, അവ
രെ ഈ ലോകത്തിലെ നാശനശനായി വിചാരിക്കേണ്ടതല്ല
യെന്ന്

അദ്ധ്യായം അദ്ധ്യായം.

വൃദ്ധനായ ഭാഗ്യവാൻ.

ഈ മിഥുനത്തിൽ കർമ്മശാലനായ, കേവലം കേവലം
ശ്രമനായ വരുന്ന ഏറ്റവും മരിക്കുന്ന ആലോചന നിമി
ത്തം, വലിയ പരിഭവത്തിലായിരുന്നു. അൻ ഇല്ലാത്ത കേൾ
കേൾ വിവരം കഴിപ്പിക്കുവാൻ പാടില്ലെന്ന സ്മരണ മ
ണ്ഡിതരായ സ്പഷ്ടമായും ഏഴുതിരിയെന്നുവെങ്കിലും അൻ വേ
ഗം പേരുകളിൽ അവിടെയുള്ളവർ, അന്നു അന്നായി
കൂടെ അവിടെയുള്ള വിവരങ്ങളായിരുന്നു നടന്നു.
വിവിധ അൻ മരിക്കുന്ന വിദ്യ വെച്ചുകൊണ്ട് ഇരിക്കുവാൻ
ഇടയാക്കുന്ന വിവരം നിമിത്തം അതുകൂടെ നേർപ്പിക്ക

സ്വസ്ഥതയില്ലാതായി. ഐക്യം വിവാഹകല്യാണാർത്ഥം വന്നു, എന്നാൽ പണത്തിന്റെ കാര്യത്തിൽ ഭൂതം അവനും തോന്നിയില്ല. ആന മറ്റും മൃഗത്തിലും വേർതിരിയുന്നു, അതിൽ ഒരു കൽ പെണ്ണുണ്ടെങ്കിലും കർമ്മങ്ങൾ അയാൾ സമ്മതിച്ചില്ല. ഇപ്പോൾ അങ്ങനെയുള്ള ദ്രവ്യസ്ഥനായ ആളുകൾ വരുന്നില്ല! ബ്രഹ്മസമിതിയിൽ പതിനഞ്ചു ദിവസം കഴിഞ്ഞു; എന്തിനും അതെന്തെങ്കിലും ആയിട്ടില്ല. 'ഇന്നുവരും അതെന്തെങ്കിലും കാണിയെന്നു ചൊല്ലും. ഇനിയും അതെന്തെങ്കിലും വരും അതെന്തെങ്കിലും ഇല്ല. ആയതിനാൽ ചിങ്ങിവിരമിക്കുക വിവാഹകല്യാണാർത്ഥം ഇവിടെ തന്നെ അയാൾ നിശ്ചയം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ഇപ്പോൾ അയാൾ വരുന്നതായതും അതെന്തെങ്കിലും ദിവസം അടുത്തു. പെൺകുട്ടിയെ ഇനി മേലിലും ഇപ്പോഴത്തെപ്പോലെ വെട്ടുന്നതും അതെന്തെങ്കിലും ആയതിനാൽ ഇതെന്തെങ്കിലും ഉണ്ടെന്നു ചൊല്ലും. ഇനിയും അതെന്തെങ്കിലും വരുന്നതും; ഇനി ഇതെന്തെങ്കിലും അതെന്തെങ്കിലും വരുന്നതും, എന്നിങ്ങനെ സ്ത്രീകൾക്ക് എന്തെങ്കിലും വന്നു.

ഈ എഴുത്തു നിമിത്തം ഭൂതം മനസ്സിൽ കലശലായിത്തീർന്നു. ഇതും ദിവസം ദ്രോഹി സൂക്ഷിച്ചു കൊണ്ടിരുന്ന കെട്ടുള്ള ഇപ്പോൾ കയ്യിൽ നിന്നു സത്യമായും പൊങ്ങാടുന്നല്ലോ! അതെന്തെങ്കിലും ഉറപ്പിക തന്നെ സിന്ധവകന്യാരിൽ ഏതെങ്കിലും കെട്ടത്തെ സ്വീകരിച്ചാൽ മതിയെന്ന് ഇപ്പോൾ അയാൾക്കു കേൾന്നു. അയാൾ തന്റെ ദ്രോഹത്തെപ്പറ്റി ശങ്കാടിക്കുകയും തുടങ്ങി. പിന്നെ സ്ത്രീകൾ ഉണ്ടെന്നു എഴുത്ത് എഴുതി, എന്തെന്നാൽ: 'എന്നെ സംബന്ധിച്ച കാര്യത്തിൽ നിങ്ങൾ ഏതെങ്കിലും ചെയ്യേണ്ടതെന്തെല്ല. എന്തെങ്കിലും കെട്ടും ജീവിച്ചിരിക്കുന്നുണ്ട്, അതെന്തെങ്കിലും ജീവിച്ചിരിക്കുന്നുണ്ട്, മനസ്സിലായോ? ഇവിടെ ഏതെങ്കിലും വരുന്നതെന്തെല്ല, എന്തെങ്കിലും ദിവസത്തിനുള്ളിൽ അവിടെ വന്നു ചേരും. അയാൾ നിങ്ങളെപ്പറ്റി പരിഹസിക്കുന്നതിൽ, കെട്ടുള്ള ഉട

നെ ഇങ്ങിനെ അതക്കവിൻ. ഇപ്രകാരം എഴുത്ത് എന്തെ
 എഴുതി കഴിഞ്ഞു, എന്നാൽ ഇനി ചൊല്ലേണ്ടതെന്തെന്ന്
 ഉദ്ദേശിച്ചു വെച്ചു. അങ്ങനെയായിട്ടു വെച്ചു. എന്താൽ യഥാർത്ഥപരമ
 നെ കൈവായിനും നല്ലവണ്ണം ഉണ്ടായിരുന്നു. അതാകട്ടെ ഇ
 തുവരക്കും ഉള്ള സ്ഥിതി ആലോചിച്ചാൽ ഇങ്ങനെയൊരു
 യാതിനും അടങ്ങിയില്ല. അതാകട്ടെ അയൽഗ്രാമത്തിൽ അ
 ണ്ണംസാരേഖ് ഇനാമോർ എന്നു ചേർത്തിട്ടു വെച്ചു. ഐശ്വ
 ര്യവാനായ ഒരു ഹാജിസ്ഥൻ ഉണ്ടായിരുന്നു. അങ്ങനെയൊരു
 സ്ഥിതി ഇതുവരെ നല്ല പ്രാവശ്യം വിചാരം കഴിഞ്ഞിരുന്നു
 കെങ്കിലും, സാധുവിനും സന്താനം ഉണ്ടായിട്ടു ഇല്ല. അതാ
 കട്ട അതാകട്ടെ കൂടെ നിർദ്ദേശിച്ചുവന്നു. ഇനാമോർ
 അധികദിവസം ഇരിക്കുവാൻ സാധിച്ചില്ല. നാലാകട്ടെ അ
 തു മരിച്ചിട്ടു വളരെ ദിവസമായിട്ടില്ല. 'ഇത്ര അലിഞ്ഞുപോ
 ന്നതും എങ്ങും കണ്ടാതായി പോകുന്നതും' എന്ന് അങ്ങനെയൊരു
 സാരേഖ് അതാകട്ടെ ചിന്തിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അതാക
 ട്ട പ്രായം അത്രയേറുന്നു അധികമായിട്ടും ഇല്ല. അപ്പോൾ
 അതിനെയൊന്നും കഴിഞ്ഞു വെറും നല്ല കൊല്ലം അതിട്ട
 ഇല്ല. അതാകട്ടെ കഴിഞ്ഞാൽ ഇതിന്നു കൂടും ഉണ്ടാകുമെന്നു
 അതാകട്ടെ പറയുകയും ചെയ്തു. അങ്ങനെയൊരു സ്ഥിതി
 അങ്ങനെയൊരു അല്ലായിരുന്നു. കൈവെച്ചിട്ടുണ്ടാകയാൽ
 അതിന് ഇനി കേൾക്കും സന്താനമുണ്ടാകുവാൻ അസംബ
 ധ്യം എന്താകട്ടെ ഇപ്പോഴും അങ്ങനെയായിരുന്നു. ഇ
 തിനെ ബലപ്പെടുത്തുവാൻ അതാകട്ടെ ചുറ്റും ആയോടായിരുന്ന
 ആവശ്യത്തിന്നു മാത്രം ബന്ധുത്വം നൽകിയവർ! ഇപ്പോൾ
 ഇപ്പോൾ നിലത്തു വീശാതെ പൂരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന അസംബ
 ധ്യം! പാടുന്നതിന്നു ശരിയായി കാട്ടും പിടിക്കുവാൻ അ
 തു അതാകട്ടെ സമയം പിടയ്ക്കുന്ന എന്തു പറയുവാനാണ്
 അങ്ങനെയൊരു ഇനിയും ഒരു പ്രാവശ്യം അതാകട്ടെ മാത്രം
 പരിചരിക്കേണ്ടതെന്നു തീർച്ചയായി. അതാകട്ടെ അത്രയും

സ്ഥലത്തിൽ പെട്ടവർ ദിവസംപ്രതി ഈ വിഷയത്തെപ്പറ്റി തരുന്ന സംസാരിക്കുവാൻ തുടങ്ങി. ദിവസേന ഏതെങ്കിലും കലത്തേൻറ കെട്ടുപറ്റി അമ്മനന്റേ മുഖംകെ വെല്ലു സൂക്ഷി തുടങ്ങി. ഇപ്രകാരം അമ്മനന്റ വലത്തു. കുനിച്ച് ഇനിയും അത്രയൊന്നും വാർദ്ധക്യമായിട്ടില്ല, പൂർണ്ണയൗവനം തന്നെയെന്നാണ് അമ്മയുടെ തോന്നിത്തുടങ്ങി. 'ശരി, ശരി അണ്ണാസാരേയ്ക്കെ! ഇതിലെന്താണ് ഉള്ളത്? അതാ ആ നാനാസാരേയ്ക്കെ! ജലംഗീഭരൻ, ഏഴുപത്തേഴു വയസ്സായ അമ്മ, വിവരം കഴിച്ചു. അതിൽചിറ്റാ അമ്മയുടെ മൂന്നു കൈയും ഉണ്ടായിട്ടില്ല! ഏതാൽ താമസം വയസ്സ്—യാ ഹാ ഹാ' എന്നിങ്ങനെ തിപ്പാട്ടേൻ പറയും. ഈ പ്രകാരത്തിൽ അമ്മനനെ കട്ടത്തിലിറക്കുന്ന ആ കടലാശ്ശത്തിൽ ഒരു ആശ്രിതയായതെ സൂക്ഷി വലിച്ചുകൊണ്ടു വന്നു. ഇത്ര അയച്ചപ്പോൾ അവൻ പ്രായം കണക്കു കൂട്ടിയതിൽ ഏതൊരു വലിയ തെറ്റു വന്നിരിക്കുവാൻ ഇടയുണ്ടെന്നു നമ്മുടെ അണ്ണാസാരേയ്ക്കിനും അഭിപ്രായം ഉണ്ടായിത്തുടങ്ങി. ആത്മ അഭിമാനം ഇരിക്കട്ടെ?

അമ്മയുടെയും അച്ഛന്റെയും പ്രണയസ്തോത്രനാമകാരികളായ സ്ത്രീ എന്നു പേരായ ആളും ഈ ഇനമെങ്ങനെയെന്തെ ആശ്രിതയായിത്തന്നു. രണ്ടുപേരും ചേർന്ന് ഏതൊരു വശമോചന ചെയ്ത് അതേദിവസം ശാസ്ത്രി, അമ്മയുടെയും അച്ഛന്റെ കൈകൾ വിവരം അമ്മനന്റേ ചെവിയിൽ ആക്കി. ശീശ്രം എല്ലാവരും ഈ സംഗതിയെപ്പറ്റി അമ്മയോടൊന്നിച്ച് അണ്ണാസാരേയ്ക്ക് ചെൺകട്ടിയുടെ സൗരഭ്യവസ്ത്രനാമകാരിയെന്നായിത്തന്നു. പ്രത്യേകിച്ച് അമ്മയെ പരിനമിച്ചു വയസ്സ് കാര്യമായതും, നല്ല പൂച്ചിട്ടുള്ളതും, അമ്മയുടെ ശാഗവും ഇല്ലാത്തതും അമ്മയെക്കൂടി സംഗതി അമ്മയുടെ മനസ്സിൽ നല്ല തൃപ്തിയായി. എത്ര ചിലവായതും തരക്കേടില്ല. ഈ പെൺകട്ടിയെ തന്നെ വിവരം കഴിക്കേണ്ടതെന്നു

ത്ത് അയാൾ ഉപജാപി നിശ്ചയിച്ചു. എല്ലാ ഏല്പാടും ചെ
 യ്ക്കുന്നതു മറ്റും ഹരിഭട്ടനെ നിർബന്ധിച്ച് അയാളുടെ തലതി
 ലിട്ടു. പിന്നീട് എന്തു പറയുവാനാണ്? ശാസ്ത്രീയരക്ത ആന്ത
 രത്തിന് അളവില്ലാത്തതി ശരി, മറ്റു കൈവസ്തു കിട്ടത്ത അ
 വസരമല്ലേ! ആകാശം സന്തോഷമകാശമെന്ന്! അയാൾ
 പിന്നെ ദിവസം യാത്രാശാലാഭട്ടനെ കണ്ടു മുഴുവൻ വാങ്ങാ
 നയും അയാളോട് പറഞ്ഞു. അവിടവിടെ താൻ ചെല്ലേണ്ട
 യ പ്രവൃത്തിയുടെ സാരമെല്ലാത്തൊറ്റി ചെണ്ടംവെണ്ണം വെണ്ണി
 ചു എന്നു നാം പ്രത്യേകം പറയണമോ? മറ്റുചെണ്ടം കുറ
 ചു സമയംതന്നെ മറ്റും നടത്തത്തിൽപിന്നെ യാത്രാശാലാ
 ഭട്ടന്റെ ഇച്ഛാനുസാരമേകി മറ്റും മൂവായിരം ഉറപ്പികൾ
 തന്റെ പരിശരണം വെണ്ണുന്ന കൈയെടുത്തതിനെയെ വെട്ടി
 മക് അറുപത്തിനാലു വെണ്ണുന്നതായ വൃദ്ധൻ അണ്ണാസര
 മോളിനെ വരുത്തി നിശ്ചയം കഴിഞ്ഞു. മണവാളൻ വി
 വാഹനത്തിന്നു ചേരുന്നതിലേക്കു വരാകെന്നു സമ്മതിച്ചു. യ
 യാത്രാശാലാഭട്ടൻ വിസ്മയിച്ച് മറ്റൊരു ഏഴതി തന്റെ സ്വര
 ചനായ വിണ്ണുവന്നത് അതല്ല. ഏതാൽ മണവാളന്റെ
 വെണ്ണുന്ന സംബന്ധിച്ചു തരണമെന്നും ഏഴതിയില്ല. താൻ
 എല്ലാദിവസം അവിടെ എത്തുമ്പോൾ ഈ ഏഴതിൽ ഏഴതി
 യിതന്നെ.

വിവാഹത്തിന്നു പുറപ്പെട്ടതിന്നു മുമ്പു വാതനകാക്
 അണ്ണാസരമോളിന്റെ വരിചയം കുറച്ചു ഉണ്ടാക്കിത്തന്ന
 പാൽ നമുക്കു താല്പര്യമുണ്ട്. അയാളുടെ വെണ്ണുന്നൊറ്റി
 ആദ്യംതന്നെ നാം പറഞ്ഞുവെല്ലോ. എങ്കിലും അറുപത്തുനാ
 ലിൽ അയാളുടെ വെണ്ണ് ഒട്ടും അധികമായിട്ടില്ലെന്നു വി
 ന്നും ചെല്ലിക്കുമായി നാം പറയുന്നു. ശരീരകൃതി കുറച്ചു
 മനസ്സും മിതിയായതിനാലും കുറച്ചു കലശമായി പ്രാപ്ത
 യിച്ചതാൽ ഉത്തമ വാലാഹിനതയാലും അയാളുടെ അമ
 കെട്ട് അല്ലെ വെണ്ണുന്നതുപോലെ കാണു നമുക്കായിരുന്നു. അ

ഇക്കാലം അയാൾക്കു നേരെ വിദ്യുതവരണം കഴിഞ്ഞിരുന്നില്ല. അണ്ണാസാഹോബിനു ശരീരസൗഖ്യം മുന്യതെന്നു നല്ലവണ്ണം ഇല്ലാതിരിക്കും ഇപ്പോൾ അറുപത്തിനാലാം വയസ്സിൽ ഭട്ടാരനെ ഇല്ലാതെതിരിപ്പാറി എന്നതാണ് ചാലിക്കുവാനുള്ളതിന്നുതാഴെ ശരീരത്തിൽ ഒരു നൊമ്പരമില്ലാത്തവരും ആമിഷം ബാക്കിയില്ലാതിരുന്നതിനാൽ അസ്ഥകളെല്ലാം എണ്ണവാൻ കഴിഞ്ഞിരുന്നു. ശിരസ്സിങ്കലു മേൽക്കു ചുറ്റുപാഴും കൊഴിഞ്ഞു പോയിരുന്നതിനാൽ തലയിൽ മുഴുവനും കയ്ക്കരി ആതിരുന്ന ബാക്കി ഉണ്ടായിരുന്ന കറച്ചു ചാരം രാവശഗ്രം നകിലുംകൊണ്ടു സർവ്വാംഗത്തിനും മണ്ണാർച്ച ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു. കണ്ണുകൾ രണ്ടും കണ്ടുകഴിഞ്ഞു അവയുടെ കറുത്ത കറണിരുന്ന കണ്ണ് ഉള്ളിലേക്ക് ഉന്തി നിന്നിരുന്നതുകൊണ്ടു മുഖത്തിന്നു ഉണ്ടാകുന്ന വിശുദ്ധനെന്നുവാങ്ങൊ, അല്ല, യശസ്കരം നിമിത്തം നല്ലവണ്ണം കാഴ്ചയില്ലാത്തതുകൊണ്ടും, എങ്ങിനെ ആയിട്ടും അണ്ണാസാഹോബി എല്ലാദണ്ഡുഴം കണ്ണട വെച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു വാമിൽ ഒരു വല്ലു വോളം ഇല്ലാതിരുന്നതിനാൽ കടന്നാടൊന്നു തൊട്ടുംകൊന്നായിരുന്നു ഗണപതിപ്പോത്താഴെ സ്ഥിതി. ഇതിനാൽ മുഖമുള്ള മുഴുവനും ചുളിച്ചുനോയിരുന്നു. ശരി, ഒരേയൊരു കറച്ചു മേക്കപ്പട്ടത്തുവാൻ ഒരു മുഖ മാത്രം കൊമ്പുവായല ഉയർത്തി നിർത്തിയിരുന്നു; എന്നാൽ അതു കൂടി ആ ദോഷിദ്യം പിടിച്ചു നാസികാമുണ്ണുനിമിത്തം മഹാ നുകടത്തിന്നു പാത്രമായിരുന്നു. ചേരൻ ചേരം ചുണ്ണാ മൂക്കിന്റെ ഉള്ളിൽ ഉന്തിവിടച്ചുകൊണ്ടിരുന്നതിനാൽ മൂക്കിന്റെ മേൽ ചേരങ്ങളും 'അ' എന്നു ഇറങ്ങുപോലെ തോന്നി. അവയിൽനിന്ന് ഇടവിടക്കെ ഏറ്റവും കട്ട കട്ടമായി ഇറങ്ങുവാനായിരുന്നു. വാമിൽ നിന്നുള്ള ചേരം പ്രാപ്തമായിരുന്നു തടവുമുണ്ടായിരുന്നില്ല. തലമേനന്റെശ്രദ്ധ കറച്ചു തെറ്റിയാൽ മതി, ഇതു മേൽ പ്രവേശനത്തിനും സംഭവമുണ്ടാകുവാൻ ഇടയുണ്ടായിരുന്നു. കത്താണകിലൊ,

സാധു അണ്ണാസരോമിന്റെ മുമ്പെ കടന്നുവിട്ടിട്ടിരിക്കുന്നു. ആ ദൃഷ്ട്യയ്ക്കു ഓടി അയാളെ കേന്ദ്രിമിപ്പം വോലും വെറുക്കെ ഇരിക്കുവാൻ വിട്ടില്ല. അഴിയിക്കട്ടെ, എല്ലാം കൂടി അണ്ണാസരോമിന്റെ ഇവലാവണ്യം കാണണമെന്നായിരുന്നു കല്ലിൽ ഇടിച്ച് ഉരുളത്താക്കിയ താഴ്മയുടെ വെളിച്ചംപോലെ നിറമുള്ള ചമ്പലപ്പാൽ തുടങ്ങിയത്, പിന്നെ ഉണ്ടാകുന്ന ആ അപ്പുർപ്പുതളപ്പാറ്റി വെളിച്ചംപോലെ അസംബന്ധം, അണ്ണാസരോമിന്റെ ശരീരവണ്ണം ഈ വക സംഗതികൾക്കു തോതിക്കത്തക്കവണ്ണം അസിദ്ധവണ്ണമായിരുന്നു. സംഭവമായി പറയുന്നതായാൽ, അണ്ണാസരോമിന്റെ ശരീരം കണ്ടാൽ അത്രയും സങ്കടമായിരുന്നു.

ശരി! എന്നാൽ ഒരു കാര്യം ഈ അവസ്ഥയിൽ പറയുവാൻ വാക്കിയാടി. ഇപ്പോഴത്തെ കാലത്ത് ഈ കാര്യം കൊണ്ടുതന്നെയാണ് നെരൂയർക്കു തോഴ്ത്താത്തൊഴുത കയ്യോം നിർമ്മിച്ചു വന്നത്. അതെന്നാണെന്നു പറയാതെ അണ്ണാസരോമിന്റെ കൈവശം വേണ്ടുവിധം ധനം ഉണ്ടായിരുന്നു. ഇങ്ങനെ ഇരിക്കെ, അയാൾ എത്ര ബദ്ധമായിരുന്നു, വൃദ്ധനും, മൂർഖനും, വിരൂപനും ആയാലെന്നാണ്? തമ്മേശ്വരന്റെ പാപാപാപാലെയുള്ള നാശമേ അതു ഗണ്യമാക്കുക? മരിക്കൽ തന്റെ കാര്യം നിശ്ചയിച്ചതായാൽ പിന്നെ കെട്ടുണ്ട്. കാര്യം എന്തും ആകട്ടെ! രാവിന്റെ പറ്റിയില്ല ആലോചന തന്റെ ധനമണ്ണാഗ്രസ്തമായ കയ്യിൽ വന്നത് എവിടുന്ന്? ഇത്രമേറെല്ല കെട്ടുണ്ട് രാവിന്ദുലഭാലതെപ്പറ്റി അന്വേഷണം ചെയ്യാനാണോ അയാൾ അവളെ അത്ര പ്രായം ചെല്ലുന്നതുവരെ വെറുക്കെ വിട്ടത്? ശരി, ശരി! ഈ സംഗതി പ്രസ്താവിക്കുകയേ വേണ്ട.

തന്റെ കാര്യമേഗം സാധിച്ചുവെന്നു സന്തോഷത്താൽ നെണ്ണ നിറഞ്ഞ തമ്മേശ്വരന്റെ ഈ കയ്യവനം കൊണ്ടു നില്ക്കുന്ന രാവിന്റെ കാൽവിനെ മണിച്ചു കൂട്ടിക്കൊണ്ട് ആ

കൃഷ്ണ! വേഗത്തിൽ ബോമ്പായിലേക്കു വരയാൻ പുറപ്പെട്ടു ജാമാഅത്ത് എഴുന്നേൽക്കുകയാണ്! സാധു! സുന്ദരംഗിയായ തന്നിനിയുടെ ഐതിഹ്യവും ചുട്ട സൂക്ഷ്മതയോടെ പൂർണ്ണമായി മനസ്സിലാക്കിയിട്ടുണ്ടാകണം അയാൾ!

ഈ വലത്താർ ബോമ്പായിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു വരുമ്പോൾ ഇവർ വഴിയിൽ ഇല്ലാത്ത ഉപദേശങ്ങളെ പകർച്ചപ്പനി പിടിച്ചെടുത്ത് ഈ ഭൂമിയിലേക്കു അവസാനം എത്തുകയോ വരുമ്പോൾ! എല്ലാവരും അവിടെ ഇരുന്നവരോ ആ വഴിയിൽ അടുത്താണ് ഈ ചങ്ങലയോടു കൂട്ടി എത്തുകയോ സംഭവിക്കുന്നില്ല! എന്നിരിക്കെത്തന്നെ അവനകൾ നമ്മുടെ വരയ്ക്കുവാനുവേണ്ടുന്നതിനുള്ള ഇടയിൽ എത്രയും പെട്ടെന്ന് ഉണ്ടാകാതിരിക്കുകയും. എന്നാൽ പ്രിയമായവരേ! ഇല്ലാത്തതല്ല അതുകൊണ്ടു കാര്യങ്ങൾ നിങ്ങൾക്കു തോന്നുന്നത്. ആർ സമ്മാനങ്ങളും, പാദപങ്കാലികളും, ദാരിദ്ര്യത്തോടെ, ഗുണവാന്മാരും ആയിരിക്കണമെന്നു അവർക്കു തോന്നുന്നു! ഇതുകൊണ്ടു ദൈവത്തോടു ഉപദേശം ഉണ്ടാകുന്നതെന്നു നിങ്ങൾക്കു മനസ്സിലായിട്ടുണ്ടെന്നു ഉറപ്പായിരിക്കണം. ഇനി നിങ്ങളുടെ പെരുമിന് വരട്ടെ; അതിനോടു അപ്പോൾ വരുന്നതൊന്നിപ്പോൾ വരട്ടെ; യാതൊരുപാടേയും അല്ലാത്തതല്ല നാശമെന്നുള്ളതോ മനസ്സിലാക്കി വാട്ടം തട്ടുകയില്ല. ഈ കാഴ്ചയിൽ ഇവരോടൊന്നു അഭിപ്രായം എന്തെന്നു അർത്ഥം! എന്തിനെ അർത്ഥം ഈ വിശദവിധി സദാ സർവ്വകലയും അവിടവിടെ കണ്ടുവരുന്നു എന്നൊക്കും സത്യംതന്നെ. അതിനുള്ള, ശരിയായ സമയത്തു യാതൊരുപാടേയും അതോടുകൂടി ജാമാഅത്തും സൗഖ്യമായി ബോമ്പായിൽ വരുമെന്നു.

ആദാം അദ്ധ്യായം.

‘ഗംഗ! എന്താണ് എന്റെ നാഗം ഇത്ര ചിത്തരാതെ?’

തന്റെ ഭാവിസരയമ്മിണിയെ വിചാരത്തിനുമുമ്പു തന്നെ ഒരു പ്രാവശ്യം സ്വന്തം കണ്ണുകൾക്കൊണ്ടു കാണണമെന്നു അന്നുസമയമായി കലശലായ ആഗ്രഹമുണ്ടായിരുന്നു. ചോരയാകിൽ വന്നശേഷം തമിഴ്നാടുകൾ ആ ആഗ്രഹം സാധിച്ചിട്ടു. സെന്റർ നിധിയാതെ മരണ കണക്കുകളിൽ ആദ്യമായ മുതൽപ്പന്ത് എത്ര ആനന്ദമുണ്ടെന്നു പറയുവാൻ പ്രയാസം! അതുകൊണ്ടിങ്ങനെയൊരു മുമ്പെയും ഉറപ്പിക ഭട്ടം നാഥികമല്ലെന്ന് അതൊരു മനസ്സിൽ വിചാരിച്ചുതുടങ്ങി. എന്നാൽ ഈ വാതാകൃതിമുഖത്തോടു പൂർണ്ണമായൊരു കണ ഉടനെ ചോരയാകിൽ ഉണ്ടായിരുന്ന പെണ്ണിന്റെ വീട്ടുകാരുടെ ശരീരം ഉണ്ണിച്ചു വെട്ടിമാലാലാ ആയി. തുണ്ണിയായ തമിഴ്നാടുകൾ അധികരിച്ചു വന്നാൽ മുപ്പതു മുപ്പത്തഞ്ച് വയസ്സുള്ള ദീനീയചിപ്രയം കഴിക്കുന്ന മറ്റൊരു കൂട്ടിക്കാണു വന്നെത്തുമായിരുന്നു അപരമ ഉടമം. എന്നാൽ ഇന്നു കല്യാണങ്ങളായിത്തന്നെ കഴിഞ്ഞു നോക്കുമ്പോൾ ചാവടിയത്തും കഴിക്കത്തക്ക മിഷ്ണുകൾ ന്റെ കൊമ്പലക്കു മേൽപ്പോലെയുണ്ടെന്നായ മകളെ കെട്ടുവാൻ അതൊരു ഉദ്യമനാകുന്ന ഈ ചോരകരയെ ധാരണയ്ക്കി അധരമെടു മനസ്സിൽ ഉണ്ടായിത്തീർന്നു.

വേണ്ടത്ര രൂപംകണ്ടു എന്നതിൽ മേയുടെ നെഞ്ചു തുളിത്തുടങ്ങി അവളുടെ കരച്ചലത്തോടു അപ്പോൾത്തന്നെ മുറിഞ്ഞു പൊയതുപോലെ ആയി. സർവ്വദേശവും തെത്താൽ വിറച്ചുതുടങ്ങി. ശരീരം മുഴുവനും അതിവേഗം വിതർന്നു. വരയിൽനിന്നു ശബ്ദം പുറപ്പെട്ടിട്ടു. ഒരു പരമ്പര കണ്ടാൽ എങ്ങനെ മാടിപ്പോകുകോ അപ്രകാരം ആ കാള സൂപ്പിയെ

അന്നു സാമന്തിനെ കണ്ട ഉടനെ ആ സാധു വെൺകുട്ടി പ്രസവചിത വന്നതുപോലെ തന്റെ മുറിയിലേക്കു ഓടി പ്പോയി. അവൾ ഉറക്കം കണ്ടതു. ശിവ ശിവ! കെട്ടിയെന്നു ചെങ്കിൽ പറയണമുദയനായമനുഷ്ടനും കൂടി ശരിക്കിൽ ശൈലം ഉണ്ടാകാതിരിക്കയില്ല! അവൾ വിരലി വെടി ഇട മുറിയാതെ കണ്ടതു തുടങ്ങി.

ചെറുപ്പത്തിൽ തന്നെ മെരുടെ സ്നേഹിതയായിരുന്ന ഗംഗ എന്നു പേരായവൾ ആത്യന്തം ഉത്സാഹത്തോടെ തന്റെ ചങ്ങാതിയുടെ ജന്മാവിനെ കാണാൻ വന്നു. ഗംഗയും മരുയും സമപ്രായക്കാരായിരുന്നു. മരുടെപ്പോലെ അവൾ ഏഴുതുവാനും വായിക്കുവാനും കറുപ്പു പരിചിതനും. രണ്ടു വയ്ക്കു മുപ്പ് അവൾക്ക് കലുറണം കഴിഞ്ഞു മേഗ്രുവശാൽ അനന്തര പനയ പതിനെ പരിചിതനാൽ അവൾ വളരെ സൗഖ്യത്തിൽ ജീവിക്കുന്നു. തന്റെ സ്നേഹിതയെ തന്നെപ്പോലെ, മേഗ്രുവയെ വരുന്ന സ്വീകരിക്കുന്നതെന്നു അവൾക്കു അതിയായ ആഗ്രഹം ഉണ്ടായിരുന്നു. അതു കേൾക്കു തന്നതാണ് മരുടെ അച്ഛൻ അച്ഛന്റെ ഭായിയിലെ പ്രാണനാശനേ കൂട്ടിക്കൊല്ലു വന്നിട്ടുണ്ടെന്നു വെണ്ടാനും കേട്ട ഉടനെ അവൾ അതരള കാണ്മാൻ അധികം ആകാംക്ഷയോടെ ഓടി ഓടി വന്നു. തന്റെ ചിന്താശയത്തിന്നു മുമ്പു, തന്റെ കാണ്മാൻ വന്നപ്പോൾ മരു, തന്നെ പരിഹസിച്ചു എഴുന്നേൽപ്പിച്ചിരിക്കുന്നവൾ, അതെല്ലാം ഇത് അവൾക്ക് ഓർമ്മ വന്നു. ആ കണക്കെല്ലാം ഇന്നു തീർക്കും, മരുയെ വേണ്ടുവിധം പരിഹസിച്ചു അവളെ അസഹ്യപ്പെടുത്തുമെന്നു മനസ്സിൽ നിശ്ചയിച്ചു അവൾ വളരെ ആത്മദുഃഖത്തോടെ വന്നിരുന്നു. എന്താൽ ആശ്ചര്യം! മരുടെ അച്ഛന്റെ അടുക്കം ഇതണി തന്ന ആ മിസ്റ്റർക്കേടനെ കണ്ട കണ്ണുകളിൽ ഗംഗവിന്റെ ആനന്ദവും, പരിഹസിക്കുവാനുള്ള ഉത്സാഹവും ചെറുത്തു വെ വന്നു പോയി. അവളുടെ മുഖത്തു കളിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

പുഞ്ചിരി ഇല്ലാത്തതി. കണ്ണുകളിൽ ചെങ്കളം നിറഞ്ഞു. ഭൂമി വാടി. ഭീമശാസനം കഴിച്ചു വരുത്തു വരുത്ത കാലടി വെച്ചുകൊണ്ടു അവർ രാജ്യം മുറിച്ചിറങ്ങി. ഗംഗാവിനെ കണ്ട ഉടനെ രാജ്യം തടുത്തുവാൻ പാടില്ലാത്തവിധം കരച്ചൽ വന്നു. ഉടനെ രാജാവിന്റെ കയ്യിൽ കൈ വെച്ചുകൊണ്ടു അവർ അതപ്രകാരം വിശദം തുടങ്ങി. ഗംഗാവിനെ ശിശുപ്രതിഭാപാല സ്തംഭിച്ചുപോയി. സദാ! അവർ രാജ്യം എന്തു പറഞ്ഞിട്ടാണ് സദാധാനിപ്പിക്കേണ്ടത്?

അല്ലസമതം കഴിഞ്ഞ ശേഷം രാജാവിനെ ഭീമശാസനത്തിൽ ഇരിക്കുന്ന പറഞ്ഞു. ഗംഗാ! എന്താണ് എന്റെ അഗ്രം ഇത്ര ചിത്തമാക്കി? ഈ നിന്റെ അഗ്രമോക്കുളം സ്നേഹിത മേലിൽ രാജ്യം വരക്കും ഇരിക്കുന്ന തരത്തിൽ സന്തോഷത്തിൽ റിഖസം കഴിക്കേണ്ടി വരുത്തുവാൻ ഇപ്രകാരം എന്റെ അമ്മൻ തന്നെ ഇന്ന് എന്റെ സർവ്വതാലം വരുത്തുവാൻ രാജ്യത്തോളം കിട്ടി, കഴിഞ്ഞ ജന്മത്തിൽ അൻ അതിന്നു രാജ്യം എന്തൊരു വലിയ വാലം ചെത്തിക്കൊണ്ടു, എന്താണ് ഗംഗാ! ഈ ഭൂമി ഇനി കിടക്കും അതുവന്നിരുന്നതല്ല, അല്ലാതെ? ഹാ! ഹാ!! ഈശ്വരൻ എനിക്ക് ഈ രാജ്യം ഇതും എന്തിനാണ് തന്നതെന്നിരുത്തില്ല. അല്ലെങ്കിൽ ഇനി ഉടനെ അൻ എന്തുകൊണ്ടു കിട്ടിപ്പോയി? ഇപ്പോൾ അൻ എന്തു ചെയ്യട്ടെ? എന്റെ അവസ്ഥ ഇനി എന്താകും... .." ഇപ്രകാരം കലശലായി അഭിരുചി ചെല്ലു തുടങ്ങി.

ഗംഗാ രാജ്യം ഗംഗാവിനെ പരിശോധനം ചെയ്തുകൊണ്ടു — ഹാ! വേണ്ടതാ, ഇരിക്കുന്ന വൃത്തിയാക്കണം. ഇരിക്കുന്ന ഭൂമിയിലുള്ളതുകൊണ്ടു സംഭവിച്ചിരിക്കുന്ന കഷ്ടതയിന്നു വല്ല പരിഹാരവും വരുത്താൻ അതിന്റെ നിവൃത്തിയെ വേണ്ടി എന്തെങ്കിലും ഒരു ഉപായം കണ്ടെത്തണം. നിന്നെവെക്കുന്ന എന്തി

ന കരകെട്ടുപുഴക്കരണമി അമ്പൻ എത്രയും കടന്നുയരുവാനു
ണ്. ആവത്തിൽ പെട്ടവർ അമ്പനെ ആരംഭിക്കുന്ന പക്ഷം,
അവൻ രണ്ടിവന്നു, അവരെ ആവത്തിൽനിന്നു രക്ഷിക്കുന്നു.
ഒറ്റാലരി ആശ്രയിച്ച് അപേക്ഷിച്ച ഉടനെ! അവൻ രണ്ടി
വത്തിട്ടില്ലയോ! സദാചിത്രിയുടെ പ്രാർത്ഥന അവൻ കൈകൾ
ണിപ്പായാ? നി ഇരിക്കുന്ന നിശാശബ്ദമുണ്ടു. ദാവേദൻ ക
ളഞ്ഞു ചെയ്യാത്തതോടെ ഇരിക്കു. ഇപ്പോൾക്കു മുഴുവൻ രണ്ടെ
ല്ലിച്ച് അമ്പനോടു നിവൃത്തിക്ക് അപേക്ഷിച്ചാൽ, നിശ്ചയ
മായും അവൻ സഹായിയായി വന്നു ശരിയായി ഈ കഷ്ട
ത്തിൽനിന്നു രക്ഷിക്കും' എന്നു ഗൽഗദാക്ഷരത്തിൽ വ
രുന്നത്.

മെ കരച്ചൊന്ന സമാധാനിപ്പ് ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു:
 'ഗംഗ, വെറുതെ എന്തെങ്കിലും പറഞ്ഞ് എന്തെങ്കിലും ആശയം
 പ്പിക്കുന്നുവോ? എനിക്ക് വന്നിരിക്കുന്നത് ഈ ചെറിയൊരു
 നുകരം വരിയെക്കൊണ്ട് ഇനി നമുക്കൊരു മാറ്റവും വേക്കി
 തില്ല. ഇന്നുവരെക്കും എനിക്ക് ഉണ്ടായിരുന്ന സത്യ ആവേശ
 ചനകളും ആശയം നിഷ്പലമായി. എന്റെ മനസ്സിൽ ആരു
 കെ നേരെ ആനന്ദം തോന്നിയിരിക്കുന്നുവോ അതൊരു ച
 ിച്ചാൽ മാത്രമേ എന്റെ ദുഃഖം അവസാനിക്കുകയുള്ളൂ; എ
 ന്നാൽ അപ്രകാരം ആകാമെന്ന ആഗ്രഹം ഇനി ഉണ്ടാ
 ള്ല! ഹാ!! നമ്മുടെ വെൺകട്ടികളുടെ ജനം എത്ര അന്യോ
 ധീനമാണ്? കയറ കടക്കി കെട്ടിയ പശുവെപ്പോലെ കെ
 ണ്ടുപോകുന്ന ദിക്കിലെ പേരുകണം. ഉടമസ്ഥൻ കസാരി
 യുടെ കയ്യിൽ കെട്ടുത്താൽ, ആ സംസാരിക്കാൻ കഴിയാത്ത
 തുഗ്ഗണം എങ്ങനെ വെറുതെ പേരുകേണ്ടി വരുന്നുവോ, അ
 പ്രകാരം അച്ഛനമ്മമാർ തങ്ങളുടെ മക്കളെ എവിടെ കൊ
 ട്ടുക്കുന്നുവോ, അവിടെ പോകേണ്ടി വരുന്നു. ഗംഗ! എന്റെ
 ദിശ കണ്ടാലോടുകൊണ്ടിട്ടുള്ളതാണ്! അതിന് അച്ഛൻ
 എന്തു ചെയ്യും, പേരെ ഉള്ളവർ എന്തു ചെയ്യും? ബ്രഹ്മാവ്

ഈ ശുശ്രൂഷിപ്പിച്ച നേരിയിൽ ഏഴുതിയിരിക്കുന്നതിന്നു് അനുസരിച്ചു എല്ലാവർക്കും ബുദ്ധി തോന്നുകയുള്ളു. ഓം കരുണാകരഃ; ഭീനബന്ധോ; കൃപാവാരിധേ! ഈ ഭീനമായ അനന്ത ബാലികയുടെ നേരെ നിന്നു ഒരു തോന്നുന്നില്ലാത്ത? ഇല്ലകാരം എനിക്ക് അരിച്ചുമിതി വരണമെന്നു നിന്നു് ഇല്ലയുണ്ടായിത്തന്നെങ്കിൽ, ഓം പിതാവേ! എന്റെ ശേഷം ഉള്ള നിർദ്വൈതകരമായ എന്റെ സ്വന്താദിഗുണങ്ങളെല്ലാം അമ്മാനിതരായിത്തന്നെ തീർത്ത് ഇരിക്കുന്നതു് ദുഃഖത്തിൽ എന്തുതോന്നു് തള്ളി വിട്ടില്ല? അതല്ലെങ്കിൽ അവളെ പൂർവ്വേ സഭാ അമ്മാനനന്ദകാരത്തിൽ നിദ്രാവസ്ഥയിൽ തന്നെ ഇരിക്കുവാൻ എന്തെ എന്തുതോന്നു നിന്ദാശിപ്പിപ്പൂ? അമ്മാനനന്ദനന്റെ പ്രബലമായ കിംഭാവം കേൾക്കു് എന്റെ ചേതസ്സിനെ ശോഭയുള്ളതാക്കി തീർത്തിരുന്നെങ്കിൽ, ഒരു കാലത്തുകിലും ഈ സ്ഥിതിയിലും ഞാൻ ദിവസം കഴിക്കുമായിരുന്നു. എന്നാൽ ഏതുവ! നിന്റെ അമ്മവില്ലാത്ത കരുണയാൽ നീ എന്തെ അമ്മാനനന്ദതം കഴിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു; കർമ്മകർമ്മം അറിവാനുള്ള ശക്തികണിയിക്കുന്നു; ഗുണഭോജനരൂപങ്ങളുള്ള ബുദ്ധിസാമന്ത്രി തന്നിരിക്കുന്നു. ഇരിക്കുന്ന ഇരിക്കെ ഇന്ന് എനിക്ക് വിവർത്തനാക്കിയിരിക്കുന്നുവല്ലോ! ഇതു നിന്റെ യോഗ്യതയെ ചേർത്താൽ? ഇതിന്നു ചകരം എനിക്ക് എന്തുതോന്നു് ഉത്തമമെന്നല്ല? ഓം കരുണാകരഃ! ഭീനമായ ഈ ബാലികയുടെ നേരെ നിന്നു കിത്ര കോപമോ? ഇരിക്കുന്ന കഠിനം തോന്നതെ. ഒരു കരണിക്ക, നിസ്സഹായിയായ ബാലികയെ രക്ഷിക്ക.

രണ്ടാമതെ ഈ വിചാരം കണ്ടു സ മൃഗം ഭോഷിയുള്ളവളാ ആയ ഗംഗയിന്റെ ഏതൊ അലിഞ്ഞുപോയി. അവളുടെ നന്മങ്ങളിൽ നിന്നു ബാഷ്പം ധാരയാതായി വിങ്ങുതുടങ്ങി. അവളും ഇടവിടാതെ കരഞ്ഞുതുടങ്ങി. തന്റെ സ്നേഹിയുടെ ഭാവിസ്ഥിതിയുടെ ചിത്രം അവളുടെ നെക്കണ്ണിൽ

മുഖർക്കു കണ്ട ഉടനെ, അവളുടെ സ്വപ്നത്തെ നോക്കി മകൾ അധികം വിചിന്തനമായിത്തുടങ്ങി. 'മകൾ ഇങ്ങിനെ കാര്യങ്ങളോ! ഗേഹത്തിൽ നിന്നകലേക്ക് ഉത്തരകരട്ട, അവനെ കണ്ടാണെന്നായിരിക്കട്ടെ. ഗേഹ ഉടക്കെ അവൻ നിന്നെ സന്ദർശനം ചെയ്യും. നിശ്ചയമായും അവൻ നിന്നെ രക്ഷിക്കും' എന്ന് അവൾ തൊണ്ട ഇടറിപ്പൊഴു പറഞ്ഞു.

ഏഴാം അദ്ധ്യായം.

എന്ന കിണറിലെങ്കിലും തള്ളിയിട്ട!

അതാതാവിന്റെ രൂപം കണ്ട ഉടനെ വാദ്യകീരണിയുടെ കംലിന്റെ പുകച്ചൽ തലയോട്ടിൽ കയറി. തന്റെ ഏകപുത്രിയായ കന്യാകാരാജയെ, അണ്ണാസദോമിനെപ്പോലെയുള്ള കാര്യങ്ങളെ കഴിഞ്ഞിൽ കെട്ടുവാൻ തന്റെ അന്തരവു സിദ്ധനാകുന്നത് ആ സംഗതിയിലു സ്വപ്നത്തിൽപോലും വിചാരിച്ചിരുന്നു. ഈ അതാതാവിന്റെ വാസ്തവം, രൂപം, ഗുണങ്ങൾ മുതലായവ കണ്ട് അവൾക്കു വളരെ മുഷിച്ചത് തോന്നി. കന്യാക എത്ര സൗന്ദര്യവതിയെങ്കിലും ആ വിരൂപൻ അതാതാവും! അവൾ എത്ര പ്രായം കാരാതവളോ അവൾ ആ വൃദ്ധനും! അവൾ എത്ര സുഖജനനയെങ്കിലും ആതാതാ അവൾക്കു മുഖശിരോമണിയും!

'മരയവന്നപ്പോലെ ഗുണവാനും സുന്ദരനും ആയ തന്റെ അമ്മയിൽ പെണ്ണിന്ന് അന്താരം അറിയിച്ചിരിക്കും, അവനെ കണ്ടിച്ച് ഈ വൃദ്ധവാനന്റെ കഴിഞ്ഞിൽ കെട്ടു കെട്ടുന്നതിനേക്കാൾ അയാളോടുകൂടെ തന്റെ കിണറിൽ ചാടി പ്രണയം ചെയ്യുന്നതാണ് നല്ലത്! ഏതും ആകട്ടെ, സ്വപ്നത്തിൽ ഉദ്യമം തന്റെ കെട്ടെ കഴിച്ച് ഇങ്ങിനെ നീച

ബുദ്ധി നിമിത്തം അറക്കുവാൻ തക്കതാകാതെ സാധിക്കുന്നതല്ല. പിന്നീട് എന്തും വരട്ടെ.

ഇത്രയും വിചാരത്തോടുകൂടി പാവ്യതീരത്തിനടുത്തുള്ള കലത്തി ഒരിങ്ങനെയായിരുന്നു മനഃമനം മെ ഇങ്ങനെയായിരുന്നു വന്നു. മകൾ വിളി വിളി കരയുന്നതു കണ്ട ഉടനെ, ആ മറുപടിയിൽ ഏതെങ്കിലും ഉത്തരത്തോടുകൂടി ആയി. മകളെ മുറുകെ പിടിച്ചുകൊണ്ട് അവളും കരയുവാൻ തുടങ്ങി.

വ്യസനത്തിന്റെ ആദ്യത്തെ ഉപേക്ഷ കരച്ചുകൊണ്ടുപോയി പാവ്യതീരത്തിൽ മകളുടെ പുറം കൈകൾക്കു തടവിടാൻ ആ 'മകളേ! നീ ഇപ്പോൾ കരയരുത്! നിന്റെ കലത്തിൽ അങ്ങിനെ ഏഴുതിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ പിന്നെ ആരുടെ ഉപയോഗം നമുക്കു? എന്താ പഠിക്കൂ.

മെ അധികമായി കരയുവാൻ തുടങ്ങി. വളരെ നേരം നെത്തു ചിളിതവാൻ തക്കവണ്ണം കരഞ്ഞ ശേഷം, അവൾ വ്യസനസ്വരത്തിൽ ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു:— 'അമ്മേ! നിങ്ങൾ—നിങ്ങളും ഇങ്ങിനെ പറയുന്നുവോ? നിങ്ങളും ഒരേവഴിയിൽ വിചാരപ്പെട്ടുകൊണ്ടു സ്വസ്ഥമായിരിക്കുവാൻ പറയുന്നുവോ? ഇപ്പോൾ എന്റെ ജീവനും മുഴുവൻ ദുഃഖമനുഷവിഷയങ്ങൾ വിധിച്ചുതന്നെങ്കിൽ നിങ്ങൾ ഏതൊരു സമാധാനിക്കുവാൻ എന്നിങ്ങനെ പറയുന്നു? കരയരുത് എന്ന് എന്താ കാരണത്താൽ പറയുന്നു? എന്റെ യോഗത്തിന് നിങ്ങൾ എന്നിങ്ങനെ തടസ്സമായി വരുമ്പോ? അമ്മ—അമ്മ! നിങ്ങൾ—നിങ്ങൾ എന്നാണ് നല്ലവണ്ണം ആലോചിച്ചിട്ടു സംസാരിക്കുന്നുവോ? നിങ്ങളും ഈ വിധം പറയുന്നതു തുടങ്ങിയാൽ ഇനി ഞാൻ ആരുടെ മുഖം നോക്കട്ടെ? ആരോടു സഹായത്തിന് അപേക്ഷിക്കട്ടെ?'

മകളുടെ ഈ കരളാലോചന പാവ്യതീരത്തിനടുത്തുള്ള കരളാലോചന കഷണമായി മുറിക്കുന്നതുപോലെ ആയിരുന്നു. മകൾ പറയുന്നതെല്ലാം സത്യം അങ്ങനെയും വാസ്തവം, ഇങ്ങിനെ

യുള്ള വെറും വരണകൊണ്ട് അവർക്കു മനസ്സാധാരണ ഉണ്ടാകുവാൻ അവർ ഇപ്പോൾ ചെറിയ കുട്ടിയും മനോനമിപ്പറഞ്ഞു വളം അല്ല എന്ന് അവർക്കു മനസ്സിലാക്കിത്തന്നു ഉണ്ടായിരുന്നു. എന്താൽ ഈ ഭവേ നിവാരണത്തിന്നു തക്കതായ സംധാനം അവളുടെ കയ്യിൽ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. അവർ ശൈകസ്യമുണ്ടായ സ്വരത്താൽ 'എന്താൽ ചകുളം ഞാൻ എന്തു ചെയ്യട്ടെ? ഞാൻ വിചാരിച്ചാൽ എന്തു നിവൃത്തി? ഈ സ്വരൻ എന്തു ചെയ്യുന്നുവോ അതുതന്നെ നിശ്ചയം' എന്നു പറഞ്ഞു.

ഈ ശ്രേയത്തോടെ ഇപ്പോൾ വരഞ്ഞു. 'ഞാൻ എന്തു ചെയ്യട്ടെ? ഞാൻ വിചാരിച്ചാൽ എന്തു നിവൃത്തി? എന്തു ചെയ്യുന്നുവോ? ഇതെങ്കിലും നിങ്ങൾക്കു സംഭവിക്കും. ഒരു കത്തികൊണ്ടുവന്നു നിങ്ങളുടെ കൈകൾക്കുതന്നെ എന്റെ ഈ കഴുത്തു കരകളാ മുറിച്ചുകളുത്തിൻ. അതു കഴിക്കാത്ത പക്ഷം എത്രന കാണാറിൽ തള്ളിവിട്ടവിൻ. ഇങ്ങിനെ ചെയ്താൽ നിങ്ങൾക്കും തൃപ്തിഭാവം. എന്റെ ഭവേയും അവസര നിഷം. അതിന്റെ ശേഷം എന്റെ പലയിൽ അങ്ങിനെത്തന്നെയാണു് ഏഴതിരിയിരിക്കുന്നതെന്നു കരുതി, വിശ്വസിക്കുകയും ഇതുകൊണ്ടു മനസ്സിനെ സമാധാനിപ്പിക്കുകയും. 'അമ്മേ! നിങ്ങൾ വളരെ വാത്സല്യത്തോടെ ശിശുപ്രായം മുക്കപ്പെട്ടു എന്തെ വളർത്തി. എന്റെ പലവിധ ആശ്രയങ്ങളും നിറവേറ്റി എന്നിങ്ങനെ ചന്ദ്രചൂടുണ്ടാക്കിത്തീർത്തു. എന്റെ കാലിന്നു ചെറിയ ഭവേ കല്പിക്കൻ എന്ന തട്ടിയ ഉടനെ നിങ്ങൾക്കു മേൽ മുറിക്കുന്നതുപോലെ വേറേ അങ്ങിനെയെന്നു. ഇങ്ങിനെ യുള്ള ആ നിങ്ങൾക്കു തന്നെ എന്റെ ജന്മം വാഴുകയാവാൻ, അതിൽനിന്നു എത്രന കേൾക്കുവാൻ തരക്കൊരു കാര്യവും കരണിക്കാതെ, ദൈവവിധിയാണെന്നു വാദനത്തോടെ സ്വസ്ഥരായി ഇരിക്കുവാൻ പറയുന്നുവോ? എന്റെ അമ്മയെക്കണ്ടിപ്പോ എന്റെ കരളിൽ ഇതുവരേക്കും ഒരു എന്തെ

കണത്തിനുകയില്ല. ഇപ്പോൾ ഇനി ഉണ്ടാകാമെന്ന ആഗ്രഹം വേണ്ട. എന്നിട്ടു നിങ്ങൾ കണത്താണ് ശ്രദ്ധണം. നീക്കമുണ്ടെന്നു എന്നിട്ടു പ്രതിപ്രവർത്തി പറഞ്ഞതു മുമ്പിൽനിന്നും, അപ്പോൾ, ഈ ശ്രമത്തെക്കുറിച്ചു അതിന്റെ ഉപയുക്തമാണെന്നു വാദിക്കുന്നത്, പറയാൻ? ഇനി എന്തു ഉപയുക്തമാണ്? ഇനി കണത്തോടു ചേർന്നു വീട്ടുന്നതിനു ചേർന്നു സാധ്യതയുണ്ടെന്നു ചർച്ച ചെയ്തു എന്തെന്നു ചിന്തനാർത്ഥം ഉണ്ടെന്നു ചിട്ടപ്പെടുത്തേണ്ടതായിട്ടുണ്ടെന്നു ചിന്തനാർത്ഥം ഉണ്ടെന്നു ചർച്ച ചെയ്തു?

പാവ്യതിഭാഷിക്ക് ഉത്തരമില്ലാതായി. അവന്റെ കഴി
യെ ബന്ധിച്ചതുപോലെ ആയിത്തീർന്നു. പ്രസ്തുതത്തിൽത്തോ
ലെ അവർ വളരെ നന്നായതോളം അന്നത്തെ ഇതന്നു. എ
ന്നെ വളരെ ദുഃഖമേ സ്വപ്നത്തിൽ ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. 'മേരി
നി ഇതെന്താണ് പറയുന്നത്? ഉദാത്തയിൽ ജനിച്ച കളിയെ
സ്വപ്നമെന്നു സന്തോഷത്തിൽ ചെല്ലു ചാടിപ്പോകാൻ കണ്ടെ
ത്താതെ അതാവെങ്കിലും ഈ ഭവനത്തിൽ കണ്ടാപ്പെട്ടാൽ
നിന്നെക്കുറേ നേർക്കുണ്ടെന്നു ചെറു ധാരണയോടുകൂടി
എപ്പോഴെങ്കിലും എന്റെ മനസ്സിൽ വരുമെന്ന് തോന്നുന്നു
നിന്നെക്കുറേ നേർക്കുണ്ടെന്നു നിന്റെ ഈ സ്ഥിതി കണ്ണിൽ
ഭവിക്കുക കണ്ടു ചെന്നതിൽ എന്റെ മനസ്സിൽ നീയെ
ങ്ങിനെ ആയിത്തീർന്നു എന്നു ആ പരമാത്മാവിന്നു കേൾ
ത്തായിതാം! എങ്കിലും കഷ്ടം! എന്തിനെക്കൂടി ചെല്ലാൻ കഴി
യുണ്ട് എന്തെങ്കിലും വല്ല നിവൃത്തിയും ഉണ്ടാ?

നിങ്ങൾ എന്തു പ്രവൃത്തികൾക്കാണ് ഞാൻ നിങ്ങൾ
 ക്കുവേണ്ടി പ്രാർത്ഥിക്കുന്നത്? എന്താണ്
 നിങ്ങൾ ചെയ്യുന്നത്? നിങ്ങൾ എന്താണ്
 ചെയ്യുന്നത്? നിങ്ങൾ എന്താണ് ചെയ്യുന്നത്?
 നിങ്ങൾ എന്താണ് ചെയ്യുന്നത്? നിങ്ങൾ
 എന്താണ് ചെയ്യുന്നത്? നിങ്ങൾ എന്താണ്
 ചെയ്യുന്നത്? നിങ്ങൾ എന്താണ് ചെയ്യുന്നത്?

അഗ്രപുരുഷനെന്ന അസ്സുരനായ വരിപ്പിടിക്കുന്നവരും, അ
തരംഗം എനിക്കു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടെന്നതാൽ മാത്രമേ ഞാൻ
ജീവനോടുകൂടി ഇരിക്കുകയുള്ളൂ, അല്ലെങ്കിൽ ഞാൻ സ്വയം
യി പരമന്റെ—ഞാൻ കിണറിൽ ചാടി ജീവതൃപ്തം ചെയ്
്താതിരിക്കുകയില്ല. അമ്മ! നിങ്ങളോട് ഞാൻ എത്രകാണ്
അപേക്ഷിക്കണമെന്ന്? എന്റെ നേരെ എത്രയോ മനസ്സു
യെ കാണിക്കാൻ ശ്രമം അവിടെയല്ല.

കെ.പി. തങ്കൻ ശ്രീ. രാമചന്ദ്രൻ എന്നവർ ഇത്ര നിർഭയമായി കണ്ടു, പാർവ്വതിയായി അവരാണ്, അവരുടെ മുഖത്തു തുരിച്ച നാദകിഴക്കു നിന്നു. അവരുടെ മനസ്സിൽ ഏതെങ്കിലും ഒരു ചെറിയ ഉണർവ്വുണ്ടായി, അതു കെട്ടിപ്പിടിച്ചു, അവർ കൈകൾ കൈകൾ നിർഭയത്തോടെ ചുവലിച്ചു, അവർ 'ശ്രീകൃഷ്ണ! വരണമേ' എന്നു വിളിച്ചു. ഇനി മേലിൽ ചിന്തിക്കേണ്ടതല്ല, എന്നു മനസ്സിൽ ഉറപ്പായി നിശ്ചയിച്ചു.

ഏകദേശം അഞ്ചു തന്നെ വിദ്യാർത്ഥികൾ
 ഈ പുസ്തകം പഠിക്കാൻ കഴിഞ്ഞു. 'അ' നീ ഗ്രാമീണ
 ഉപജീവിതമാണിത്. നിങ്ങൾ വിശദമായി വിവരങ്ങൾ
 പറയുന്നതാണ്. ഏകദേശം അഞ്ചു കഴിഞ്ഞു. പ്ര
 യത്നം നിങ്ങൾ കണ്ടാൽ അത് സാധ്യമാണ്. പിന്നീ
 ട് ഇതുകൊണ്ടുപോയി. നിങ്ങളുടെ വെറുതെ കേൾ
 ക്കിയിട്ടുണ്ട്. ഏകദേശം അഞ്ചു കഴിഞ്ഞു. പ്ര
 യത്നം പറയുന്ന പരമ്പരയിൽ വേറെ പ്രയത്നം
 ചെയ്യാൻ പുസ്തകം.

അമ്മയുടെ ഈ വാക്കുകൾ നിമിത്തം രക്ഷാധാരയും സമാധാനമുണ്ടായി. അവർക്ക് എത്രയും ദൈവവും ഭാരം നീക്കി. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അമ്മയുടെ വാക്ക് അവർക്കു കൃപാപ്രദത്തിലും കൂടി പൂർണ്ണവിശ്വാസമുണ്ടായിരുന്നു. പാവുനീക്കത്തിലും വരക്കു മെറുന്നവളായിരുന്നു, പണ്ടത്തെ വരക്കുപ്രകാരം കാര്യം നടത്തുവാൻ അവർ അതൻ ജീവനേയും കൂടി ഗണ്യമാക്കിയിരുന്നില്ല.

എട്ടാം അദ്ധ്യായം.

സുശീല കുറുപ്പിടരയി.

മധ്യവൻ ബോധത്തിൽ ഉത്തരയിത്തതയുവടെക്കു ദി
വസംതോരം ജ്യോതിഷത്തിനുടെ ജ്ഞാതവിന്റെ ഭക്തവിവരം
അന്വേഷിക്കുവാൻ വരുന്നവനായിരുന്നു; ചിന്ത അതാളുടെ
സ്ഥിരം ഇത്തരം വളരെ നേരത്തോളം സഹായനം ചെയ്തു
കൊണ്ടു, അഥവാ അതാൾക്കു വൃത്താന്തപത്രികകളോ പ
സ്തകങ്ങളിൽ പറഞ്ഞ സംഗതികളോ വായിച്ചു മനസ്സിലാ
ക്കിയോ, അല്ലെങ്കിൽ ചില പ്രാവശ്യം അതാളുടെ കൂടെ വ
കിട മുതലായ കളി കളിച്ചോ, അതാളുടെ സമതം പേരുക
വാൻ തക്കവണ്ണം പ്രവൃത്തിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ഇപ്രകാരം മ
ധ്യവന്റെ സംസാർത്ഥം പിടിക്കുവാൻ വന്നവകാരായന്റെ സമതം
രസമായി കഴിഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു. ഏതാൽ അവൻ ബോ
ധമായി വിട്ടുപോയ ആ ദിവസം മുതൽ അതാൾക്ക് എല്ലാ
രദിയും ഉറപ്പായതായെന്നായിത്തുടങ്ങി; നേരം പോയാലും
പോയില്ലെന്നു തോന്നി; കഷയം കൊടുക്കുവാനുള്ള ഏല്പാ
ചെയ്തു, പരമകവുണി, പിന്നെ ചേരൻ ഗുഹകൃത്യങ്ങൾ, ഇ
വകകൊണ്ടു തന്നെ കാശിക്കായിട്ടുണ്ടു സമതം അധികവും ക
ഴിഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നതിനാൽ, ജ്ഞാതവിന്റെ അടുത്തു ഇ
ത്തരം ഒരു നാഴിക പോലും സംസാരിക്കുവാൻ പിന്മാറ്റിപ്പിന്നെ
അവർക്കു ലേഗം മാത്രവും സമതം കിട്ടിയിരുന്നില്ല. പിന്ന
യകാരായന് ഈ സംഗതികൾ കൊണ്ടു പറയുവാൻ പാടി
ല്ലാത്ത ചിന്ത സംസാർത്ഥം മുതിർത്തു.

മലയാളൻ പുറത്തുള്ള പൊതു ശേഷം, മനോരമ ദിവസം ആയതിൽ കഴിച്ചു, എങ്കിലും മൂന്നാം ദിവസം ആയതിൽ തന്റെ ദൃഷ്ടിമന്തരി കോണിത്തുടങ്ങി. ക

പോയി ലാളുവാൻ അസരബുദ്ധിയാണെന്നു. 'കണ്ണിന്നു മട്ടം തന്നെ ക്ഷീണം ഉണ്ടാകാതിരിക്കവിൻ; സൂക്ഷിക്കണം, ഉണ്ടാകിയാൽ ദൈവകരമായ ഫലം ഉണ്ടാകും' എന്നു വൈദ്യൻ പലകുറി പറഞ്ഞിരുന്നു. ഇങ്ങിനെ ആശങ്കിതനാൽ കഴിഞ്ഞിട്ടും കഴിയാത്തതായ ദിവസങ്ങൾ എങ്ങിനെ കളയാണു എന്നു ചിന്താകരമായ ഒരു ആശങ്ക ആയി ഉണ്ടായി. അയാൾ വീട്ടിന്റെ ഉള്ളിൽ തന്നെ അങ്ങുന്ന് ഇങ്ങോട്ടും ഇങ്ങുന്ന് അങ്ങോട്ടും നടന്നുകൊണ്ടു കറച്ചു സമയം കഴിച്ചു. എന്നാൽ അല്പനേരം ചെന്നപ്പോൾ, കാരാഗൃഹത്തിൽ ഇട്ടിരിക്കുന്ന കറക്കാരനോട്പ്പോലെ ഇങ്ങിനെ നടക്കുന്നതിലും അയാൾക്കു മനസ്സു മുയിഞ്ഞു. മുയിച്ചത് വലിച്ച് എന്തു ചെയ്യണമെന്നു കൂടി തോന്നാതെ ആയി വല്ലഭനോടേതൊക്കും ഇടവിധം ചിന്താകരമായ ഇത്തരക്കാരെക്കുറിച്ചിരിക്കെ, ദൈവമേ വീണ്ടു കിടന്നിരിക്കുന്ന ഒരു പുസ്തകത്തിന്റെ നേരെ പെട്ടെന്നു അയാളുടെ ദൃഷ്ടി പെട്ടു. അയാൾ പിന്നെ അതു കയ്യിൽ എടുത്തു വെറുതെ ഭാഗങ്ങൾ അങ്ങുന്നിങ്ങോട്ടു മറിക്കുവാൻ തുടങ്ങി. പുസ്തകത്തിലെ നോമ്പുള്ളതെന്ന് അറിയാണെന്നു ഉദ്ദേശത്തോടെ മേലേഴുന്നൂ നോക്കുവാൻ തുടങ്ങി. പിന്നെ നല്ലതാണെന്നു മനസ്സിലാക്കുന്നതിനാൽ നോമ്പുള്ള ഭാഗം വായിച്ച് അടച്ചു വെക്കുകയും വിലാമിച്ച് അതു വായിക്കുവാൻ തുടങ്ങി. എന്നാൽ ദുഷ്ടാഗതി നിമിത്തം പുസ്തകത്തിലെ കഥകൾക്കും അയാൾക്കും അത്ഭുതം സംഭവിച്ചു തോന്നി. അയാളുടെ മനസ്സ് ആ പുസ്തകത്തിൽ ലയിച്ചുപോയി; ഈ അംശത്തിൽ അയാളുടെ കണ്ണിന്റെ സ്ഥിതിയും വൈദ്യൻ പിന്നെയും പിന്നെയും അക്കിതു ചെയ്തതും അയാൾക്കു മുന്നെ പരയി. ആ കാര്യം അയാൾക്കു മുമ്പുണ്ടായതെ ഇല്ല! നോമ്പുള്ള ഭാഗം വായിച്ച് അടക്കുകയും ആലോചിച്ചു കയ്യിൽ എടുത്ത പുസ്തകം നോമ്പുള്ള മണിക്കൂർ കഴിഞ്ഞിട്ടും കയ്യിൽനിന്നു അഴലു വെച്ചില്ല! അതു മുഴുവൻ വായിക്കുകയും അടക്കുവാൻ അയാൾക്കു മനസ്സുണ്ടായില്ല. പതിനൊന്നു മ

ന്നി അഭിഷേകം ചെയ്താൻ. അദ്ദേഹം പുസ്തകം കയ്യിൽ എടുത്തു
 തന്നു; പതിനൊന്നു പന്ത്രണ്ടായി, മൂന്നായി, ഒന്നായി, നാ
 ലുംകൂടിയായി. എന്നിട്ടും അദ്ദേഹം വായിച്ചു കൊണ്ടുനടന്നു
 ഇരുന്നു. ഗുഹകൃത്യങ്ങൾ ദാദാന്നു ചെയ്യാനായിത്തീർത്തിൽ ക
 ന്നാണ്ടു പ്രാവശ്യം, കാശീഭാതി അഞ്ചാവിന്റെ മുറിയിൽ വ
 ന്നു, പുസ്തകം വായിച്ചു കയ്യിൽ വേറെ ഉണ്ടാകരുതെന്നു
 നിർദ്ദേശിച്ചു. എന്നാൽ 'ഇപ്പോൾ മതിയാകാം, ഈ അ
 സ്സാരം ഇത്ര വായിച്ച ശേഷം നിങ്ങൾ' എന്നിങ്ങനെ എ
 ന്നൊരുപോലും പറഞ്ഞു വിനോദകരായൻ പതിനെട്ടു നാൾ
 നില്പിച്ച്, അവർ അതേത്തന്നെ പലരും ഉടനെ മുമ്പെത്ത
 പോലെ തന്നെ ചത്തു അന്തരിച്ചു. കാശീഭാതി അഞ്ചാ
 മ്നീ അയ്യപ്പൻ ഉള്ളിൽ വന്നു നോക്കുമ്പോൾ അഞ്ചാ
 മ്നീപ്പോൾ വരുന്നതിൽ തന്റെ നീമക്കിതനായിരുന്നു! പി
 ന്നെ അവർ പുസ്തകം കയ്യിൽനിന്നു വലിച്ചെടുത്തു. എ
 ന്നാൽ വിനോദകരായൻ 'കറച്ച നോക്കൂ! ഇപ്പോൾ അ
 ല്ലാഹ് അയ്യപ്പൻ; ഇദ്ദേഹം മറ്റൊരു കഴിഞ്ഞാൽ പിന്നെ
 വരികുവാൻ ഇല്ല. എന്നാൽ ഇല്ലാത്തതിനാലും ഇതിന്നി
 ും വലിയൊരു തോന്നിയില്ല ഇതിനെ ഇതിനെ വായിക്കുന്ന
 തിന്ന് എന്തു വിരോധം! കറച്ച നോക്കുകയും വേണ്ടില്ല.
 കടന്നെപ്പോലെ അത് എത്ര ദിവസം ഇരിക്കും! എന്നു പ
 രത്തു പുസ്തകം ഇറക്കു വിരോധം വായിക്കുവാൻ തുടങ്ങി.
 അനന്തരം കാശീഭാതി അഞ്ചാമ്നീ വെക്കുവാൻ പോയി. അ
 വർക്കു അഞ്ചാവിന്റെ നേരെ ശ്രദ്ധ കൊടുക്കുവാൻ ചേക്ക
 വേരും അയ്യപ്പൻ അയ്യപ്പൻ അയ്യപ്പൻ. ഉറക്ക കഴിഞ്ഞതിൽപി
 ന്നെയും വിനോദകരായൻ ചീണ്ടു പുസ്തകം കയ്യിലെടുത്തു.
 അത്രയും വെക്കു പത്തുനേണി വെക്കു വിളക്കിന്ന് എതിര
 യ്തി ഇത്ത് അയ്യപ്പൻ വരുന്ന നേരംകൊണ്ടിരുന്നു. ഇല്ല
 കാരം ഏകാഗ്രഹം അയ്യപ്പൻ വെക്കു എന്ന് മറ്റൊരു ഉട
 വികാരം വരികയും ചെയ്തു. അദ്ദേഹം അയ്യപ്പൻ അയ്യപ്പൻ അ
 യ്യപ്പൻ ഉറക്കുവാൻ ചിന്ത.

വിനായകരാത്ത് വായിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന സകന്തയ്ക്ക് ക
ന്തം തോന്നാനിടയുണ്ടല്ല, സത്യംതന്നെ ഏകദാശം വിനാശി
വസം രാവിലെ അയാളുടെ രണ്ടു കണ്ണുകളിലും സമീപ
വാൻ സാധിക്കാത്തവിധം ചെറിയപ്പോൾ ഉണ്ടായി, അവ ക
ലശലായി വിശിഷ്ടമാകുന്നു. രാവിലെ കണ്ണു തുറന്നു നോക്കിയ
പ്പോൾ യാതൊന്നും സ്വയംതന്നെ കണ്ടില്ല. നാലു ദിക്കിലും
മറുപടിയുള്ളവർക്കെ തോന്നി. ഇന്നലെ രാത്രി കണ്ണിന് വ
ളരെ ആനന്ദം കൊടുത്തതിനാലാണ് ഇന്ന് ഇങ്ങിനെ ആ
യിരിയ്ക്കുന്നത് കറാണമെന്നത്, ആനന്ദംകൊണ്ട് ഇന്നത്തെ ദി
വസം മുഴുവനും കണ്ണ് അടച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന കഴിഞ്ഞെന്ന
നിശ്ചയിച്ചുകൊണ്ട്, ആ നിശ്ചയത്തിനനുസരിച്ച് അതാർ
ആ ദിവസം തീരെ സ്വപ്നമായിരുന്നു കഴിച്ചു. ഏകദാശം എ
ന്നു പ്രയോജനം? ഒന്നാംദിവസവും അതേ നിലയെടുത്തു ക
രളിച്ചുകിടന്നു അധികമല്ലാതെ കറുത്തുപോയിരുന്നില്ല. രണ്ടാം
കണ്ണിന് ഇന്ന് തീരെ കാഴ്ച ഇല്ലാത്തതായി. മൂന്നാമതാണ് അപ്പം
ക്കുറിയുന്നവർക്കെ കാരണമായിരുന്നു. പിന്നെ കൈവെട്ടുന്ന
വിളിച്ചുകൊണ്ടുവന്നു. അതാർ രണ്ടു കണ്ണുകളും പരിശോധി
ച്ചുനോക്കി. 'യഥാർത്ഥം കണ്ണ് ഇനി കിടന്നുവെന്ന് ഇന്നുതന്നെ
തീർന്നുപോയി, മൂന്നാമത് മാത്രം മേ കാലം ഇന്നുതന്നെക്കൊണ്ട്
ശയ്യയ്ക്ക്' എന്നു പറഞ്ഞു.

കൈവെട്ടുന്ന ഈ വാക്കു കേട്ട ഉടനെ വിനായകരാത്ത്
പ്രയാപിച്ചുതുടങ്ങി. കരളായിരുന്ന അതിനെ പിൻതുടർന്നു.
രണ്ടുവേദനയും ആശ്വസിപ്പിച്ചു കൈവെട്ടുന്ന അത്രയുംവെട്ടി.

ഉപ്പോൾ വിനായകരാത്ത് തന്റെ താഴെത്താഴിയിൽ
തോപ്പാരി അത്യന്തം പശ്ചാത്താപമുണ്ടായി. തന്റെ ഇന്ന
വരിയായ കേളാ തന്നെ അത്ര നിശ്ചയിച്ചിട്ടും, താൻ
അവളുടെ വാക്ക് അങ്ങോട്ടും ലക്ഷ്യമാക്കിയിട്ടും ഇന്ന് ഇ
ങ്ങിനെ അനന്ദം വരുത്തിയല്ലോ? എന്നു ചിന്തിക്കുകയും ചി
ന്തയ്ക്കും പരാമർശം വരുത്തിയതിനാലും വ്യസനിച്ചുതുടങ്ങി.

അതും മനോഹരനായോരു ഇപ്രകാരം വിചാരിച്ചുകൊണ്ടു ദിവിച്ചു. 'ഇത്രനാളും ഗൃഹം അന്തരവിച്ചിട്ടും കേവലം ഒരു ഭിക്ഷുക്കു ഔലാചനമാവുന്നിരിക്കും ഞാൻ ഇതുകാലം മുഴുവനും അന്ധനായില്ലായ്ക? ഇതൊരു ഗ്രഹപ്പിഴ എന്നുതന്നെ മനസ്സിലാക്കണം. നീ ഏതൊരു അനേകപ്രാവശ്യം പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നിട്ടും, കയ്യിൽനിന്നു പുറത്തു വീഴിച്ചുപററിയിട്ടും, ഭോഷനായ എനിക്ക് എന്തൊരു ദർശനമാകുന്നു? കോശിയിൽനിന്നു അറിയിച്ചില്ല! ഞാൻ നിന്നെക്കുറിച്ചു കണക്കുവെക്കുക, ഇപ്പോൾ മരണം വരെയും കരുതുന്നതിനിന്നും ഞാൻ ഇനി മേലിൽ എന്തുചെയ്യും? ഇനി എന്തെങ്കിലും കാര്യപ്പെടുത്താനാണീ? എന്റെ കണ്ണ് എങ്ങിനെ സുഖപ്പെടും.'

കാശിയിൽ കരഞ്ഞുകൊണ്ട് 'ഇപ്പോൾ ഇനി ഈ സംഗതി മാറ്റിച്ച്' എത്ര സങ്കടപ്പെട്ടുവെങ്കിലും പ്രായാണനാണീ! തലയിൽ എങ്ങിനെ എഴുതിയിരിക്കുന്നുവോ അങ്ങിനെ മാത്രമേ ബുദ്ധി കോണുകയുള്ളൂ; അതുകൊണ്ടു വീഴുന്നതല്ല' എന്നു പറഞ്ഞു.

'പ്രാണനാഥ! വെറുക്ക എന്തിന്നു വിധിയായ ഭോഷാഭാവം ചെയ്യുന്നു? നിന്നെ ഉപദേശം അനുസരിച്ചുകൊണ്ടാൻ എന്തൊരു ചെയ്യുവാൻ, അതിന്റെ ഭവിച്ചുവെല്ലാം ആപത്തുകൊണ്ടിരുന്ന വന്നു. ഇങ്ങിനെ ഇരിക്കട്ടെപ്പോൾ ഞാൻ ഈ പ്രാവശ്യം നിന്നെ ഉപദേശം കേട്ടില്ലായെങ്കിലും, ഇപ്പോൾ ഈ ദോഷം എന്തെന്നുതന്നെയാണ്; പിന്നെ അതിന്റെ ശിക്ഷ ഇന്നു മഗഭിശാപൻ എന്നിങ്ങനെ' എന്നു വിനയകരമായ വർണ്ണിച്ച ശോകത്തോടെ നേത്രം ബദ്ധ്യ വാഴ്ത്തുകയായി.

പതിയുടെ അടുക്കെ പരികാശിതത് ഇതാണ്, പ്രാണകാണന്റെ കണ്ണനിന്നു കാൻ ധരിപ്പിച്ചിട്ടുള്ള ചേലയുടെ അറ്റംകൊണ്ട് ഇടിച്ചുകൊണ്ട് ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു. 'പ്രാ

ജനനാഥാ! എന്തിന് ഇപ്പോൾ ഇപ്രകാരം വൃഥാ വൃസനി
യ്ക്കുന്നു? യോഗം ഇപ്രകാരമുതകൊണ്ടു തന്നെയാണ് അ
പ്പോൾ എന്റെ ഉപദേശം കേട്ടു നടക്കാൻ മേൽമാർച്ച ബുദ്ധി
തോന്നാതിരുന്നത്. ബുദ്ധികളിടം ആക്കുമ്പോൾ കഴിയും?
ഇപ്പോൾ ആ കാര്യത്തെപ്പറ്റി മെരുക്ക വൃസനിച്ചിട്ട് എ
ന്തൊരു ഫലമുണ്ടാകുന്നത്?

പതിയുടെ ഈ ആശ്വാസവാക്കുകൾ നിമിത്തം വിനാ
യകരായൻ കരച്ചുവെക്കത്തോളം സ്തംഭിച്ചുപോയി, അതി
ന്റെശേഷം 'പ്രണവമി! ഇനി ഇനി' മെ ഉപദേശവും
ഇല്ലാതായത്' എന്നു ചോദിച്ചു.

കാശിക്കുറിയുടെ കണ്ണിൽ വീണ്ടും അശ്രു നിറഞ്ഞു.
തൊണ്ട ഇടി. 'മരമുണ്ടെന്ന് എടുത്തു മരംമരങ്ങൾ വെട്ടു
വാൻ സാധ്യമായിരുന്നെങ്കിൽ, ഇശ്വരൻ സാക്ഷിതം
യി ഞാൻ എന്റെ മണ്ണു കണ്ണുകളും ഈ നിമിഷത്തിൽ ഏ
തെപ്പോഴും നിറഞ്ഞ വാത്സല്യത്തോടെ താങ്കൾക്ക് സമർപ്പി
ക്കാനുണ്ടു. എന്നാൽ അങ്ങനെയൊന്നു ചെയ്താൽ തീരെ അശ
ല്യം. അതിന്നു ഞാൻ എന്തുചെയ്യട്ടെ?' എന്നു പറഞ്ഞു.

'ഞാൻ അടുക്കുമിരിക്കുമ്പോൾ ആ വിഷയത്തെപ്പ
റ്റി ഏറിയ്ക്ക് അശ്രുതരണം പശ്ചാത്താപമില്ല. എന്നാൽ
ഞാൻ ഇപ്രകാരം അസ്വസ്ഥതയിലിരുന്നതുകൊണ്ട് എന്റെ സ്നേ
ഹജനങ്ങളും ബന്ധുക്കളും എന്തൊരു പരിചരണമെന്നുള്ള സം
ശയം മനസ്സിൽ ഉണ്ടായതുകൊണ്ടുതന്നെയാണ് എറിയ
കുടുംബം വളർച്ചകൊണ്ടിരിക്കുന്നത്. പതി അംഗമാധിതനാ
യെന്ന്, പിന്നെ വാസ്തവത്തിൽ അയാളുടെ ഭാര്യയെന്നും—
ആർ അയാളുടെ ഭാര്യ അതിന്നുമുമ്പ് അഭിച്ഛിത അനു
രാഗം കാണിച്ചിരിക്കുന്നുവോ, അവൾതന്നെ—അയാൾക്കു
കീഴടങ്ങി നടക്കാനേയും, അയാളെ ഗണ്യമാക്കാതെയും, നി
സ്സാരമായി വിചാരിച്ചും, എന്തിനുകാരും അനേകസംഗതി
കൾ ഞാൻ കേട്ടിട്ടുണ്ട്. എന്റെ സുശീലതയെ പ്രണവനാ

ഥക് ജഗദീശ്വരൻ മരിക്കും ഈ വിധം ഉണ്ണുവി തരാതിരിക്കട്ടെ. പ്രിയൻ! ഞാൻ നിന്നെപ്പറ്റി കഠിനമായി സംശയിച്ചതിന് ഏന്തിക്കു മാപ്പുതരണം?

ജ്ഞാവിഷൻറ പാതിർന്നിന്നു പുറപ്പെട്ടതായ ഈ വരക്കുറു കേട്ട്, ആ പതിവുതന്നെ ഭാർയ്ക്ക് സംസാരിക്കുവാൻ കഴിയാതായി. പ്രാണേശൻറ പാദങ്ങളിന്നു കലവെച്ചു തന്റെ നേത്രജലംകൊണ്ട് അവനെ അമിഷേകം ചെയ്യാൻ തുടങ്ങി. വിനാശകരാത്രൻ പ്രേമമരണാൽ അവളെ ഗാഢമായി പഠിപ്പിക്കണമെന്നു, അവളുടെ കണ്ണനിന്നു തന്റെ കൈകൾക്കുതൊങ്ങു തുടച്ചു. കൗശികാരിയുടെ പാതിർന്നിന്നു കരച്ചുസമയംവരെ സംസാരമേ വന്നില്ല. വളരെ നേരത്തോളം മിന്നാതിരുന്നതിൽവിന്നു മനമനു ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു: — ‘ഇങ്ങിനെയുള്ള അശുഭമായ വാക്കു വായിക്കുന്നത് ഉച്ചരിക്കുവാനോ പാടില്ല. താങ്കളുടെ മോദാധാക്കു നിമിത്തവും ഏന്റെ ഏതെങ്കിലും വിരമകരണമിടന്നു. ആർ ദയ്യകളും, പതിപ്പേറട്ടെ വെറുത്തുക്കൊണ്ടിരിക്കണമെന്നും, നീ ചകളും, വ്യക്തിചരമിണികളും ആയിരിക്കണമെന്നും അവൾക്കു ഞാൻ ഈ വക കാര്യം ശുഭമെന്തെന്നല്ലാതെ, സതികളും, സാധുവകളും പതിപ്പുവരവെന്നുകളും, ആയ അംഗനമാകു് ജ്ഞാവിഷനെത്തന്നെ ആവശ്യാലത്തിൽ ചെന്നു സർവ്വത്തിന്നും നാഥൻ! പതിപ്പുവരവെന്നതാണ് ഇമാലാക സോക്യത്തിൽചെയ്തു കല്പമായത്. പതിയുടെ വിവന്നാവസ്ഥ കാണുന്നതിൽ ഉണ്ടാകുന്ന ദുഃഖമെന്ന് നമകദുഃഖത്താകാൻ കഠിനം! ജ്ഞാവിഷനുണ്ടാകുന്ന സങ്കടംകൊണ്ട് അവളുടെ പ്രാണൻ മിന്നാതിരുന്നതാകുന്നു; ശരീരത്തിൽ ജീവനുണ്ടുവരണം അന്ത്യമെന്നും സ്ഥിരമായ! അതൊഗവയവമായി ഇരിക്കണമെന്നു ദിവ്യതികളുടെ ധർമ്മം. ഏതൊരു കലത്തിൽപണിതാൽ പതിച്ചു, പതിച്ചാൽ പതിച്ചുവന്നായിരിക്കണമെന്നും, ആ കലത്തിന് ഏതൊരു യശസ്സ് ഉണ്ടാക

നന്ദ ആ കലംതന്ന മേല്പുറത്ത് അപ്പുറമിടെ പ്രാവിട
 ന്ന; ആ കലത്തിൽത്തന്നെ സാധാരണയും സമ്പത്തും സമൃദ്ധി
 യായി ലഭിക്കുന്നു. മനസ്സിലും വരകിലും പ്രവൃത്തിയിലും എ
 കദാത സ്ത്രീ സദാസ്തോഴം പതിച്ചാടിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന സമൃദ്ധി
 ന്നടക്കുന്നവർ അവർക്ക് എന്നെന്നും മേൽമുറ ഉണ്ടാകുന്നു.
 അവർക്ക് ജന്മജന്മാന്തരത്തിലും അഭിന്നമായ സൗഖ്യവും
 ഭരണസിദ്ധിപ്പൂർവ്വം അവസരം ദൈവ കലത്തോടുകൂടി മോക്ഷ
 ന്ന പ്രാവിടുന്നു. ഏതു കലാംഗന സർവ്വ കാർത്തിയും മ
 ഞ്ഞാലിന്നെ പ്രേമത്തോടെ സഹായിക്കുന്നുവോ, മനോമതപ
 വരിയൊരും ചെയ്ത് അത്യാചാരപ്രകാരം നടക്കുന്നുവോ, അ
 വർത്തന ജഡത്തിലും പരത്തിലും സൗഖ്യവും നശസ്തം
 സമ്പാദിക്കും. പ്രാണനാഥാ! താങ്കൾ എന്നെ എല്ലാദൃഷ്ട
 ൾ എന്ത് ഉപദേശമുതൽ സേവിച്ചിട്ടില്ലിരിക്കുന്നുവോ, അതെ
 ള്ളതും ഞാൻ ഇന്നു മരണം, താങ്കൾക്ക് ഇപ്രകാരമുള്ള ആപ
 ത്തം സംഭവിച്ച ഉടനെ എനിക്കു താങ്കളോടുള്ള താൽപ്രേമം
 ലേശംവരും കറുപ്പുവർണ്ണം താമ്രമെന്നു് ആ അശുഭമായ ശ
 ക താങ്കളുടെ ചുറ്റേത്തിൽ ഉണ്ടാകുവാൻ പാടില്ല. മന
 സ്സിലാത്തോ! ഇനി മേലിലും നിന്മേൽ മനസ്സെ എനിക്കുള്ളതാ
 യ അനുരാഗം കുറയ്ക്കാതെ എല്ലാകാലവും അധികമായി
 കർമ്മം വർദ്ധിപ്പിച്ചുവരുമെന്നു താങ്കളുടെ പാദം സാക്ഷിയായി
 ഞാൻ പറയുന്നു. ഈ ഭീനദാസിനിമിത്തം താങ്കൾക്ക് ഭരി
 കയും അവജ്ഞയുണ്ടാകുവാൻ പാടില്ല. ഏതു ദിവസം അ
 പ്രകാരം ദൃഢമായി ഏതെങ്കിലും മനസ്സിൽ തോന്നുന്നുവോ, ആ
 ദിവസംതന്നെ ഏതെങ്കിലും ജീവദേശമെങ്ങെ അവസാനത്തെ ദിവ
 സമാകുവാൻ തക്കവണ്ണം ദൈവം അനുഗ്രഹിക്കട്ടെ.

വിനയകരമായൊരർത്ഥം അർത്ഥകരണത്തിൽ പ്രേമം നിറ
 ണ്ട് കവിഞ്ഞൊഴുകി. അയാൾ ഗൽഗദാക്ഷാത്തിൽ ഇരിക്കി
 നെ പറഞ്ഞു. 'വീ ധന്യനാണ്! ഇപ്പോൾ ഞാൻ എന്നെ
 കൃതജ്ഞനാക്കുന്നു വിചാരിക്കും. നിന്റെ മരിക്കിവി സൽഗുണ

വരികയാകട്ടെ അതൊക്കെ ചിലിപ്പനക്ക് മനസ്സിലാക്കാനാകുക
 ഒന്നാ ഫലമെന്നു ഞാൻ ഗ്രഹിക്കും. ഈശ്വരൻ വിന്നെ സ
 ഓ പൂണ്ണമാഗ്നം ഉണ്ടാക്കട്ടെ! ഇതുതന്നെയാണു് നിന്നെ എ
 ഒന്നാ ആശീർവ്വദം.'

ഒമ്പതാം അദ്ധ്യായം

‘അതി മോക്ഷം ന കഷ്ടവ്യ’

ധനവാദനകൾ ഗുണവാദൻ തന്നെയാണു് ശ്രേഷ്ഠൻ.
 ഗുണവാദൻ സ്വാശ്രിതനും, ധനവാദൻ അന്യാശ്രിതനും ആക
 ന്നു. ധനവാദൻ ധനത്തിന്നു തീരെ ക്ഷുദ്രസ്വഭാവത്തിൽ മാ
 റുകയോഗ്യതയുള്ളു. എന്നാൽ ഗുണവാദൻ ഗുണങ്ങൾ
 ക്ക് എല്ലാവും മഹത്വം ഉണ്ടു്.

അണ്ണാസാരമേഖ് ഇനാദദോൻ ധനവാദനായിരുന്നു,
 എന്താൽ അയാളെ ആരെങ്കിലും പ്രതിഷ്ഠനായി വിചാരി
 ക്കയാൽ തക്കവണ്ണം ഒരു ഗുണരെങ്കിലും അയാൾക്കുണ്ടായിര
 ന്നില്ല. ഈ സംഗതി അണ്ണാസാരമേഖിന്നു ബോധമുണ്ടാ
 യിരുന്നില്ലെന്നു അത്രല്ല അയാൾ സ്വതഃവ തന്റെ കേൾഗ്യ
 ത എത്രയും വലിയതെന്നു വിചാരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. വൃദ്ധ
 നായിരുന്നുവെങ്കിലും, ഇവർ ഇരുപത്തുണ്ടു് വയസ്സുള്ള
 ഏതെങ്കിലും യുവാവക്കാരെ കണ്ടു തെങ്ങുമുണ്ടെന്നു് അ
 യാൾക്കു അറിയുന്നുണ്ടായിരുന്നു. കാരണവും അത്രയും ക
 രവായിരുന്നുവെങ്കിലും, അയാൾ താൻ ദ്രവ്യഗാത്രമാണെന്നു
 തന്റെ മനസ്സിൽ അഭിപ്രായപ്പെട്ടിരുന്നു. വാമോക്യം നി
 മിതവും മോഹം നിമിത്തവും ശരീരം പിണ്ണിച്ഛാവാപിതന്നു
 വെങ്കിലും സരസ്വതുമതി സൂര്യം ചെല്ല അതുകൾക്കു ചിച്ഛ

ഉൾക്കിട്ടിട്ട് അതാൾ മുക്കിക്കിട്ടിട്ടുവെക്കുകയും ചെയ്തു; എന്നാൽ ഇപ്പോൾ തന്റെ അവിവരത്തിന്റെ ഗ്രാമത്തിൽ മീറ്ററോടുകൂടി നടന്നുകൊണ്ടിരുന്നതാണ് ആ പാപിക്ക് ഒട്ടുംതാന്നെ മനസ്സിലായിരുന്നില്ല അതാൾ തന്റെ പരമാനന്ദത്തിൽ നിന്നു നീങ്ങിയിരുന്നു. അൻ മണവരളനായാണ് അതാൾ പൂർണ്ണമായും വിശ്വസിച്ചുകൊണ്ടു തന്റെ മനോരാജ്യത്താൽ മതിയെന്നു ഈ ശാശ്വതമല്ലാത്ത ഐഹികസുഖം എത്രത്തോളം ഉൾക്കൊള്ളുന്നതെന്നു മനസ്സിലാക്കുവാൻ അണ്ണാസരോമത്തിന്നു അറുപത്തു നാലുവർഷം കാലവും കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല! ഒരു ഷൂർ തന്റെ മനസ്സിൽ സൂക്ഷകരായ മനോരാജ്യം ചിന്തിക്കുന്നു, തന്റെ ഒരു സൗഖ്യപ്രദമായ ഇല്ലകൾ പലതുകിടന്നു, എന്നാൽ അവർ സാധ്യമായതൊക്കെയും കൈവരുന്നതും.

അങ്ങനെയൊക്കെ ഉണ്ടെന്നു പറയുകയായി. ഈ മാതിരി ഐഹിക വെണ്മയായ സുഖം കൈവന്നു നമ്മുടെ മേൽക്കൈകൾക്കുവേണ്ടി അൻ എട്ടുതന്നെ ആയുരം സമ്മതിക്കുകയില്ല. ഈ വിധം ശവത്തിന്റെ കഴുത്തിൽ മുക്കിത്തന്ന സമയമായ ഐഹികവെണ്മയെക്കുറിച്ച് അർത്ഥമുള്ള സർവ്വനാശം വരുത്തുന്നതിനേക്കാൾ, വരുന്നതു വരട്ടെ, ഇത്രയും നിന്നതുപോലെത്തന്നെയും ഒരു വർഷം വെണ്മയും സംഭവിപ്പൂ. എന്നു രണ്ടാമതായി പറഞ്ഞുകഴിഞ്ഞു.

മറ്റൻ പതിനാലു അനുകമ്പിധത്തിൽ സമഗ്രമായിട്ടുള്ളവർ പ്രയത്നിച്ചു. നീ പറയുന്നപോലെ അത്രയൊന്നും വെണ്മ അണ്ണാസരോമത്തിന് കിട്ടിയിട്ടില്ല. അതാൾ പെട്ടെന്നു കൊടുക്കുന്നതിന്നു എത്ര വിരോധം അതിനാൽ അവർക്കു നൽകാൻ ഉണ്ടാകരുത്. അണ്ണാസരോമത്തിന്നുവേണ്ടി പ്രായശ്ചയനം ഗ്രാമസ്ഥാർ കല്യാണം ചെയ്തതായിട്ടുണ്ട്; അവർക്കുപോലും കട്ടികളും കണ്ണുക്കളും ഉണ്ടായിട്ടും ഉണ്ട്. നീ ഇങ്ങനെ ഒട്ടൊഴുംവിട്ടിട്ടു ദാനനാശകളെ. നാം ഒരു വീട്ടുകാർ പെട്ടെന്നു കൊടുത്തില്ലെങ്കിൽ, അതാൾ വെണ്മ

ആരും പെണ്ണിനെ കൊടുക്കുകയില്ലെന്നു നെണ്ണിലാക്കിത്തോടി
ശ്രദ്ധ കഴിഞ്ഞുപോയി നീ! അതുകൊണ്ട് ഇന്നു തന്നെ ആരും കൊടുക്കു
മില്ലെന്നു പെണ്ണിനെ കൊടുക്കാതിരിക്കുകയും അതിന്റെ ശേഷം
അതും നിന്നെക്കുറിച്ചുള്ളതാകട്ടെ. അതുകൊണ്ട് ഇ
പ്പോൾ എത്ര! പ്രാപ്തി എന്നാണ്! എത്ര വലിയ കലം! ഇവ
കൊടുക്കപ്പെടുകയും ആലോചിച്ചു നോക്കേണ്ടതാണ് അവരു
ടെയും ഇവരുടെയും വാക്കുകൾ വെറുതെ വിടിച്ചു ചിട്ടക്കും
വിടാക്കിയിരിക്കുന്നു. ഈ അസൂയയും സന്യാസിയുടെ എതി
പ്പ് എത്ര ബുദ്ധിമുട്ടുണ്ടായിരുന്നു എന്നു നിന്നെ വല്ല ധരം
നന്നും ഉണ്ടോ?

മുൻ തന്നെക്കൊണ്ടു കഴിയുന്നതു നോക്കി. സാരോപാ
ധികൊണ്ടു ചരത്തുനോക്കി, അതുകൊണ്ട് അപ്പോഴത്തെ അ
വേക്കിച്ചു, ഭയപ്പെട്ടു, കോപിച്ചു, ശങ്കിച്ചു കൊണ്ടു അവ
കളെ ഭയപ്പെടുത്തിനോക്കി. എന്തിനും നിശ്ചയം! പാവപ്പെട്ടതായി
തന്റെ നിശ്ചയത്തിൽനിന്ന് അല്ലെങ്കിലും കലശലായില്ല.
അതുകൊണ്ടു സമസ്തസംസാരത്തിലും, അതുകൊണ്ട് അതിന്മേ
ലായില്ലെങ്കിൽ ഇവയെക്കൊണ്ടു കലശലായില്ല. ഇവയെ
കൊടുത്തില്ല. കൊണ്ടു ഇവ കൊണ്ടു ആ ദിവസം ഇത്ര
താഴെപ്പോൾ സാക്ഷാത്തായിരുന്നു.

തന്റെ കൊണ്ടു സാധിക്കുന്നതായ അനേകമായ വെ
ണുവെക്കുകയും അതിനെ പെണ്ണിനെ തൊടിക്കുകയും
കൊണ്ടു പെണ്ണിനെ തൊടിക്കുകയും ഇവിടെയുള്ള അസൂയയും ദ്രവ
മായി സങ്കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നു വരുമെന്നും ശീലം അപ്പോൾ
സാരോപാധിന്റെ ചെവിയിൽ എത്തി. പിന്നെ എന്തു ചെയ്യ
വാനാണ്? ഇതുകൊണ്ടു തന്നെ അപ്പോൾ അപ്പോൾ. അന്ന് മണ
വായനായി, സന്ധ്യയായ ഒരു ഇപ്പോൾ എല്ലാകൊണ്ടും ത
ന്നിരിക്കുകയെന്നു ആനന്ദമായകരയ സപ്തത്തിൽ സി
ദ്ധനായിരുന്നു അപ്പോൾ സാരോപാധിക്ക് ഇപ്പോൾ അപ്പോൾ
സ്വയംഭാവം ഇത്രയേക്കും അന്ന് സപ്തം കൊണ്ടുകൊണ്ടു

[illegible]

നക്ഷത്രവരൻ താരവർണ്ണം എപ്പോഴൊരിക്കലും ഏതൊരു പരിണാമം

[illegible]

അണ്ണാസരോജ് കറുപ്പു കോവത്തോടെ 'ഭട്ടനേ! നിങ്ങൾ എന്തു പറയുന്നീ നിങ്ങളുടെ ഈ പ്രാർത്ഥനയിന് ഇതു യോഗിക്കുവോ? ഭാര്യ ഒന്നും നമുക്കുവാൻ വിട്ടനില്ലാവാമു! അങ്ങിനെയാണെങ്കിൽ, മാത്രം എന്തു പറയൂ? മനങ്ങൾ മരി, മരി, എന്നു പറയുന്നതു കേൾക്കെ, നിസ്സാരമായി മലയാള തുല്യകയില്ലാതെ 'ഭട്ടനേ പുരുഷനാണു എന്നതു മാത്രം മാത്രം ഭാര്യയുടെ മുമ്പാകെ അർപ്പിക്കേണ്ട അർപ്പനം യാതൊന്നും നമുക്കുവരില്ല' എന്നു മനങ്ങൾ പറയുകയില്ലയോ? നിങ്ങൾക്കും ഇപ്പോൾ ബുദ്ധിമുട്ട് ഉണ്ടാകാൻ പാടില്ല. നമുക്കും പരിഭ്രമം നേരിടേണ്ടതല്ല മാത്രം; സരോജിപ്പ, മലയാളത്തിന് അതുകൊണ്ട് പേരായും പലാകട്ടെ! നിങ്ങളുടെ വിട്ടുകൊടുക്കുന്നതൊക്കെയും സ്വാധീനപ്പെടുത്തുവിൻ. എഴുതിപ്പുവിൻ, പാർപ്പിട്ടുവിൻ, കറുത്തു, ഈ കാര്യം അങ്ങിനെ കഴിച്ചുകൂട്ടുവിൻ. വെറുത്ത സമയം കളഞ്ഞാൽ' എന്നു പറഞ്ഞു.

അയ്യംകുളത്തിലെ ഈ ശാസ്ത്ര കേന്ദ്രം ഉണ്ടായ യാതൊരു ചെലവും ഇല്ലാതെ തന്നെ സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നതായും അതിനുള്ളിലുള്ള അടുത്തുള്ള സ്ഥലങ്ങളിലെ അധികൃതരുടെ അനുമതിയോടെയും, അതിനുള്ളിലെ അധികൃതരുടെ അനുമതിയോടെയും

കേരളവനംകൊണ്ട് അതരം തരം മരങ്ങളെപ്പറ്റി
 യും പിന്നെ വേറെയുള്ള ബന്ധങ്ങളെപ്പറ്റിയും മനസ്സിൽ
 ചിന്തിച്ചു കൂറുവെക്കുകയായി. എങ്കിലും അതു തക്കസമയ
 ത്ത് ഈ തടസ്സം കേരളവനത്തിലുണ്ടായിരുന്നെങ്കിൽ ഇതി
 ന്നിടയിൽ വിവരമെന്തിനകം മുതലായവയെല്ലാം കഴിഞ്ഞു
 എന്തിന്നു ചെറു മുറ്റത്തിലും കിട്ടുകയായിരുന്നു. ഇപ്പോൾ ശരി
 യായി നോക്കും അപ്പോഴായിരം കയ്യിൽ വരുന്നു! അപ്പോഴെ കര
 പിടിക്കുന്നവനായും തരക്കേടിയും. അവരുടെ കരപിന്ന ന
 മസ്സലിപ്പം, അവരുടെ മുമ്പാകെ വീണുകൊണ്ടും, ചെണ്ടുവിധം
 അവരുടെ അടുത്തടുത്തും, അവർ കേൾക്കുന്ന ശക്തിയുള്ളതും
 അതരം കേൾക്കും, എങ്ങനെയെങ്കിലും അവരുടെ മന
 സ്സിൽ വരികയുണ്ടു്. എന്തിനും അവർ പാട്ടിലായില്ലെങ്കിൽ
 പിന്നെ-എങ്കിലും ചെറു തടസ്സംപോലുമുണ്ടെന്നല്ല! ഈ കാഴ്ച
 ത്തിൽ വിരോധംകൊണ്ടുവരുവാൻ, അതരം മുതലായവർ
 വന്നും ചിലവുകൾക്കും എന്നു ഞാൻ നോക്കും, എങ്ങനെയെങ്കിലും
 ലഭിക്കുന്ന വരകളിലെങ്കിലും, മറ്റേതെങ്കിലും എന്നു നോക്കും.
 എങ്കിലും കേൾക്കു എങ്കിലും ഇപ്പോഴുംവെണ്ടുന്ന
 അതരം കേൾക്കും എന്നാണു് അവരുടെ അർത്ഥം. എല്ലാ
 സംഗതികൾക്കും അവരുടെമേൽ എന്തിനും അധികമുണ്ടു്.
 വ്യവസ്ഥയ്ക്കും നടത്തത്തിനായ്ക്കും നടത്തം എങ്ങനെയെന്നു
 അതരം കേൾക്കു കല്യാണം കഴിച്ചല്ലാതെ ഞാൻമെങ്കിലും
 കണവന്നല്ല. ഇതുതന്നെയാണു് എങ്കിലും ഉപനിഷത്തു് എ
 ന്നു് അതരം തരം മനസ്സിൽ ഉറപ്പിച്ചു.

പത്താം അദ്ധ്യായം.

ചന്ദ്രൻ കേൾക്കുന്നതും

അതരംപോലുള്ള ബന്ധങ്ങളെപ്പറ്റി അവിടെനിന്നു എഴുതി
 റു് ആവഴി നോക്കു വരുന്നവരുടെയെന്നു വന്നു. എങ്കിലും

തൻ പ്രവൃത്തിചെയ്തുകൊണ്ട് ഇന്നിതന്നു പാവുകിരായിരുടെ മുറിയിൽ പ്രവേശിച്ചു. അല്പസമയത്തോളം അതും ഇതും സംസാരിച്ചതിൽപിന്നെ അയാൾ ചിരിച്ചുകൊണ്ട് അയ്യോയെപ്പോലെ പ്രവൃത്തിയോടെ ഇപ്പോൾ വരാത്തു:— 'ഇന്നു നോക്കൂ, നീ ഇങ്ങനെ അനവധിമായ ദുഷ്ടതയോടെ ഇരിക്കേണം. എന്റെ വാക്കു കേട്ടാൽ സത്യമായും അതിനാൽ പ്രയത്നിക്കുക. ഇത്രയൊഴിഞ്ഞു മുമ്പുപോ അന്യപ്രവൃത്തികളും കിട്ടുന്നതല്ല. നീ ഏതൊരു ഭാഗ്യശാലിനിയാണെന്നു മനസ്സിലാക്കൂ. സർവ്വധനത്തിനും കേലിൽ നിൽക്കുന്ന അല്ലെ ഉടമസ്ഥ. ഇങ്ങിനെ ഇരിക്കുക ധനം ഉണ്ടെന്നുപോലെ പ്രവൃത്തിക്കുകയോ, മറ്റു ചിലതു ഗ്രാമസ്ഥൻ വിവരത്തിനനുസരണം ഇവിടെ വന്നിട്ടുണ്ട്. അയാളെ വെറുക്കുകയും അയാളാൽ ജനങ്ങൾ എന്റെ മുഖത്ത് ഇല്ലാതെല്ലെ! കറുപ്പാണെന്ന് ആലോചനചെയ്യൂ. ഇത്രയൊക്കെയും കനിഞ്ഞുനോക്കിയിട്ട് കയറിയവർ ലക്ഷ്യമെന്തെന്നു കാണുകയും എന്തിന്നു ചവിട്ടുന്നെന്ന് പൊരുളിപ്പോലെ ശാസ്ത്രം പിടിക്കേണം.

പാവുകിരായിരുടെ ദേഹം കേൾക്കുന്നതിനും ചോദ്യം ചെയ്തുകൊണ്ടും അന്യനും സന്തോഷത്താൽ അവരുടെ വാതിൽനിന്നു താഴെത്തന്നെ ശബ്ദം പുറപ്പെട്ടിട്ടു. ഇങ്ങിനെ ആയത്യാകാശത്തുനിന്നുവന്നു എട്ടാമത് തന്റെ അന്ത്യം പുറത്തുപോകാൻ അവസരം സിദ്ധിച്ചത്. അവർ ഇതുവരെ ഏങ്ങിനെതന്നെയും താഴെത്തന്നെ കേട്ടു; എന്നാൽ ക്രോധം കൈകടത്തുവാൻ അവർ കണ്ണലിനിന്നുപോലെ കണ്ണുകൾ ചുവപ്പിച്ചുകൊണ്ടു ഇപ്പോൾ വരാത്തു:— നിങ്ങളുടെ ആയുരാരം ഉറപ്പിക മുട്ടുവോകരുത്! പിന്നെ നിങ്ങളുടെ ആപ്രവാചകനും മുഖത്തിനും തീ പിടിക്കരുത്! ധനത്തിലുള്ള ആസക്തി മേൽക്കൂവായി വയറ്റിൽ ജ്വലിച്ചു കട്ടിയുടെ ഗ്രീവാലവനം ചെയ്യുവാൻ ലക്ഷ്യം തോന്നുന്നില്ലെന്നോ? അയാളെ കേൾക്കി അയാളാൽ ജനങ്ങൾ പരിമിതിയുണ്ടോ? ശബ്ദം

യിൽ ഇറങ്ങിനിന്നിരിക്കുന്ന ആ ധൂമ്രവർണക്കൻ കഴുത്തിൽ മുങ്ങിത്തൂല്യമായ പെൺകുട്ടിയെ കെട്ടി അമ്പട്ടുടെ ജീവകാലം പാഴാക്കിയിരുന്നതാണെന്നിൽ, ജനങ്ങൾ വരയിൽ ചെന്നകം നിറക്കുകയില്ലേ? ഇതെന്തുതന്നെ? ലാഭമായിത്തീർന്നില്ല. ഇപ്രായംധികൃത്തിൽ അനന്തത്തിന്നു സംഗതി വരുത്തുന്ന ദ്രവ്യത്തിന്മേൽ എന്തിന്? ആഗ്രഹമുണ്ടായിരിക്കുന്നു? ആരും അതു മറിപ്പാൽ മറയ്ക്കുവല്ല കൈയ്ക്കുപോകയില്ല, മനസ്സിലാക്കേ? വീണ്ടും ആ വലീമുഖക്കൻ ചേർ ഏന്റെ മുഖമെക്കവല്ല പറഞ്ഞാൽ—സൂക്ഷിച്ചുകൊൾവിൻ! പെൺകുട്ടിയുടെ സമുന്മാദം വരുത്തുന്ന ആ കഠിന ഹൃദയത്തിൽ എന്തുതരം അനുകമ്പ അണയുകേ?

സാധു തത്ത്വജ്ഞാപരമേശ്വരൻ തീരെ ഉദിതനായ ഒരു തിരക്കൻ മേയ്ക്കയുടെ സ്വഭാവം ഇത്ര ദേഹിപ്രാപ്തമാണെന്നു അയാൾ ഇന്നുവരേക്കും സത്യമായി മനസ്സിലാക്കിയിരുന്നില്ല. തന്റെ പിതൃകുടുംബവും സ്വർഗ്ഗത്തിൽനിന്നു തന്റെ ഇരട്ടിത്തന്നെയും ഇവിടെ തന്റെ ഉപായം പറഞ്ഞുതല്ലെന്നു അയാൾക്ക് ഇപ്പോൾ നല്ലവണ്ണം നിശ്ചയമായി. ഏകിലും അയ്യായിരത്തിന്റെ മേൽക്കും ധനമുള്ളതാൽ പൂർണ്ണഗൃഹമായ ഒരു വെട്ടത്തന്നെയും കൃഷിക്കാർ കഴിയുമെന്ന് അയാൾ വിശ്വസിച്ചു. കൈയ്ക്കും അവലംബിച്ച് 'ജനങ്ങൾക്കെന്നാണ്' ജനങ്ങൾ രാ.സംസ്ഥാൻ! ആ ഗോളകന്മാർ ഇപ്പോഴൊക്കെ പരയട്ടെ അവരുമായി എനിക്ക് ഏതു കാര്യം? എന്തൊരുതരം തന്റെ അഭിപ്രായം സാക്ഷാത്കാരം തന്നെ കണ്ടു ഹിതമായ കാര്യങ്ങൾ ചെയ്യണം അത്രയും ഇത്രയും നന്നം അല്ല. മനസ്സിലാക്കേ? അയ്യായിരം ഉറപ്പികയാണ് ഇന്ന്, അയ്യായിരം രൂപ! തങ്ങളുടെ കൈയ്ക്കായിരിക്കുന്നത്! ദൈവത്തിന്റെ കരപ്രദാനത്തെക്കുറിച്ച് പരിഹാസത്തെ വിലവെച്ചു നാം ഇവിടെ ദുർല്ലഭമായ അവസരം ഉപയോഗപ്പെടുത്താതെ കളഞ്ഞാൽ, ജനങ്ങൾക്കു നാളെ നമ്മുടെ വി

ജീവനെപ്പറ്റി വിചിക്ഷിച്ചോ? കൈതക്കുളംപോലും സമ്പാദിക്കുവാൻ എത്ര പ്രയാസമുണ്ട്? എങ്ങനെ എല്ലാവരും ഉപാദിക്കുന്നുണ്ട്? ഈ വിധം നമ്മുടെ കയ്യിൽ നമുക്ക് അറിഞ്ഞുകൂട സീകളായ നിങ്ങൾക്ക് അതിന്റെ വിവരം എന്തിനാണ്? ഞാൻ പറയുന്നതു കേട്ടാൽ നിങ്ങളുടെ വയറു നീളുന്നതും. ഇതു മാത്രമല്ല; വേറെ ഒരു 'സംഗതിയുണ്ട്'. (പതുക്കെ) അല്പസംസാരം ചെയ്ത് ജീവിച്ചിരുന്നാൽ ഇനി എത്ര കൊല്ലം ഇവിടെ അധികമിപ്പോൾ ജീവിക്കുമല്ലോ! പിന്നെ നിന്റെ കൈകളല്ല ആ മുഴുവൻ സമ്പത്തിനും ഉപകാരമായിരിക്കുന്നത്. അപ്പോൾ നീ തന്നെ എന്റെ ദ്രാമകർമ്മത്തിന്റെ പറ്റി പുകഴ്ത്തുകയില്ല. വെറുതെയല്ല എന്റെ ഈ അഭിപ്രായം നമുക്ക് മനസ്സിലാക്കേണ്ടി?'

സന്ദർശനം ആദ്യം ഇവരുടെ കലക്കുമ്പോൾ ഉണ്ടായിരുന്നിരുന്ന പാർവ്വതിയുടെ ഹൃദയം, പതിയെ ഈ അശുഭമായ വാക്കുകളാൽ, കടുത്ത തിന്മയിൽ എണ്ണപ്പെട്ടുപോലെ, അത്യന്തം ദുഃഖിതയായി. അവൾ കേൾക്കുന്ന വെളിച്ചത്താൽ കണ്ണുകൾ ഉരുട്ടിത്തുടങ്ങി തന്റെ ഇപ്പോൾ എവിടെയാണ്, തന്റെ ഭവനം കഴിഞ്ഞതെന്താണ് എന്നതു കൂടി അവൾക്കു കറച്ച നോക്കൽ വേണ്ടതായില്ല. അതിൽ എഴുതിയിരിക്കുന്നതെന്തെങ്കിലും, എന്തൊക്കെയാണിതിന്റെ അർത്ഥം, അല്ലെങ്കിൽ അർത്ഥം വിശദമാണെന്നും, തന്റെ ചെവിയിൽ പതിഞ്ഞതായ ഈ ശബ്ദം മനസ്സിൽനിന്നു പുറപ്പെട്ടപ്പോൾ, വേറൊരു ഇടി ഇടിക്കുന്നു, പിന്നെ ഭൂകമ്പം ഉണ്ടാകുന്നു. എന്നും അവൾക്കു തോന്നി. ഇപ്പോൾ ഈ പ്രകാരം വാക്കുകൾ കേട്ടു ജീവിച്ചിരിക്കുന്നതിന്നു പകരം, ഇന്നു തീർച്ചയായും ഭൂകമ്പം ഉണ്ടായതിന്റെ ഭവനം നിന്നിരുന്ന ഈ കമ്മലാപിതയായ ചണ്ഡലനും പിന്നെ അതാളുടെ സംസാരം നിമിത്തം തട്ടിയിരിക്കുന്ന പാർവ്വതിയുടെ മോഹത്തിനായി നീക്കം, ഉറക്കാനുൾക്കം വയറു

ലും വലുതല്ലെന്ന് അവർ കണക്കുവെച്ചു വിചാരിച്ചു. അവരുടെ കണ്ണുകൾ മകനുംപോലെ ചുവന്നു. അധരങ്ങൾ വിറച്ചുതുടങ്ങി. ശരീരത്തിലെ മെന്തും ശ്രോണുവാരായുസ്സുതാൽ തിളച്ചുതുടങ്ങി. അവർ പുലിയോപ്പാലെ മുറങ്ങു. തലമുറപ്പാട്ടൻ ഏങ്ങിനെയെങ്കിലും അവരുടെക്കുറങ്ങുസമ്മതിപ്പിക്കത്തക്കവണ്ണം അവരെ ആശ്വസിപ്പിക്കുവാനായി അവരുടെ വളരെ സമീപം വന്നിരുന്നു. പാർവ്വതീഭായി മെ അടിയാൽ അയാളെ കള്ളിവിട്ടു. സാധുക്കൾ തിരിഞ്ഞു തിരിഞ്ഞു 'റപ്പ്' എന്നു ചിലിന്നു ചെയ്തപ്പോൾ. കല കഴുവൻ ശോണിതയായായി. ഏങ്ങിനെയും പ്രയംസപ്പെട്ട അയാൾ ഏഴുനീറ്റുന്ന എങ്കിലും മലം ഉയർത്തി അയ്യയ നോക്കുവാൻ അയാൾക്കു എന്തു ചെയ്തിട്ടും ധൈര്യം ഉണ്ടായില്ല. ഇവർ തന്റെ അയ്യയല്ല, കണ്ണുകളിൽനിന്നു കണ്ണുണ അണിയുടെ മറ്റൊരു കയങ്കരപാലകൾ പുറപ്പെട്ടുന്നതായ മനുഷ്യസ്വരൂപം ധരിച്ച ദൈവത്തെത്തു, താൻ ആരംഭിച്ചിരിക്കുന്ന ഈ യേങ്കരമായ അപരാധത്തിന്നു തക്കതായി ശിക്ഷിക്കുവാൻ ഇപ്രകാരം ഉഗ്രതയായ സ്വരൂപം ധരിച്ച തന്റെ മുമ്പാകെ നിൽക്കിക്കൊണ്ടാണ് അയാൾക്കു തോന്നി. ഭയന്റെ ശൈത്യം തല്ലാത്തായി. ഇനി ഇവിടെനിന്നു മിങ്ങാതെ ഗമിക്കുന്നതല്ലാതെ ചേരെ നിർത്താൻ ചിലെന്നു നേണ്ണിദ്ധായി അയാൾ ഉടൻ അവിടെനിന്നു വിളിഞ്ഞു.

പതിനൊന്നാം അദ്ധ്യായം.

'മകളെ കയ്യെടുത്തുവെച്ചു'

തലമുറപ്പാട്ടൻ പുറത്തുപോയി കറച്ച സമയം കഴിഞ്ഞശേഷം പാർവ്വതീഭായിയുടെ നേണ്ണിൽ ഉണർന്നു വന്നു. അപ്പോൾ കഴിഞ്ഞുപോയ ഏല്പാ കയ്യെടുത്തുവെച്ചു അ

വരും ആലോചന ഇടയിൽ. തലയിലെ ചൂടു കറച്ചു കാണു-
തിൽ പിന്നെ തന്റെ കയ്യിൽനിന്നു വന്ന ഈ കാര്യം
എത്രയൊ അനുചിതമായിപ്പോയെന്ന് അവൾ ചിന്താനി-
തനാപൂർവ്വമായി ചെയ്തതല്ലെങ്കിലും ശ്രദ്ധപരമായശ്രമങ്ങൾ ത-
ന്റെ അന്തഃസ്വേദ ചെയ്തതായ അപരാധം വളരെ അതിക്ര-
മമായിപ്പോയെന്ന് ആ പതിവുതന്നെ വെളിച്ചത്തിൽ
അത്യന്തം പശ്ചാത്താപമുണ്ടായി. അതിന്റെ കണ് ഇ-
തിന്നു കരകൊണ്ട് അപേക്ഷിക്കണമെന്ന് അവൾ മന-
സ്സിൽ ഉറപ്പായി നിശ്ചയിച്ചു. ഇന്നുവരെ തന്റെ ഒരു സ-
മീകരമായിട്ടുണ്ടായിരുന്ന തന്റെ ശിഷ്യസ്വഭാവത്തിന്നു യോ-
ഗ്യത ആകാത്തതായ കാര്യം ചെയ്തു; അതാവ് എത്ര നീച-
നും ചാലിയും ആയാലും പണി തന്റെ പതിവുതന്നെയും
കൊടുപ്പിച്ചാൽ മറ്റൊരുതന്നെ സമീകരണ ലക്ഷണമല്ല;
എന്ന് അവൾക്കു ബോദ്ധ്യംവന്നു. താൻ ചെയ്ത കാര്യത്തെ
പറ്റി വളരെ പരിതപിച്ചു.

ഇപ്പോൾ മുറിയിൽനിന്നു പുറത്തു ഇറങ്ങിയ ഉടനെ ത-
ന്നെ ശാമളൻ കഴിഞ്ഞ കാലങ്ങളെല്ലാം മറന്നു. അയാളു-
ടെ മനസ്സിനെ പിന്നെയും ആ അയ്യോഹിം ഉറപ്പിക വിഴ-
ങ്ങി വിഴയും അയാൾ ആ ഭയങ്കരമായ മോഹത്തിന് അ-
ധീനനായി. അയാൾ വേണ്ടത്രയൊന്നും ആലോചിച്ചു
നോക്കി. എന്തിട്ടും നിസ്സംഗം! യാതൊരു സൂത്രമൊക്കെയും
കുതിരകളെ മനസ്സിൽ ഭ്രാന്തായില്ല. 'ഇനി സംഭവം
യം വിട്ടു മറ്റേ സാഹസ്യം ധരിച്ചല്ലാതെ ഈ കൂട്ടക്കാർ പാ-
ട്ടിൽ വരുന്ന മരതിരി ഇല്ല. മതി! കഴിയുന്നതൊക്കെയും വി-
നാശം ഇവിടെ കാണിച്ചു. ഇനിമേൽ ആരും എന്തു ചെയ്തു
മെന്നു ഞാൻ നോക്കട്ടെ. അത്രാവശ്യമായാൽ മേറ്റും ചെ-
മ്പുറം ഞാൻ മടിക്കുന്നതല്ല. കയ്യോർ കൂട്ടിക്കൊ! വേണ്ടും
പോലെ ശത്രുവിന്റെ! മേലിൽ വരുന്നതു വരട്ടെ എന്തിനെ
ആയാലും ഈ വിവരം പൂർത്തിയായി കഴിപ്പിക്കാതെ ഞാൻ

വിടുകയില്ല—അൻ പറയുന്നു? എന്ന് ഒടുവിൽ അയാൾ നിശ്ചയിച്ചു.

മധ്യോന്നതിനശേഷം ഉഷണം മറ്റും കഴിഞ്ഞു ഗൃഹത്തിലെ വേലകളെല്ലാം തീർന്നതിൽ പിന്നെ, താമസശാലയ്ക്കു് ഇനി എന്ത് ഉപായം പ്രവൃത്തിക്കണമെന്ന കാര്യത്തെ പറ്റി ആലോചന ചെയ്തുകൊണ്ട്, ഏകനായി തന്റെ മുറിയിൽ ഇരിക്കുമ്പോൾ പാർശ്വത്തിങ്കലായി അവിടെ വന്നു. വന്ന ഉടനെത്തന്നെ തന്റെ മേൽക്കുറിയുടെ കീഴിൽ നമസ്കരിച്ചു. രാവിലെ തന്റെ കയ്യിൽനിന്നു വന്നിരിക്കുന്ന പിഴ അടിക്കണമെന്ന് അഭ്യർത്ഥിച്ചു. ഈ സൗകര്യമായ സ്വഭാവം കണ്ടു താമസശാലയ്ക്കു് വളരെ ആശ്ചര്യപ്പെട്ടു. അയാൾക്ക് ഇതിന്റെ അർത്ഥമെന്തെന്നു മനസ്സിലായില്ല. രാവിലെ സമയം അന്നുതന്നെ ധരിച്ചിരുന്ന ഇവർക്കെന്നു, വാസ്തവമായും തന്റെ മേൽക്കുറിയും, അല്ല, ഇവർ വേറെ മേൽക്കുറിയെ എന്ന് അയാൾക്കു കഠിനമായ സംശയമുണ്ടായി. അയാൾ ഇടവിടാതെ ഇരിച്ചു കണ്ണുകൾക്കു് തന്റെ മേൽക്കുറിയെ നോക്കി. ഇതിനിടയിൽ അയാളുടെ തലയിൽ ഒരു അഭിപ്രായം ഉണ്ടായി. 'തന്റെ മേൽക്കുറിയെ, അന്യന്മാരുടെ വാങ്ങേണ്ട തന്റെ താമസശാല വാങ്ങേണ്ടതാകയാൽ, ഇന്നുവരെ തന്റെ വിടത്താൽത്തന്നെ വിട്ടിട്ടുണ്ടാകാത്തതെന്നവർ, ഇപ്പോൾ നല്ല രീതിയിൽ വന്നിരിക്കുന്നു തന്റെ ഉപദേശത്തോടുകൂടി' അയാളുടെ കണ്ണുകൾ പെട്ടെന്നുതന്നെ തുറന്നിരിക്കുന്നു; കൂടാതെ തന്റെ അപരധർമ്മത്തിനായി പശ്ചത്താപത്തോടെ ഇവർ ഇപ്പോൾ തന്നോടു മറുപ്ത ചോദിക്കുവാൻ വന്നിരിക്കുന്നു' എന്ന് അയാൾക്കു തോന്നി.

മനസ്സിൽ ഈ ആത്മോദ്വേഗമായ ആശയം ഉദിച്ച അത്തിൽ, അതിന്റെ പ്രതിഫലം മൂലം മൂലം ഉദിച്ചു പ്രകാശിച്ച്, അയാളുടെ പ്രസാദം കാരണ മൂലംതന്നെത്തന്നെ അദ്വൈതത്തിൽ തെളിഞ്ഞു വന്നിട്ടു. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ

ഈ ധാരണ ഉണ്ടായതിൽ പിന്നെ വേറെ ഒരു സുഖകരമായ വിചാരവും അയാളുടെ മലയിൽ കടന്നുവരൻ കാമസമുദായമായില്ല. ഇനി കീഴ്ചയായും അയ്യായിരം ഉറപ്പിക തന്നെ വെട്ടിച്ചിലായെന്ന് അയാൾ ദുഃഖമായി നിശ്ചയിച്ചു. പിന്നെ അയാൾ ഇതിനാൽ തന്നെ ഭാവിയിലുണ്ടാകുന്ന സൗഖ്യത്തെപ്പറ്റിയുള്ള മനോരാജ്യത്തിൽ നിമഗ്നനായി. പ്രണയപൂർവ്വം ഉത്സാഹത്തോടെ പതിനേഴ് ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു: — ഇതല്ല വിവേകം എന്ത പറയുന്നത്? അവയടയും ഇവയടയും ഉപദേശം കേട്ടാൽ പിന്നെ ഇതിനെക്കുറഞ്ഞാണ് സംഭവിക്കുക. എന്തിനെന്നാണ് കട്ടിയുടെ ഇംഗിതത്തെപ്പറ്റി അന്വേഷണമില്ലല്ലോ? അവർ എന്താണ് ന്യമേതെങ്കിലും? അവരുടെ മനം ക്ഷമമായി കഴിയണമെന്ന് ഇന്നവരെ പറ്റാതെ അന്വേഷിച്ചു അന്വേഷിച്ചു എന്തിനെക്കുറിച്ചായി. അപ്പോഴെങ്കിലും എന്തിനെന്നാൽ കാര്യവശാൽ ഈ രാജപദവിയിൽ സ്ഥലം കണ്ടു കിട്ടി. ഞാൻ ഇത്ര കഷ്ടപ്പെട്ട്, ഇത്ര ബുദ്ധിമുട്ട് അനുഭവിച്ച്, പേരാരെങ്കിലും ഇതിനെ ചെയ്യുന്നതായിരുന്നെന്ന്, എന്തിനെ പിന്നെകൊണ്ട് ഉണ്ടാകയില്ല? ആകട്ടെ; കഴിഞ്ഞു കഴിഞ്ഞവരുടെ വേഷം സമയത്തെങ്കിലും തിന്നെ വിവേകം ഉണ്ടായെന്നു മനസ്സിലായി എന്തിന് അയ്യായനും ഉണ്ടാകിയില്ലെന്നു. ഇപ്പോൾ ഇനി എത്ര മാത്രത്തിൽ വിവേകമുള്ളതും നടത്തേണ്ടതെന്നു തിന്നെക്കുറിച്ചു കാണാം. ഇങ്ങനെയോ! ആ അയ്യായസംഭവത്തിന്റെ കൈവശം സ്ഥിതിപ്പെട്ട ഒരു ഉറപ്പും മനസ്സിലായെങ്കിലും, ഇനി നിന്റെ ആകർഷണത്തിന് എന്താണ് സംഗതി, അയാളുടെ വയസ്സ് തന്നെയോ? അതിലൊന്നാണല്ലോ? കട്ടിയുടെ യോഗം ചിത്തയാണെങ്കിൽ, നാം പതിനേഴ വയസ്സുള്ളതെന്നതെന്തെങ്കിലും നിശ്ചയിച്ചാലും, വന്ന കൂടേണ്ടതു വന്ന കൂടുക തന്നെ വേണം, അതിനെ സംഭവിക്കാതെ കഴിക്കലും വിഴിഞ്ഞുപോകും ആകട്ടെ.

അവളുടെ കർമ്മത്തിന് അനുഭവിച്ച നമുക്കു ബുദ്ധിതോന്നു കയ്യുളള ഇങ്ങനെ ഇരിക്കെ വെറുതെ അതിനൊപ്പം വിഷമം ഉണ്ടാകുന്നതിന്? നാം നോക്കുന്നത് ഇത്രമാത്രം — മനസ്സിലാക്കുകയും വേണ്ടതും നിർദ്ദേശം നിമിത്തം അവൾക്കു വല്ല കാര്യവും വന്നാൽ, പിന്നെ അവൾക്കു കറുത്ത പക്കം ഉണ്ടാകുന്നതും വസ്ത്രത്തിനും കറുത്തതും. ഈ വിഷയത്തെപ്പറ്റും വിവിധത ആശ്രയിച്ചിരിക്കും. ഇവയിൽ യാതൊന്നും വരുത്തിയതാകട്ടെ, വേറെ യാതൊന്നിനെത്തന്നെ അവൾക്കു ചെയ്യിച്ചിരിക്കുന്നില്ല.

യഥാസ്ഥിതിയിൽ ഇവ അപമാനം അടങ്ങിയ സംസാരം എത്ര സമയം ചെയ്തിട്ടും അവസാനിക്കുന്നതു സംശയമായിരുന്നു. തന്റെ അഭിപ്രായത്തെ ബലപ്പെടുത്തുവാൻ ഇളകുന്ന വിധമുണ്ടല്ലോ അവസരം എന്ന് അയാൾ നേർക്കുവെക്കി, അത് എന്തുതന്നെ ആയാലും സാക്ഷിയാക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു അയാൾ നിശ്ചയിച്ചു. എന്നാൽ ഇതിനിടയിൽ അയാളുടെ ദുഷ്ടി, ദുഷ്ടാകൃതികളെ അയാൾ ചേർത്തുവെക്കുന്നതും ചെയ്തു. ഉടനെ അയാൾക്കു പിന്നീട് എന്തു പരമമായൊരു തോന്നായില്ല. അയാളുടെ മുഖപ്രസാദം തീരെ നശിച്ചു. അയാൾ കലശലായി ചിന്താതെ ഇരുന്നു.

പാശ്ചാത്യരായി അയാൾ വന്ന ഉദ്ദേശമെന്തെന്നു കൂടി ഇപ്പോൾ മറന്നു, ദൈവത്തിങ്കൽനിന്നു അധിപത്യം തന്റെ പതിയുടെ അതേ വരും അവളുടെ ഹൃദയത്തെ കയ്യിലെക്കിട്ടിട്ടു. അവൾ വിറച്ചുകൊണ്ട് ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു: — “നിങ്ങൾക്കു നാശം വരികയുണ്ടു! ആ അനാഥനെക്കുറിച്ചു എന്തുതന്നെ മുറിച്ചുവീഴ്ന്നില്ല! എന്തു വാഗ്ദാനം നിങ്ങൾ ഇവർക്കുവേണ്ടി സംസാരം ചെയ്താലും അതിൽ പൂർവ്വമായിരിക്കില്ല, നിശ്ചയം. നേർക്കുവെക്കോ! വരുവില്ലെല്ലോ സന്ധ്യയിൽ കർമ്മത്തിൽ ഇപ്രകാരം സംസാരം ചെയ്യാൻ നിങ്ങൾക്ക് എങ്ങനെ നേർക്കു വന്നു? വരു

എന്തിനായില്ലെങ്കിൽ ആ ദർശിക്കു ചിട്ടിച്ചു വരവിൽ കഴി
കാ നിരക്കത്തോ? വേദകവിൻ ഇവിടുന്നു! കലിന്നു ബുദ്ധി
ഉപദേശിക്കുവിൻ. എവിടെയോ ശ്രദ്ധാർഹസമ്പ്രദായത്തെ
ജനിച്ചുവോ!—”

പാശ്ചാത്യരായി അധികമായിക്കൊണ്ടി വിരമിച്ചു തുടങ്ങി അ
വർക്കു ശിക്ഷാതി സംസാരിക്കുവാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. സന്തോ
ഖം കൊണ്ടും ആശ്ചര്യം കൊണ്ടും അവരുടെ ശരീരം ഉണ്ണി
ച്ചു പോയിപ്പോലെ ആയി. താമസശേഷമേ അന്ധാഭിമു
ഖമായി; എങ്കിലും സ്വന്തം കൈയും മനസ്സിൽ കൊണ്ടുവന്നു,
‘ഇങ്ങിനെയാ? തന്നെക്കിട്ടില്ല. ആരുടെ അദ്ധ്യക്ഷൻ വന്നതാ
ണ് നമ്മുടെകന്മാർ? ആരാണ് ഞാൻ പ്രവൃത്തിക്കുന്നത് ഇ
ല്ലായ്മ ചെയ്യാൻ കൈ പിടിച്ചു നിൽക്കുന്നതെന്ന് എനിക്കു കൂ
റുന്നതും. നിന്മേലേ പലകരി പരത്തുക കഴിഞ്ഞു. ആ വെണ്ണ
എന്താൻ കെട്ടാണു്, ഞാനാണ് അവരുടെ അദ്ധ്യക്ഷൻ, അവ
രുടെ മേൽ എനിക്കാണ് അധികാരം. അവരെ സംബന്ധി
ച്ചുടത്തോളം ഇഷ്ടാവാദയ ചെയ്യാൻ എനിക്കു സ്വാതന്ത്ര്യം
ഉണ്ടു്. എന്താൻ മകളെ ഞാൻ അണ്ണാസംഭരമായിക്കു കൊടു
ക്കുന്നത്? കൈ പ്രാവശ്യം വാഗ്ദത്തം ചെയ്തു. നിങ്ങളെല്ലാവ
രും നല്ല നെണ്ണായി ഞാൻ വരുത്തുന്നത് അനുസരിച്ചാൽ ശ
രി; ഇല്ലെങ്കിൽ ഞാൻ സകാല ദുഷ്ടാന്തരങ്ങളിലും എന്താൻ
പ്രതിജ്ഞ സാധിച്ചിട്ടുണ്ടു. നിങ്ങളെല്ലാവരും മകളുമായി പിടി
ച്ചുതുടങ്ങാതെത്തന്നെ. ഞാൻ ആരാണ്, വെള്ളപ്പൊക്ക
ത്തിൽ മുക്കിച്ചു വന്നവനോ? കേൾക്കിക്കൊള്ള. എന്താൻ വേ
ദ തത്ത്വത്തെപ്പറ്റി എന്താണ് എന്നു പറഞ്ഞു.

അപ്പോഴിടെ ഇവ ദർശിക്കുന്ന പാശ്ചാത്യരായിക്കു മന
സ്സിലായി അവരും ശ്രദ്ധയോടെ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു:— ‘അ
ങ്ങിനെ പറയുവാൻ ലജയും ഇല്ല! ഇപ്പോൾ വന്നു ‘വിതര
വി’ന്റെ അധികാരം കാണിക്കുവാൻ ഇത്ര നാളും എവിടെ
ആയിരുന്നു ആ അവലക്ഷണരായ ദുഷ്ടം മറ്റിച്ചിട്ടുള്ളതായി?

നിങ്ങളും അച്ഛൻ! കട്ടിയുടെ പൂർണ്ണതയിലെ പ്രകൃതി, മനസ്സിനെയും, നിങ്ങളും ദൃഷ്ടി കണ്ടാ!

പതിച്ചുകൊടുത്ത ഈ ഗംഭീരമായ സംസാരം കേട്ട യാതൊരു ശവരേഖയ്ക്കും നിശ്ചലമായി. വിജ്ഞാപനമായി കഠിനകോപം കാണിച്ചാൽ അത് എവിടെ നടക്കും? ദൃഷ്ടി കണ്ട അയാൾ പൂർണ്ണതയും ഇല്ലാത്ത ഹീനതയും! കന്യകാഭാവം വിറയ്ക്കി കിട്ടുന്നതായ പണം കൊണ്ടു തന്റെ വയറു നിറയുക അയാളുടെ ഉദ്ദേശ്യമായിരുന്നു. ഈ വിധം ഹീനകൃത്യങ്ങൾ ചെയ്തു നിന്ദിതനായിത്തീർന്ന മനുഷ്യന്റെ സാക്ഷാത്കാരം, പാവപ്പെട്ടതായി തെല്ലൊരളെ സത്യസന്ധരും, സ്ഥിരബുദ്ധിയുള്ളവരും, അന്യരും മുഴുവൻ ഭാവത്തിൽ കിടന്നുരുങ്ങുവരും ആയ സ്ത്രീയുടെ നേർക്കു എന്തിനെ ഫലിക്കും? അൻ ഇപ്പോൾ അനുഭവിക്കുന്ന ഭാവത്തിന്റെ അഭ്യുദയംകൊണ്ടു, തന്റെ മകൾക്കു ഭാവിയിൽ എത്രവിധം ഭാഗം സംഭവിക്കുവാൻ ഇടയുണ്ടെന്ന് അവൾക്കു നല്ലവണ്ണം ബോദ്ധ്യമുണ്ടായിരുന്നു. അതുകൊണ്ടു തന്നെയാണ് തന്റെ പ്രാണനുള്ളതു വരേക്കും തന്റെ കൈനാലായു കൂടിയ ഈ യൗവനവും ദണ്ഡുനവും ആയ ഭാവസംഗമത്തിൽ ചാടിക്കുതിർന്നു എഴുന്നള്ളുന്ന ആയാലും സന്നദ്ധതയോടെ പറ്റേണമെന്നു തന്റെ മനസ്സിൽ തീർത്തുനില്ക്കുന്നത്. ഈ ഗുണകരമായ നിശ്ചയം സാധിക്കത്തക്കവണ്ണം പ്രയത്നിക്കുവാൻ ജഗദീശൻ അവൾക്ക് ഇപ്രകാരം അഭയാനുജ്ഞയോടെ ജസ്സു കൊടുത്തിരിക്കുകൊണ്ടു തന്നെയാണ് അവളുടെ മുഖത്തു നോക്കിയ ഉടനെ യാതൊരു ശവരേഖയോടൊപ്പമല്ലെങ്കിലും പണ്ഡിതനും പാപിയും ആയ നിചന്ദ്രധരന്റെ മെയ്യും കൂടിയത്! അവൾ അല്പസമയം അനങ്ങാതെ നിന്നു. പിന്നെ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു: — 'അൻ തന്നെ ജനം മുഴുവൻ ഹോരമായ ഭാവത്തിൽ ദിവസം കഴിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കെ ഇതിനുള്ള അടച്ചുകൊണ്ടു, മകളെ അതിലും യൗവനമായ ഭാവത്തിൽ തള്ളി വിട്ടവൻ സമ്മതം തരട്ടെ! അൻ കൈയിലു

2 വിജ്ഞാപനം കേട്ട ജനം മകൾക്കു നേർക്കു

ഈ പൊരുളുവാൻ കഴിയാത്ത ദേവം അനുഭവിച്ചിട്ടും അതിനാൽ നിങ്ങൾക്കു തൃപ്തി വന്നിട്ടില്ലയോ?

ഏതെങ്കിലും ഒരു ശിവാപ്രതിഷ്ഠക്ക് ഈ ഏകതം അഭിമുഖ്യം വശകർഷകമാണ് എന്ന് അനന്തരം ഉണ്ടാകുകമാ, അതേ പരിണാമം ഈ കഠിനാശ്വദന്തനായ യാജ്ഞശ്വരാഭ്യന്തരം ഉണ്ടായി. അതരം തടഞ്ഞു തടഞ്ഞു 'എന്തു? നിന്നുടെ നന്മ മുഴുവൻ ദേവന്മാർ അനുഭവിക്കുന്നത് അറിഞ്ഞില്ലാല്ലോ' എന്നു പറഞ്ഞു.

പാശ്ചാത്യരായിരുന്നു കൈവെട്ടിയ കണ്ണുകളിൽനിന്ന് അശ്രുവർഷം ഉണ്ടായി തുടങ്ങി. തന്റെ ഇന്നുവരെയുള്ള വ്യസനാവസ്ഥയെല്ലാം അവർക്കു കണ്ണിൽമുഖമാകു കണ്ടെന്നു തുല്യമായി തോന്നി. അവളുടെ ഏകതം ഉദ്ദേശത്താൽ നിറഞ്ഞു വന്നു. അവർ അത്യാത്മം വ്യസനകരമായ സ്വപ്നത്തിൽ ഇല്ലാതെ പറഞ്ഞു: 'എന്ത്? എന്തു ദേവന്മാരാണ് പറയുന്നത്! നിങ്ങൾക്കെന്ന പറയുമ്പോൾ നിങ്ങളെ പാണിഗ്രാസം ചെയ്തു ദിവസം മുതൽക്കു എന്തിനു എന്തു സൗഖ്യം ഉണ്ടായി? എന്തിന് എന്തു വ്യസനമാണ് ഇല്ലാത്തത്? എന്തിനു ഇങ്ങിനെ സംഗതികളാണെന്ന് ദേവന്മാരും നിങ്ങളോട് ചെയ്യേണ്ട പറയേണ്ടതാണ് അതാവു ജീവിച്ചിരിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും അത് ഇന്നുവരെ ഗതമർത്തകത്വം അനുഭവിച്ചുവരുന്നു. ഇതിന്നു പകരം മൃത്യു സംഭവിച്ചാൽ നന്നായിരുന്നു. അങ്ങിനെ ആണെങ്കിൽ നിങ്ങൾക്കെങ്കിലും ഒരു സമയം എങ്കൽ ആശ്വേദം കേൾക്കാതെ കഴിക്കാമായിരുന്നു. എങ്ങിനെ ആയതും എന്തിനു യോഗം ഇല്ലെന്നതന്നെ വന്നു ഇനി ഇപ്പോൾ മകളുടെ സൗഖ്യമെങ്കിലും കണ്ട് എന്റെദേവം മരണവാൻ കൈവെട്ടുന്ന പ്രതീതിയും' അവർക്കു പിന്നെ അധികം പറയുവാൻ സധിച്ചില്ല. കേന്ദ്രമകൾക്കു കണ്ണു തുടച്ചുകൊണ്ട് അവർ ആ മുറിയിൽ നിന്നു പുറത്തുപോയി. |

'അത് — മണ്ണ് — ഒരു വാക്കു പറയാം, കേൾക്കൂ! പാ

ഒന്നു 'എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടു യുദ്ധശാലയ്ക്കൽ അ
വളെ മകൾകൊണ്ടു തടഞ്ഞു നിർത്തുവാൻ പ്രയത്നിച്ചു. എ
ന്നാൽ 'ഞാൻ നിങ്ങളുടെ യാതൊരു സംഗതിയുടേക്കുപോക്കുക
യും ഇല്ല, മകളെ കല ചെയ്തതും ഇല്ല. ഏതൊരുത്തിയാണു
കേൾക്കുക എന്നു വെച്ചാൽ അവളോടു പറയുവിൻ'
എന്നു ശ്രോധത്തോടെ മകെ കെരിപ്പിച്ചുകൊണ്ടുപാർത്തുകിര
തി മുറിയിൽ നിന്നു പുറത്തേക്കു പോയി.

പന്ത്രണ്ടാം അദ്ധ്യായം.

മൃതൻ ജീവപ്രതിപാദം.

തന്റെ മര്യു എന്നു ചെയ്തിട്ടും അനുസരിക്കുന്നില്ലെന്നു
ചോദ്യം വന്നപ്പോൾ യുദ്ധശാലയ്ക്കൽ ബാക്കിയുള്ള ഒരു
വിധത്തെ ഉപായം പ്രയോഗിച്ചു. ഏതൻ അഭിപ്രായത്തി
ന്ത് ഇവരെല്ലാവരും അംഗീകരണമുണ്ടെന്നു അന്നു ചാനം ഉപ
ക്ഷിപ്ത്, അവരുടെ വീട്ടിൽവെച്ച് ആത്മഹത്യ ചെയ്യുമെന്ന്
അതാൻ നിശ്ചയിച്ചു. പറവേ! ആ മൃതൻ ഇംഗ്ലീഷു സകാരി
ന്റെ ഇപ്പോഴുള്ള ന്യായവും നിയമവും താക്കേടും അറി
ഞ്ഞുകൂടാൻ. പ്രാചീനസമ്പ്രദായകാരനായ അതാൻ
മാർഗ്ഗമായ വരയിൽ വരുപോലെ ശകാരികളും, ഇഷ്ടാവാ
ലെ അടികളും, ഇസ്താദി പ്രവൃത്തികളിൽ യാതൊരു കരാ
വും ഇല്ലെന്നും, ഇവക്കൊക്കെ തന്നെ സ്വാതന്ത്ര്യമുണ്ടെന്നും
അതാൻ മനസ്സിലാക്കിത്തന്നായിരുന്നു. വേറെ ഒരു ശാസ്ത്രത്തി
ലും അതാൻ അത്രയൊന്നും വ്യത്യസ്തമല്ലാതിരുന്നുവെ
ങ്കിലും, ഈ 'പത്മിദണ്ഡന'നെ ഒരു ശാസ്ത്രത്തിൽ അ
താൻ പൂർണ്ണപ്രാവിണ്യം പ്രാപിച്ചിരുന്നു. മര്യു തന്നെ ശകാ
രിയു സഹിസവാൻ പാടില്ലാത്ത അപമാനം തന്നെ പര

അതിനകത്ത് അവളുടെ ഏല്പ നല്ലവണ്ണം നമുക്കുവരെ കൈ വന്നു. ക്രോധം അതാർജ്ജുനത്തിന്; എങ്കിലും സാധു മന്ത്രി പട്ടം ചുണ്ടും കടിച്ചുകൊണ്ടു തന്റെ കോപം താൻതന്നെ സമീകരിക്കാൻ വന്നു. ഉദ്യോഗ പര്യന്തിക്കായി തന്റെ വിട്ടി ലായിരുന്നു താമസമെങ്കിൽ, ഇന്ന് അവളുടെ അയ്യപ്പൻ അവസരനിക്കായിരുന്നു. ഈ ക്രോധാധിമതി അവളുടെ കടി പ്രദേശം മുറിച്ചുപറന്നു വേഗംവേഗം ഉദാസീനത കാണിക്കുകയില്ലായിരുന്നു. എന്നാൽ അവൾ അമ്മയുടെ ഗൃഹത്തിൽ, എന്നോളമല്ല അവളുടെ സഹോദരന്റെ അഗ്രയത്തിലാണ് താമസം. ഇങ്ങിനെ ഇരിക്കുക മന്ത്രി മനസ്സിൽ എന്തു വിചാരം വന്നാലും പ്രയോജനമെന്നാണ്?

വിരമ ദിവസം രാവിലെ യാത്രാശാലമന്ത്രി എത്രയും വേഗമായിത്തന്നെ അണ്ണാസാരോജിന്റെ വാസസ്ഥലത്തു പോയി ഇരുന്നു. ഇപ്പോൾ ഇനി അണ്ണാസാരോജിക്ക് എന്തു പറയേണ്ടെന്ന ചിന്തയിൽ അതാർജ്ജുനത്തിന്. അതാർജ്ജുനം ഈ ഉത്തരവു കണ്ട് അണ്ണാസാരോജിനെ മനസ്സിൽ കേൾക്കാൻ ഈ ലക്ഷണങ്ങൾ അവസരവുമായതായതാണ് അതാർജ്ജുനം തോന്നി. 'എന്താണപ്പോ! വരുതാനും എന്ത്?' എന്ന് അതാർജ്ജുനം ചോദിച്ചു.

യാത്രാശാലമന്ത്രിയുടെ കീഴിൽ ചിന്തയിൽതന്നെ നില്ക്കുന്നതിന് ഇരിക്കുന്നു! അണ്ണാസാരോജിന്റെ ചോദ്യം അതാർജ്ജുനം കേട്ടപ്പോൾ ഇല്ലാതെ എന്നതന്നെ സംശയം; ശോകചിത്തം തോടെ അതാർജ്ജുനം വായി പൂട്ടി ഇരുത്തിയിരുന്നു. രണ്ടാമതും അണ്ണാസാരോജി 'മേലേ, എന്തായി കാര്യം? എന്തുകൊണ്ടു സംസാരിക്കുന്നില്ല? രാത്രി മുഴുവനും എനിക്ക് ഉറക്കം വന്നിട്ടില്ല, നിങ്ങളെ എപ്പോൾ കാണും എന്നായിരുന്നു ആ ലോചനം' എന്നിങ്ങിനെ പറഞ്ഞു.

യാത്രാശാലമന്ത്രി കീഴസ്ഥലത്തിൽ ഇപ്പോൾ വരുന്നു. 'എന്തെന്നു പറയുവാനാണ്? എന്റെ കൈയിലെഴു

ജെ! അണ്ണാസരോഹിണി! എന്തൊക്കെ കഴിച്ചു നന്നാക്കിയിട്ടുണ്ട്? എന്തിനും ആ പാപിയായ വിധവ എന്തു പഠത്തിട്ടും കേൾക്കുന്നില്ല. അവൾ എന്റെ ഇഷ്ടമെന്നും നടക്കുവാൻ വിട്ടുനല്കി. നിങ്ങൾക്കു കൈയെടുക്കുന്നില്ലെന്ന് അവൾ പ്രതിജ്ഞ തന്നെ ചെയ്തിരിക്കുന്നു. എന്തു ചെയ്യാനാണ്? അവൾ ഇപ്പോൾ അനുസരിക്കുന്നത് ബ്രഹ്മന്റെ വീട്ടിൽ; ഇതുതന്നെല്ലെങ്കിൽ നമ്മുടെ സ്വന്തം മൃത്യുവും കൂടി അല്ല. നമ്മുടെ പരിചയക്കാരും നമ്മെ അറിയുന്നവരും ഇവിടെ കയ്യാൽ വേരും ഇല്ല. അതല്ലെങ്കിൽ ഞാൻ അവളുടെ പ്രതിജ്ഞ എങ്ങിനെ സഫലമാക്കുമെന്നു നോക്കി വിട്ടുപോകണം! എന്റെ കയ്യിൽ സ്വന്തം വരും ആശങ്കയും നിറഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

മുതൽ ഈ രോഗി കേട്ട ഉടനെ അണ്ണാസരോഹിണിന്റെ മുതൽ മുറിക്കു മുറിക്കുതന്നെ വന്നു. താൻ അത്യന്തം ബുദ്ധിമുട്ടേറിയതായി വിവരം കഴിക്കുവാൻ പറ്റാത്തതായും, ഇപ്പോൾ വശിക്കുന്നതായി മടങ്ങി പോയാൽ മനസ്സെല്ലാം തന്നെ നിറഞ്ഞു, തന്നെ ചുമ്മിക്കുന്നതായും കൊണ്ടു ചിരിക്കും, ഇടവിടത്തെ പരിഹസിക്കും, ഇപ്രകാരമുള്ള ആധിനിമിത്തം അവർക്ക് എത്രയും ദയമൂലമായി. കറുപ്പു സമയം മനസ്സിൽ എന്തും ആലോചന ചെയ്ത്, അവർ കോപത്തോടെ യാത്രാശാലകളിലേക്ക് ഇപ്രകാരം പഠിക്കും: 'നിങ്ങളുടെ മറ്റു നിങ്ങളുടെ വാക്ക്' അനുസരിക്കുകയില്ലെങ്കിൽ നമ്മെ എന്തിനും നിങ്ങളുടെ ശ്രദ്ധയെക്കൊണ്ട് ഇവിടെ വിളിച്ചു കൊണ്ടുവന്നു? ഈ സംഗതി മുൻകൂട്ടി അന്വേഷിച്ചിരുന്നുവെങ്കിൽ എന്തൊരു തരക്കേടായിരുന്നു? എന്നോടൊന്നിടത്തു കലിനനും മരണനും ആകാശസ്ഥൻ ഇവിടെ നില്ക്കുന്നു. ഇപ്പോൾ വിവരം കഴിക്കാതെ മടങ്ങി പോയാൽ എത്ര അപകീർത്തിക്കു കാരണമാകുമെന്നു വല്ല ദാശനായും നിങ്ങൾക്കുണ്ടോ? ഞാൻ അതൊന്നും കേൾക്കുകയില്ല. നിങ്ങൾ എ

നീക്കം നിങ്ങളുടെ മകളെ തന്നെയും നാലാളുടെ മുമ്പാകെ സമ്മതിച്ചിരിക്കുന്നു; പിന്നെ ഈ വാക്കു മാറ്റുന്നതായാൽ ഞാൻ നിങ്ങളുടെ കേൾക്കോടതിയിൽ വ്യവഹാരം കൊടുത്തു എന്നീക്കു മനോഹരം വരുത്തിയതിന്നു നിങ്ങളോടു പതിനായിരം ഉറപ്പിക വമ്പൻ ചെയ്യണമെന്നു ഏതായാലും വിട്ടുതരിപ്പൂ! നിങ്ങൾ എന്താണ് മനസ്സിലാക്കിയത്? ഇതെല്ലാം കട്ടിക്കട്ടിയായാണോ? ഈ കാര്യത്തിൽ എന്തെങ്കിലും മറ്റു കിട്ടാക്കാരനെ ഞാൻ ഇവിടെ നിന്ന് മരിക്കും പുറപ്പെടുവിക്കുന്നല്ല. ഇതു നിങ്ങൾ നല്ലവണ്ണം മറുതിച്ചു കൊൾവാൻ, കണ്ടുവോ!—”

അണ്ണാസാരോദ്ധിതൻ ഈ തർക്കനോക്കി നിമിത്തം ഭട്ടന്റെ മനസ്സു കലങ്ങി. വളരെ സമയത്തോളം എന്തു ചെയ്തെന്നെന്നും കൂടി തോന്നിയില്ല. അയാൾ സ്പർശിച്ചപ്പോൾ. വളരെ നേരെ കഴിഞ്ഞപ്പോൾ അയാൾ ഭയത്തോടെ ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു: — “അണ്ണാസാരോദ്ധേ! ഞാൻ വാഗ്ദത്തം ചെയ്തിട്ടില്ലെന്ന് എന്നീക്കു എങ്ങിനെ പറയുവാൻ കഴിയും? ഞാൻ എന്റെ നിശ്ചയത്തിൽ നിന്ന് അങ്ങപോലും പിൻ വരണമിട്ടില്ല. നിങ്ങൾക്കു ഇപ്രകാരം കേൾപ്പുള്ളതും വേണ്ട. മകളെ നിങ്ങൾക്കു തന്നെക്കുറേയ്ക്ക് അയാൾ എങ്ങിനെ നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നുവോ അങ്ങിനെത്തന്നെ ഞാനും, ജീവൻ പോരായ്ക്കും സാരമില്ല, മകളെ നിങ്ങൾക്കു തന്നെ തക്കമെന്നു ഭിഷ്ണുപ്രതിജ്ഞ ചെയ്തിരിക്കുന്നു. ഇവൻ രാജ്യ പരമസ്വാമ്യം ആടുന്നവനല്ല, മനസ്സിലാക്കേ! എന്റെ അഭിപ്രായത്തോടു യോജിക്കുന്നവരെക്കൂടി ഞാൻ അന്നപരനായും കൂടി കൈ കൊണ്ടു കൊടുത്തല്ല; പട്ടിണികിടന്ന് അവന്റെ വാതിൽ പൂർ മരിക്കും. എത്രവരെ അവർ എന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ അനുസരിക്കുകയല്ലെന്നു നോക്കിവിടാം?”

ഭട്ടന്റെ ഈ ഉത്തരമേറുന്നതായ സംസാരം നിമിത്തം അണ്ണാസാരോദ്ധിയ്ക്ക് അല്പം ശ്വേതം ഉണ്ടായി. ഇനിയും

ആഗ്രഹം വെക്കുകയും അതാർക്കു തോന്നി. ഉടനെതന്നെ ഭട്ടൻ അധികൃതനിൽ ഏഴനീറു തന്റെ സ്വപ്നമെന്തെന്ന് വിളിച്ചുവരുത്തുകയും ചെയ്തു. കോലത്തിൽ സ്വപ്നമെന്തെന്ന് കിട്ടി. വിളിച്ച് ഉറങ്ങിയിരുന്ന കാലമായി. ഭട്ടൻ വരണമെന്നു താമസം മാത്രമേ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. ചിത്തവേഗം ഭട്ടനോടു സ്താനം കുഴിക്കുവാനായി ഏഴനീറുവരെ പറഞ്ഞു.

ഭട്ടൻ കോപത്തോടെ:—‘എനിക്ക് ഇന്നു സ്താനവും വേണ്ടു. അശനവും വേണ്ടു. നിങ്ങളുടെ വിളിച്ചെ ചോദ്യങ്ങൾ എന്തുതന്നെ ആയാലും തൊടുകയില്ല. പട്ടിണികിടന്ന് ഇവിടെ നിങ്ങളുടെ വാക്കുകൾ പ്രണയംഗം ചെയ്യും. നിങ്ങളുടെ കലരിൽ ബ്രഹ്മഹത്യപാപം വെക്കുന്നതിനായി മാത്രമേ ഏന്റെ വേദ തത്ത്വങ്ങൾ! അതിന്റെ ശേഷം അവരുടെ ആവശ്യംപോലെ നൃത്തം ചെയ്താൽ പറയുവിൻ! നിങ്ങൾ എന്തു മനസ്സിലാക്കിയിരിക്കുന്നു? നിങ്ങളുടെ ഈ കട്ടിക്കട്ടി കൊണ്ടു ഞാൻ വിവാഹത്തിന്നു വേണ്ടിത്തന്നെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വന്നിട്ടുള്ള ആ വലിയ മനുഷ്യനെ അവരോടൊന്നിച്ച് കടക്കി അയക്കട്ടെയോ?—’ എന്നു ഭട്ടൻ അധികൃതനോടു കോപത്തോടെ ഗർജിച്ചു.

ചിത്തവേഗം അതോടെ എത്രയും ആശ്ചര്യപ്പെട്ടു; വലിയവയസ്സിലും അവർക്കിട്ടു. ‘ഈ രാത്രിയിൽ ശവപ്രായശ്ചിത്തം വിധവയുടെ ജരണ മകളെക്കൊടുത്തു സ്വപ്നം നേർത്ത അവരുടെ കണ്ണുനീർപ്പോലും ചെയ്യുന്നതിനേക്കാൾ അവരുടെ ജന്മപ്രായശ്ചിത്തം വയസ്സു കൊടുക്കുന്നതാണ് ധർമ്മമായിട്ടുള്ളത്. നിങ്ങൾ അവരുടെ അച്ഛൻ, അവരുടെ ഇഷ്ടനായിട്ടുള്ള കൂട്ടപ്രാർത്ഥനയോടെ ചെയ്യേണ്ടതോ? വെറുതെ കേൾക്കി പിടിച്ചെടുത്ത യോഗ്യതയല്ല’ ഇത്യാദി ഉപദേശം എത്രയും ചെയ്തു. എങ്കിലും ദ്രവ്യമേന്മ നിമിത്തം അന്ധനായ തത്ത്വമേന്മയോട് എന്ന് ഉപദേശം ചെയ്തിട്ടും തന്റെ ശരീരം വിട്ടില്ല. അതിനാൽ പരമശിവൻ അവരോടൊന്നിച്ച്

ഇപ്പോഴിൽ ഞാൻ ഇവിടെത്തന്നെ പ്രണവൻ കളയുന്ന് എന്ന് ചെല്ല പ്രതിജ്ഞ ചെയ്താൻ ആലോചിച്ചു വിജ്ഞാപനം വഴിയ്ക്ക പരിഭ്രമത്തിലായി ഇതിന്ന് എന്ത് ഉപായം ചെയ്യേണമെന്ന് അയാൾക്കു അറിയില്ല. ഇല്ല. അയാൾ അകായിൽ സമാധാനപ്പെട്ടു അടുത്തു ചെന്നു: — 'നിന്റെ മകൾക്ക് എന്തു പഠനത്തിൽ കേൾക്കേണ്ടിയിട്ടു നമുക്ക് ഈ വിദ്യാഭ്യാസം എന്തിന്? ഇതിന്ന് എന്തിനെക്കുറിച്ചും നീക്കം നിയമങ്ങളുണ്ടാക്കൂ. എന്റെ വാക്കു കേൾക്കണമെങ്കിൽ അയാൾ പറയുന്നതിന്നു സമ്മതിക്കൂ' എന്നു പറഞ്ഞു.

സോമന്റെ ഈ വിചിത്രമായ ഭാവനം കേട്ട അന്നത്തിൽ പാവുതീരെയിച്ച് ആശ്ചര്യമുണ്ടായത്, അവർ കേൾക്കേണ്ടതെന്തു പറയുകയും പറഞ്ഞു: — 'ജ്യേഷ്ഠൻ നിങ്ങൾ എന്താണ് പറയുന്നത്? നിങ്ങളും അവരെല്ലാവരെയും നീട്ടുന്നതാകുന്നു. വേദി അവകാശത്തിൽ ഇപ്പോൾ ഭാര്യ പിടിച്ചിരിക്കുന്നു. അവരുടെ അഭിപ്രായത്തിന്നു ഞാൻ യോജിച്ചു' എന്റെ എകസന്താനത്തിന്റെ കഴുത്ത് അറക്കട്ടെയോ? അപ്പോഴെങ്കിലും കല്യാണത്തിനൊക്കൂ. എന്റെ ശരീരത്തിൽ എന്തു വരണം ജീവൻ നിലനില്ക്കുന്നുവോ അന്നവരെയും ഈ കാര്യം എന്തൊക്കെയാണു കഴിയുകയില്ല. അതിൽപിന്നെ എന്തും ആകട്ടെ.

കറച്ചു സകലം ആലോചന ചെയ്തു വിജ്ഞാപനം സോമന്റെ ചെവിയിൽ എന്തൊക്കെയോ പറഞ്ഞു. അതു കേട്ട ശേഷം പാവുതീരെയിയുടെ മുഖത്തു വികാസമുണ്ടായി. അവർ: — 'ജ്ഞാനിനെ ഉൾക്കൊണ്ടി വാഗ്ദത്തം ചെയ്യുന്നവരും ഞാൻ അവരുടെ ഇഷ്ടം അനുസരിക്കാം. എന്തായാൽ മറുപടിയില്ല, നോക്കൂ! എവിടെയെങ്കിലും ഇതിന്റെ ചെറിയൊരു പ്രസ്തുതത്തിൽ കെട്ടുക അന്നാൾ വന്നാൽ അതിന്റെ പാപം നിങ്ങളുടെ തലയിൽ' എന്നു പറഞ്ഞു.

'ശരി, സമ്മതം. അതിന്റെ അന്വേഷണം എന്തിന്നു

അങ്ങനെയും ഇല്ലെന്നു വിചാരിച്ചുവോ? മെ എനിക്ക് അത്ര കരുതിയാണോ? നിന്നെ ചിന്ത വേണ്ട. മേലിൽ വെണ്ടുന്ന കാര്യമെല്ലാം എനിക്ക് ബോദ്ധ്യമുണ്ട്. നീ തന്നെ ആലോചിച്ചുനോക്കൂ. ഇന്ന് ഈ വിധം തുക്കതി പ്രതാപിക്കുത്താൽ വെറുക്കെ ബ്രഹ്മഹത്യപാപം നമ്മുടെ തലയിൽ വന്നു കയറുകയില്ലേയോ?”

“ശരിതന്നെ, എങ്കിലും ആതാവും മകൾക്ക് അത്തരം സംഭവിക്കരുത്, ഇത്രയെ ഞാൻ പറയുന്നുണ്ട്” എന്നു പറഞ്ഞു പറയുതീർത്തി വിശ്നുവന്തന്നോടുകൂടി ചുറ്റത്തു കോമായിൽ വന്നു. അവിടെ രണ്ടുപേരും തമ്മിൽ ശവശരീരം മറന്നു തിന്നു തോന്നിപ്പോയി. പിന്നെ സ്വസ്ഥതയെത്താൻ അണ്ണാസാരം വെച്ചിന്ന്— എഴുപതു വയസ്സായ വൃദ്ധിന്— കന്യകയെ കൊടുക്കാമെന്നു തീർച്ചയാക്കിക്കഴിഞ്ഞു.

ഇപ്പോൾ ഇനി അങ്ങനെയുള്ളതൊക്കെ ആനന്ദം എത്രയെന്നാണു പറയേണ്ടത്? അയാൾക്കു മനസ്സിൽ കൊള്ളാത്തതൊക്കെ ആനന്ദം ഉണ്ടായി. തൽക്ഷണം അയാൾ സ്നാനം ചെയ്തു, തുണിയിട്ട്, ഉടുത്തു കഴിച്ച്, കൈ കഴുകിയശേഷം അണ്ണാസാരംവെച്ചിന്റെ വശസ്ഥലത്തു പോയി അയാളോട് ഈ സന്തോഷവർത്തമാനം അറിയിച്ചു. അണ്ണാസാരംവെച്ച ആനന്ദത്തിനായി, മട്ടൻ അയ്യറയിൽ ഉറപ്പിക പെട്ടിയിൽ വന്നു എന്ന് സന്തോഷിച്ചു. പിന്നെ ആ വൃദ്ധനായ ഇനാകരനോടും മെരുത്തപ്പാലെയുള്ള മറ്റും ഇപ്പോൾ തന്നിരിക്കുന്നതാണെന്ന് ഉല്ലാസം വർദ്ധിച്ചു വർദ്ധിച്ചു വന്നു. വരുന്നതാണോ! ഇവരുടെ ഈ വിനോദത്തിന് നാം എന്തിന്നു വിരോധം ഉണ്ടാകുന്നത്? നമുക്കവിൻ, നാം കാശിക്കായിട്ടുള്ള വീട്ടിലേക്കു പോക.

പതിമൂന്നാം അദ്ധ്യായം.

ശങ്ക പുറത്തു ശക്തിയായി ഒരു ശുദ്ധകേൾവ് നടന്നു.

കായവർക്കർ സ്വസ്തുവതിയായ വിനയകരയെന്ന് നോ
 ത്രക്കുറേഗത്താൽ വളരെ കഷ്ടത്തിൽ എത്തിയെന്നൊക്കെയോ ടി
 വസം കഴിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. കരം ദിവസമായിട്ട് അയാൾ
 കണ്ടു കണ്ണുകൾ കറങ്ങുന്നില്ലായിരുന്നു. അതാളുടെ സ്ഥി
 തി തീരെ അസ്വനപ്പെട്ടാലെ ആയിരുന്നു. ഡാക്ടറുടെ ഭരണ
 മൂലം ദിവസേന ഉപദേശം കഴിക്കുകയായിരുന്നു. 'ഇങ്ങനെയി
 യായ എന്റെ ഭാര്യയുടെ ഉപദേശം ലഭ്യമാകാതെ അൻ
 ആലോചനക്കുറവു നിമിത്തം ഒരു വിശ്വസ്തനായ കാര്യം ഇ
 പ്പോൾ ഇല്ലാതെ അന്തരം വരുത്തിയല്ലോ' എന്നുള്ള വി
 ചാരം ഇടവിടാതെ അയാൾക്കു പ്രാണവേദന ഉണ്ടാക്കിയി
 രുന്നു. അയാൾക്ക് ഈ കാരണത്താൽ എത്രയോ കണ്ണിതം
 ഉണ്ടായിരുന്നു. എന്നാൽ ഇപ്പോൾ എന്തു ഫലം? ഒരേയൊ
 രുത്തവ്യകല്ലാത്ത കരം ചെയ്ത് അതിന്റെ ശിക്ഷ ദിനംപ്ര
 ത്തം അനുഭവിക്കേണ്ടിവന്നാൽ, അതാളുടെ നേട്ടത്തിന്റെ നീ
 ല എത്ര ദേശചന്ദ്രിയമായിത്തീരും; അയാൾക്കു കലശലായ
 ദുഷ്ടിയില്ലാതെ; അകാരണമായി അയാൾ മരുന്നില്ലാത്തതാ
 യി വഴക്കുണ്ടാക്കും; ചിരന്ന എത്രയോ ആലോചന കാരണ
 പ്രവൃത്തികൾ ചെയ്യും. ഇതു മനുഷ്യസ്വഭാവത്തിന്റെ ഒരു
 വിശേഷമാണ്. നമ്മുടെ വിനയകരയെന്ന് അവസ്ഥയും
 ഇങ്ങനെ തന്നെ ആയിരുന്നു. അയാൾ അല്പദിവസമായി
 അല്പം ഉപദ്രവകാരനായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു. അതാളുടെ ആന
 നദിത്തം കലശലായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു. എല്ലാത്തരം അയാൾ
 ഉദാഹരിക്കാനും ചിന്താഗ്രസ്തനായും കാരണപ്പെട്ടിരുന്നു. ഇ
 ന്നുകാരനെ പകൽ മുഴുവൻ തന്റെ അടുക്കൽ ഇരുന്നു സംസാ
 രിക്കാൻ കരളകുലം ഇല്ലാത്തതിനാൽ തന്റെ സ്വന്തം

അഭ്യർത്ഥനകൾ കേന്ദ്രം തയ്യാറാക്കിയ അഡ്വൈസ് ലൈൻ വഴി
 കൂടി ചുവറ്റിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

സാധുവിനായ അനന്തം ഭാഷ്യയുടെ—കുശിഭനായിരുന്നു—
 ദേവൻ അന്തർവേഷ പൂർണ്ണപ്രഭവും വിശ്വരൂപവും ഉണ്ടായിരുന്ന
 വെങ്കിടവും, 'ഇപ്പോൾ ഞാൻ മഹാംഗനാത്മനീന, ഇ
 ത്തിനെ ആയതു കൊണ്ട്' ഇനി ദേവിൽ ഇവർ ഏതൊരു ഗ
 ന്യാമരൂപമോ ഇല്ലാതെ' എന്നുള്ള ശക്തി അന്തർവേഷം അന്ത
 രൂപം മനസ്സിൽ വട്ടം തിരിഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു ഇത്രമാത്രമല്ല
 മഹാമഹാത്മ്യം ആയതെ ദേവൻ സീമയില്ലാത്ത പ്രഭം ഉണ്ടാ
 യെപ്പോരി മനസ്സിൽ ചേർന്നുണ്ടെന്നുതോന്നും ദൃഷ്ടംശയം ഉ
 ണ്ടാകുന്നതും മേൽ നടപടിയാണ്. ഈ സ്വഭാവം അത്യന്തം
 ദൈവകരമാണെന്ന് എന്തായാലും പരമാർത്ഥംതന്നെ. എ
 ന്നാൽ ചാക്ര ഉണ്ടാകാതെയിരിക്കുകയില്ല. എന്നാൽക്കൂടി വി
 നായകന്മാരൻ തന്റെ ഈ മനോവികാരം തന്റെ പത്നിയ
 കെ ദ്രവ്യയിൽ പതിച്ചുവാൻ ശ്രമിച്ചുവന്ന ആയിട്ടും ഇട കൊ
 ടുതല്ല. ഇന്നുവരെ ഈ അത്യന്തമായ ശക്തി സത്യമായി
 അവൻ അർപ്പിക്കുന്നു ബോദ്ധ്യം വരുവാൻ അന്തർവേഷം യ
 ത്തൊരു കാരണവും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല ഇന്നുവരെ ഇതു ചെയ്തും
 ഉപേക്ഷിക്കാൻ കഴിയാതിരുന്നു.

ബോധത്തിൽ വന്ന ദിവസം മുതൽക്കു വിട്ടിലെ അകത്തുള്ള പ്രവൃത്തി ചെയ്യാൻ കഠിനമായി ഒരു ദാസിനെ താമസിപ്പിച്ചിരുന്നു. ഇവർ വേല ചെയ്യുന്നതിൽ ഒന്നരക്കോ കൂടുതൽ ആയിരുന്നതിനാൽ കഠിനമായി കൂടെക്കൂടെ അവളെ തേർപ്പെടുത്തേണ്ടുന്ന ആത്മവശ്യം ഉണ്ടായിരുന്നു. ഏന്നാൽ ഇപ്രകാരം തന്റെ യജമാനത്തി സർവ്വസംഗതിക്കും രൂപിപ്പേട വരുന്നതീ ആ ദാസിക്ക് സമ്മിക്കുവാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. അവർക്കു കഠിനമായിട്ടുള്ള നേരെ മനസ്സിൽ കഠിനമായ മനസ്സംഭരണമുണ്ടായിരുന്നു. ചിന്തയകരമായ ഹൃദയഭരണത്തിൽ ഇവർക്കു ഹൃദയഭരണമുണ്ടായിരുന്നു.

അ ദാസിയുടേതി സംസാരിക്കേണ്ടുന്ന സന്ദർഭം മിക്കവാറും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. അന്റെ ആലോചനയിൽത്തന്നെ നിമഗ്നനായിരിക്കെ ഘോരമണത്തൊപ്പമറി ഉച്ചി വെക്കുവാൻ തോന്നുകോ? ഇതായിരുന്നു യഥാർത്ഥകാരണമെങ്കിലും 'അമ്മേ നൻ ഇല്ലാൻ, സർവ്വപോയി; ഈ അമ്മ മരണം ദർശിച്ചിട്ടു എന്ന്' ആ ദാസി മനസ്സിലാക്കി. വിനാശകാരയൻ മരിക്കുകയും അവളുടെ കോപിച്ചിരുന്നില്ല. കശിരായി പല പ്രയത്നവും അയ്യപ്പൻ നേരെ ചെടിക്കയറിയിരുന്നു. ഇത് അവൾക്ക് അസഹ്യമായിത്തീർന്നു: പിന്നെ വിനാശകാരയൻ എന്തെങ്കിലും കണ്ണും കണ്ടാൽതൊഴാ അന്നുമുതൽക്കു ഡാക്കുരുടെ പീട്ടിൽ കൂടെത്തന്നെ പോകുവാനും പീടികയിൽനിന്നു സാരനാശം കൊണ്ടുവരുവാനും ഒരു വേലക്കാരനെ താമസിപ്പിക്കേണ്ടുന്നതെന്ന് അത്യാവശ്യമായിത്തീർന്നു. ഇതു മരണമല്ല മരണവേദനാ അമാവായിൽ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. ഈ കാരണത്താൽ കശിരായി ആ ദാസിയെ പിരിച്ചു പ്രവൃത്തിക്കാതിരുന്ന വേലക്കാരനെ താമസിപ്പിച്ചുവെന്ന് നിശ്ചയിച്ചു. ഇതു ദാസിയുടെ മനിക്കാരണത്തിൽ എന്താണെന്ന് ആശ്ചര്യം! ഇങ്ങിനെ ആയതു കൊണ്ടു പോകേണ്ടതാണെങ്കിൽ കശിരായിയുടെ മേൽ ഉള്ള അത മത്സരം തീർത്ത പോകുമുള്ള എന്ന് അവൾ ഉറച്ചു. വേലക്കാരനെ നിശ്ചയിച്ച് എടുത്തു മീവസത്തിനുള്ളിൽ ദാസിയെ നിശ്ചി. അപ്പോൾ അവൾ കരഞ്ഞു കൂകാണ്ടു വിനാശകാരയന്റെ സമീപം പോയി: 'എന്റെ തെറ്റു തരതാണം ഇല്ലെങ്കിലും അമ്മ അത്യാവശ്യമായി എന്തെങ്കിലും ചെയ്യുക' എന്നു പറഞ്ഞു.

'തപ്പാലം അങ്ങനെയെ ദാസിയുടെ അത്യാവശ്യമില്ല. ഇവിടെ വേലക്കാരനാൽ നിന്നെത്തന്നെ അങ്ങനെയെ താമസിപ്പിക്കും. നി തെറ്റു ചെയ്തുകൊണ്ടു നിന്നെ പറഞ്ഞുവെച്ചല്ല.' എന്നിങ്ങിനെ വിനാശകാരയൻ പലതും പറഞ്ഞിട്ടും, ആ ദാസി ഒരേ വിധത്തം ചിടിച്ചു: 'അമ്മേ എന്റെ പ്രവൃത്തി

യിൽ സന്തുഷ്ടിവാദത്തെ ഏതെന്നു ഒരു ചെറുകുറിപ്പു പറഞ്ഞു, ഏതെന്നു ചിരിച്ച് ഇപ്പോൾ മനസ്സിന് മത്തത്തു വേലക്കാരനെ താമസിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു' എന്നു പറഞ്ഞു.

'അതെന്നാൽ അല്ല, വാസ്തവത്തിൽ ഞങ്ങൾക്കു അസിദ്ധതയോടു ദൈവത്തെക്കുറവുണ്ട്' അധികം ആവശ്യം. വേദത്തിലായാൽ മേലിൽ നോക്കൂ' എന്നു വിനയകരതയോടെ പറഞ്ഞു.

ക്രമനാമകരണ തന്റെ കാര്യം സാധിക്കില്ലെന്നു മനസ്സിലായി ആ മഹാപാപി ദോഷത്തോടെ പേരുകേട്ടവർ ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു:—നിങ്ങൾക്കു അതിന്റെ സ്വകാര്യസംഗതി എന്നറിയാം? അത് അത്രയൊക്കെ സത്യമെന്നു നിങ്ങൾക്കു അറിയാം. മനസ്സിനു ചേർന്നു കൂട്ടുന്ന കിട്ടി. ഇതിന്റെ കലാപത്തിൽ ഏതൊക്കെക്കൊണ്ടെന്നു ചുമ്മിട്ടുണ്ടെന്നു? നിങ്ങൾക്കു അപ്പോഴെത്തന്നെ കരുതിയതിന്നുവെങ്കിൽ മറ്റും എന്തും താമസമൊക്കെ അങ്ങനെയൊക്കെ മിക്കയും ഉണ്ടാകയില്ലായിരുന്നു.....'

അങ്ങനെയൊക്കെ നിസ്സാരമായ സംസാരം കേട്ടു വിനയകരതയോടെ ഉള്ളിൽ ശ്രദ്ധാഗ്നി പെലിമു. പിന്നെ കണ്ണിന്റെ പുറകും വെളിച്ചംകൊണ്ട് കണ്ണു തുടയ്ക്കു; 'നടക്കു, നടക്കു', ഒന്നി നിന്റെ സാക്ഷാത്കാരി ഇറങ്ങു, ചോ ഇവിടുന്ന്' എന്നു പറഞ്ഞു.

അങ്ങനെയൊക്കെ തന്റെ പുറപ്പെട്ടു. അവർ പോയി കറച്ചു കഴിക്കുന്നതോടെ വിനയകരതയോടെ കോപം ശമിച്ചു. എന്താൽ ആവശ്യം! ശ്രദ്ധാഗ്നി കറഞ്ഞ ഉടനെ അതിനു പകരം അയാളുടെ ഹൃദയത്തിൽ സംശയപ്പിശകു ചേർന്നു ഇരിപ്പിടമാക്കിത്തീർത്തു. അങ്ങനെയൊക്കെ വീണ്ടും വീണ്ടും അയാളുടെ ചെവിയിൽ പ്രതിബാധമായി കേട്ടുണ്ടെന്നു, അയാൾ ഇപ്രകാരം തന്നെത്തന്നെ ആലോചിച്ചുണ്ടെന്നു:—'ഇപ്പോൾ— ഇത്ര ദിവസമായിട്ടുണ്ടുണ്ടു— ആ അ

സി എന്നിന് ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു. 'നിങ്ങളെപ്പോലെയാണോ കത്തിയാതിരുന്നവരിൽ മാത്രം എന്റെ അമൃതം ഉണ്ടാകുകയില്ലാതിരുന്നെ. എന്റെ കണ്ണുകൾ അവരുടെ സ്വകാര്യപ്രവൃത്തികൾക്കു വിഷ്ണു ഉണ്ടാക്കുന്നു' എന്നു ഈ വാക്കിന്റെ അർത്ഥം ഏതാണ്? അവർ മുഴുവൻ പറയുകയിരുന്നോ. എന്താണ്? എന്താണ് മുർച്ഛനായ ഞാൻ, പറയുന്നതെല്ലാം കേൾക്കുന്നതിന്നുമുമ്പായി അവരളെ ആട്ടി പുറത്താക്കി. എന്റെ ഈ ഗുണവതിയായ ഭാര്യയെപ്പറ്റി അവർ ഇപ്രകാരം നീചപ്രസംഗം എന്നിരുന്നതിനെപ്പറ്റി കേൾക്കുമ്പോൾ എന്റെ ശക്തി സത്യമായിരിക്കുമോ? ഭഗവാനെ ഈ അഭിമാനമായ സംശയം കളവാണെന്നു വാങ്ങി. എന്റെ കളവാളിപ്പോലെവരും സത്ഥനങ്ങളോടുകൂടിയവരും പതിവുതന്നെ ആയ ഭാര്യയുടെ വിഷയത്തിൽ ഈ എന്റെ കഠിനമനസ്സിൽ അർത്ഥമാനമില്ലാത്ത ദുഷ്ടതകൾ തോന്നിയതുകൊണ്ട്, ഞാൻ വലുതായ പാപിയായി, അത് സമസ്തം അറിഞ്ഞു.

വിനയകരായന്റെ മനസ്സിൽ സംശയം ബലമായി നിലനിന്നു. ഈ സംശയരൂപമായ പിശാച് ഒരു പ്രാവശ്യം ഭാര്യയുടെ പിറകിൽ കടന്നുപിടിച്ചാൽ, അതു ദിവസംതോറും ഭാര്യയായി അതാളുടെ പിറകിൽ പിടിച്ചുകൊണ്ടുതന്നെ ഇരിക്കും. സംശയരൂപത്തിന്റെ മുകളിൽനിന്നു കേൾക്കും കീഴ് വെട്ടു വഴുതിയാൽ, പണ്ടെ ചേഗം അഴുത്തു താഴുട്ടു വഴുത്തുപോകെ വേറെ നില്പാറായില്ല. കണ്ണുകളുടെ വണ്ണത്തന്നെയാണ് വെളിച്ചത്തിന്റെ നിറമായതെന്നാണു്. മനസ്സിൽ നിലനില്ക്കുന്നതു തന്നെയാണ് സ്വപ്നത്തിലും കാണുന്നതു്. ഇപ്രകാരംതന്നെ ആയിരുന്നു വിനയകരായന്റെ സ്ഥിതി. ഇതിനുമുമ്പ് അയാൾ ചെറിയ ചെറിയ സംഗതികൾക്കു ശ്രദ്ധ കൊടുത്തിരുന്നില്ല. എന്നാൽ ഇപ്പോൾ അയാൾ ഭാര്യ സംഗതിയും ചമര സൂക്ഷ്മതയുടെ ശ്രദ്ധയെ

അവൻ തുടങ്ങി. മറ്റോ കാർത്തിയും അയാൾക്കു സംശയം
 വന്നതുടങ്ങി. ഭാർയ്യയോടു ചെല്ലുത്തിന്ന ചോദിച്ചു് അതു
 കൊണ്ടുവന്ന കൊടുത്തവൻ അല്പം താമസമാതാൽ ശരി,
 വന്നു വന്നു മനസ്സിൽ സംശയം! ഭാർയ്യ തന്റെ സമീപം ഇ
 രുന്നു ലൊഭനനവെ ഏഴുനീറുവോളം ഉടനെ തലയിലിറുത്ത്
 അവൾ ആരോടെങ്കിലും വളരെക്കുറച്ചതെ സംസാരിച്ചാൽ
 മതി, ഉടനെ ഇയ്യോളുടെ മനസ്സിൽ അന്ധാഭിപ്രായത്തിനുക
 ള്ളം. ഇങ്ങിനെ—ഏഴുനീറോലും—ഇരുന്നൂറും—സംസാരി
 ച്ചാലും—നടന്നാലും—ഭാർയ്യയുടെ സമുപ്രവൃത്തിയും അ
 യാൾക്കു സംശയസ്തപകമായിത്തീർന്നു. അയാൾക്കും ഈ
 വിചാരം ഭാഗ്യം അയാളുടെ തലയിൽ ഉണ്ടാകും. സ്വപ്ന
 ത്തിലും അയാൾ ഈ തന്റെ ആലോചനാവിചിക്ഷയുടെ ഭ
 യങ്കരമായ പ്രതിച്ഛായകൾ കണ്ടുതുടങ്ങി. നിദ്രയിൽ വര
 ത്തിൽ വന്നപോലെ സംസാരിച്ചു. ഭർത്താവിന്റെ ദൈവപ്രകൃ
 തി ഇങ്ങിനെ കാരണമൂലമെന്തെ ഏതുകൊണ്ടു വ്യത്യസ്തമാ
 യെന്നു ആ സാധു ഭർത്താവുസഭയും ഉള്ള സർവ്വപിതാ മനസ്സി
 ലാതാമെ ഇല്ല. പക്ഷെ യൌജ്യമുണ്ടാകണമെന്ന് അവൾ
 തന്റെ സ്വന്തം ജീവനിലും കൊതിയില്ലാതെ ശ്രമിച്ചുകൊ
 ണ്ടിരുന്നു. അയാൾക്കു ബുദ്ധിമുട്ടു തോന്നുവാൻ ഇടയുണ്ടെന്നു
 കരുതി അവൾ ആരോടും ഉച്ചത്തിൽ സർസാരിച്ചിരുന്നില്ല.
 നടക്കുമ്പോൾ ശബ്ദമുണ്ടാകാതിരിപ്പവൻ കൈവണ്ണം നോക്കു
 നും കാലദിവെക്കും; ഭക്തനും അതികൃതനെന്ന ചെറുതെന്നാ
 നു ചെറുതായി കല്പനകൊടുത്തിരുന്നു. തന്റെ ഈവക പ്രവൃ
 ത്തികൾതന്നെ പ്രിയവല്ലഭന്റെ മനസ്സിലെ കരുതത്തെ യ
 ലപ്പെടുത്തുവാൻ കാരണമൊക്കെന്ന് ആ ചാവപ്പെട്ട അ
 യാൾക്കു മനസ്സിലായിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. ഹേ! ഹേ! ശരിയായ
 സമയത്ത് ഇക്കല്യാണം അവൾക്കു മനസ്സിലായിരുന്നെങ്കിൽ
 ഭേലിൽ ഏതൊരു മനസ്സാലും ഉണ്ടാകുന്നതല്ലാതാകുന്നു.

ഭർത്താവിന്റെ അവസ്ഥ നിഷ്പാദനമൊഴി ഇങ്ങിനെ

എന്തുകൊണ്ട് ആയിരത്തി അമ്പതാണ്ടു സ്വരവത്തിൽ ഇ പ്രകാരമുള്ള ലക്കണം കരാർ സ്ഥിതിക്കും എന്തുകൊണ്ടു അതിൽ ഇങ്ങിനെത്തന്നെ സംഗതികൾ അറിയുവാൻ കഴിയില്ല എന്നുതന്നെ പ്രതിപാദിച്ചു. അതാകട്ടെ നാലുപ്രാവശ്യം ചേർന്നു. എന്താൽ വിനയകരന്തൻ ഈ വിഷയത്തെപ്പറ്റി ഒട്ടേറെക്കുറേയും പറഞ്ഞുവെക്കുകയും ഇവ വിധത്തിൽ അധികരിച്ചുവന്നു കഴിഞ്ഞു.

കറവുദിഗവസമായി വിശദമാക്കുവാൻ സംശയം വരിച്ചുകൊണ്ടുവന്നു. അതാകട്ടെ മനസ്സിൽ വാദപ്രതിവാദങ്ങൾ സദാ നടന്നുകൊണ്ടിരുന്നു. ഒരേതര പ്രാവശ്യം അതാകട്ടെ ഇങ്ങിനെയും തോന്നുന്നുണ്ടായിരുന്നു; 'ഇതെല്ലാം കൂടിയായിരിക്കണം. ആ ദേശീ കീഴെ സിദ്ധാന്തംകൊണ്ട് എന്റെ മനസ്സിൽ എന്തൊക്കെത്തന്നെ വരിച്ചു. ആശയം! ഞാൻ എന്തൊരു അധർമ്മം! എന്തൊരു പാപം! എന്റെ പരിവൃത്തമായ പത്മിതെപ്പറ്റി മനസ്സിൽ അതിശയവും അശ്വര്യവും ആയ സംഭവങ്ങൾ തോന്നിത്തന്നു! അവർ മനഃപൂർവ്വമായി എന്തെന്തെല്ലാ പണ്ഡിതന്മാരും ഞാൻ മാത്രം അവരുടെ കാര്യത്തിൽ കഠിനമായ കത്വംകൊണ്ടുവന്നു കൾ ചെയ്യുകയാണിരിക്കുന്നു. എന്തൊരു അന്യായമാണിത്. എന്തൊരു യജമാനൻ പാപമാണ്! എപ്പോഴെങ്കിലും ഇത് അവരുടെ ചെവിയിൽ ആയാൽ അവർക്ക് എത്ര വ്യസനം ഉണ്ടാകുവാൻ തരമുണ്ട്? എത്ര അനന്തമായിട്ട് ഇടയുണ്ട്? പ്രേതസി, എന്തിനും മറുപടി. ഈ ദൈവം ശ്രദ്ധയും സേവിക്കുകയും സാക്ഷികയും ആയ നിന്റെ ആ പ്രേതത്തിന് അർപ്പണം.'

ഇത്രാടി നല്ല ആലോചനകൾ മനസ്സിൽ ഉദിക്കുന്നതിനുള്ളിൽ അതാകട്ടെ മനസ്സിൽ വിഷയം കൂടുതൽ തോന്നുന്നു! ഹീ! ഹീ!! ആ ദേശീ ഇത്ര ദിഗവസവും വീട്ടിൽത്തന്നെ ഉണ്ടായിരുന്നിട്ടും ഒരേതര ടി.സംഭവവും അവരുടെ പാതിൽനിന്ന് ഈ വിധം വാക്കുകൾ പുറപ്പെട്ടിട്ടില്ല. ഇങ്ങിനെ

ഇരിക്കും ഇന്നു രാത്രി ആവധി എന്തിന് ഇപ്പോൾ പാ
 ത്തെ? ഈ വൃദ്ധൻ ഇങ്ങനെ കളവു പറഞ്ഞ് ഇനി എത്ര
 ദിവസം തടിക്കുമെന്നാണ്? ഹീ! ഹീ!! ഇതിൽ എന്തെങ്കി
 ലും സത്യംതന്നെ കിട്ടുതാനും ഉണ്ടായിരിക്കണം. ഈ സ്രീ
 കഥ എങ്ങനെയെങ്കിലും സാമാന്യക്കാരന്റെ ദൈവഗുണകൂടിയ
 വരരുത് ചരിത്രം കണ്ടുപിടിക്കുവാൻ സാധിക്കാതിരിക്കെ ഓരോ
 ജനങ്ങളായ റാജ്യക്കട സാധനം എന്താണ്? എന്തെങ്കിലും
 സ്വകാര്യസംഗതി വിശ്വതരും ഉണ്ടായിരിക്കണം. ഇ
 പ്പോൾ അല്പദിവസമായി പകലും രാത്രിയും ആരുമൊരു
 ആവധി പതുക്കെ സംസാരിക്കുമ്പോൾ കേൾക്കുവാൻ കാര
 ണമില്ല. എന്തൊരു പുരുഷൻ കറച്ച ദിവസത്തിനിപ്പു
 റം ദിവസംതോറും ഇവിടെ വരുന്നുണ്ട്! എന്തൊരു സംശ
 യമില്ല. ആവശ്യം മനസ്സിൽ കലർത്തിപ്പോകിൽ അവൻ ക
 ല്യാണപ്രദനെ എന്തിനു വരുന്നു? ഞാൻ 'ആരും', 'എന്തും'
 എന്നു ചോദിച്ചാൽ, ഉടനെ 'ആരും ഇല്ല,' 'ഒന്നും ഇല്ല'
 എന്ന് അവളും ആ മീനനും ലഭിച്ചിട്ടുള്ളതും നേരിട്ടിട്ടു
 നേയും സമാധാനം പറയുന്നതിന്റെ അർത്ഥമെന്താണ്? ഇ
 തിലേഭവതെങ്കിലും ഗുഹസംഗതി ഇല്ലാതിരിക്കുമോ? ഹേ!
 ഹേ!! ദൈവമേ! ഈ അഭ്യർത്ഥന ദിവസം കണ്ടാൽ എ
 ന്തൊരു എന്തിനു ജീവിച്ചിട്ടു! എന്റെ കണ്ണുകൾ പൊയ
 സ്തോമംതന്നെ എന്റെ ചെവികളും എന്തൊക്കെ കേൾക്കു
 മെന്നെ ആയില്ല? അങ്ങനെ ആയിരുന്നെങ്കിൽ—'

വിനായകരായാൽ സംഗതം തീരെ അടിസ്ഥാനമില്ലാ
 ത്തതായിത്തീർന്നു. ഇങ്ങിനെ നേരവും എന്തൊരു ഒരു യുവാ
 വും ദിനംപ്രതി രാവിലേയും രാവകാശവും കാര്യമായിട്ടെ
 കാണാൻ വരുന്നുണ്ടായിരുന്നു. ദിനം പ്രതി റണ്ടു പോകും എ
 ന്തൊരു നേരം ഗുഹയായി സംസാരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. വി
 നായകരായത് ഇതിന്റെ സംഗതി ലേശംപോലും മനസ്സിൽ
 ലാഭമെന്നെ റണ്ടു പോകും വളരെ മാത്രമായാൽ തൃപ്തിപ്പെ

വേരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയും ചെയ്തു. ആരെ ഒരു പേര്, കൈൻ
 മായയുടെ ഭരിയിലേക്കു മനഃമനം കാണിക്കുകയും ചെയ്തു
 പോയതുപോലെ മാത്രം ആയാലോ അങ്ങനെയായി. വിനയക
 മായയെൻ്റെ ശരീരം ഉണ്ണിച്ച് ഉണ്ണിച്ച് പൊരിപ്പോലെ ആയി.
 വരുന്നതുവരെ, ഇത് ഈ കാഴ്ചക്കൊണ്ടു സമ്പൂർണ്ണമായി
 നന്നായിത്തന്നെ വിഴുങ്ങപ്പെട്ടത് ആയാലോ മനസ്സിൽ ദുഃഖം
 മായി നിശ്ചയിച്ചു. കാണിക്കുകയും ഭരി വിനയകയെ
 നൻ്റെ മുഖം തെളിയിക്കുന്നതിനാൽ ഉള്ളിൽ നടക്കുന്ന സംഭവ
 ഘടനം കേൾക്കുവാൻ കഴിയുന്നതിനാൽ. വിനയകയെൻ്റെ
 നല്ലവണ്ണം ശ്രദ്ധ കൊടുത്തു കേട്ടു തുടങ്ങി. സന്തോഷംകൊ
 ണ്ടും ആശ്ചര്യംകൊണ്ടും അയാളുടെ കൈകൾ തിരിച്ചുകൊണ്ടി
 രുന്നു; എങ്കിലും അത്യാനന്ദം പ്രയത്നപ്പെട്ട കൈൻ ക്രോധം
 ധിക്കരം അടക്കിവെച്ചു. അതിവേഗത്തിൽ മുറിയുടെ വാ
 തിൽ ഉള്ളിൽനിന്നു ഇറങ്ങിച്ച് ആരെ ഒരു പേര് സംസാരം
 തുടങ്ങി. വിനയകയെൻ്റെ മുഖം വെളുത്തു. അവർ
 ഒരു പേരും വളരെ പതുക്കെ സംസാരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. വി
 നയകയെൻ്റെ മൂത്രശുദ്ധിയിലും സ്ത്രീയുമായി യാതൊന്നും കേ
 ടില്ല. എങ്കിലും അയാൾ കൈൻ മായയുടെ സ്വരം കേട്ടു മ
 നസ്സിലാക്കി മറ്റൊരു സ്വരം ആരംഭിക്കുന്നു മനസ്സിലാക്ക
 വാൻ സാധിക്കാതെ പോയതിലും അതു പുരുഷൻ്റെ സ്വര
 മെന്നാണ് അയാൾക്ക് ഉറപ്പായി ബോധ്യം വന്നു. വിനയ
 കയെൻ്റെ കണ്ണുകൾ സംശയമുള്ളതായിത്തീർന്നു. ഇ
 ന്നി എന്താണ് വേണ്ടത്? അയാൾ അത്യാനന്ദം ഉണ്ടാക്കി ഇര
 ന്ന ടിക്കൽതിന്ന് ഏഴുനീറു മായയെ വിളിക്കണമെന്നു വാ
 കി തുറന്നുവെക്കുക കൈൻ: 'അതെ, അതെ ഇപ്പോൾകൊ
 ലു വിടിക്കണമെങ്കിൽ പിടിക്കും പിന്നെ മറയ്ക്കും—' ഇല്ല
 കരം തിരിവിനോടായികൃത്യം സന്തോഷിച്ചു കറുപ്പി
 തിയുടെ കണ്ണും കൈനും സംസാരം അയാൾ കേട്ടു. മർദ്ദി
 ത്വമുണ്ടാകുന്നതുപോലെ വിനയകയെൻ്റെ തലയ്ക്കു മേൽ ഇ

അദ്ദേഹം കൈയൊന്നും നശിച്ചു വാങ്ങാത്തതുകൊണ്ടുപോലെ അതേവേ നിന്നു ഭീഷ്മൻതന്നെ തരിച്ചുപോയി.

ഇതിനിടയിൽ കശീഭരണിയുടെ മുറിയിൽനിന്നു ആവർത്തനം പുറത്തേക്കു വന്നു. വീണ്ടും പുറവാതിലിന്റെ ഉഭയ്ക്ക് ഏതെങ്കിലും ശബ്ദം കേട്ടു. വന്നിരുന്ന ആ തരണൻ സ്നേഹപൂർവ്വം കശീഭരണിയുടെ അനുവാദം വാങ്ങി യാത്രയാക്കി.

ആവർത്ത് പുറപ്പെട്ടപ്പോൾ ശേഷം കശീഭരണി വരയിൽ അടച്ചു. ആ ശബ്ദങ്ങളുടെ ദേവസൂതിവിട്ടതായ വിനായകനായ ഒരു ശബ്ദം വന്നു. അതേവിടൻ ഉറപ്പ് കഴിഞ്ഞുകിടക്കുന്നതെന്നു വിചാരിച്ചു അയാളെ ഉണർത്തുവാൻ കശീഭരണി വിനായകനായതന്റെ മുറിയിലേക്കു വന്നു. നോക്കുമ്പോൾ പ്രാണനാഥൻ കോപത്താൽ തപിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അയാളുടെ ആ ഉഗ്രത ഏറ്റവും കോപഭാവം കണ്ട് ആ സാധു കശീഭരണി പേടിച്ചു വിറച്ചു. എന്തു പറയേണ്ടതെന്നുകൂടി അവൾക്കു അറിയില്ല. മാത്രം അടുക്കുവന്നു മുതലു വിനായകനായതെങ്കിൽ പിന്നെ കയറിയതുപോലെ ആയി. അതേവേ ഉടനെ 'ആർ വന്നിരുന്നു? നീ ആരുമായി സംസാരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു?' എന്ന് ഉച്ചത്തിൽ ചോദിച്ചു.

കശീഭരണി ഈ ആകസ്മികമായ ചർച്ചയ്ക്കു നിമിത്തം അമ്പരന്നുപോയി; പിന്നെ സാവകാശത്തിൽ 'എവിടെ? ആർ വന്നിട്ടുണ്ടായിരുന്നുവല്ലോ? എന്തൊക്കെയാണു് അതിലൊക്കെ കേൾക്കുന്നു, അല്ലയോ?' എന്നു പറഞ്ഞു.

'എന്താണ്, ആരുംവന്നിട്ടില്ലയോ? അങ്ങനെയൊന്നെങ്കിൽ നീ ആരുമായിട്ടാണ് ചിരിച്ചുകൊണ്ടു വിനോദമായി സംസാരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നത്?'

'മേ! ഇതെന്താണ് പറയുന്നത്? ഞാൻ മുറിയിൽ കിടക്കുകയായിരുന്നു. തന്നെക്കാളും വന്നിട്ടും ഇല്ല, പോയിട്ടും ഇല്ല' എന്നു കശീഭരണി പ്രത്യേകം അതേ ഉത്തരം പറഞ്ഞു. 'അങ്ങനെയൊന്നെങ്കിൽ ഞാൻ ഇതു വരെ ചെവികൊ

ആ കേട്ടതു വെറുക്കുകയോ? ശരി, അങ്ങിനെയും വരാം. ഇതി കൂടെ, ആദ്യം നി എന്നിനാണ് വാതിൽ തുറന്നത്? പിന്നെ ഇത്രനേരം കഴിക്കുന്നല്ലോ അടച്ചതിന്റെ കാരണമെന്ത്?

വേലക്കാരൻ കഷ്ടധം കൊണ്ടുവരുവാൻ പോയിവല്ലോ നേരമായി. ഇനിയും എന്തുചെയ്യാൻ വന്നിട്ടില്ലെന്നു കറച്ചു സമയം വാതിൽ തുറത്ത് അവൻ ചെന്നു വഴി നേരക്കി കൊണ്ടുനിന്നു അതിന്നു ഇത്രയേറെ വിചാരിക്കേണ്ടിവന്നു സന്ദിക്കണമോ? അത്ര വലിയ കാര്യം എന്താണെന്നു അറിഞ്ഞിട്ട് എന്നു കാശിക്കായി മനമനം മറുവടി പറഞ്ഞു. എന്നാൽ ഇങ്ങിനെ അതും ഇതും പറഞ്ഞു ഭർത്താവിനെ സത്യം അറിയിക്കുക വെക്കുവാൻ പതിവുതന്നെ ആ സ്ത്രീക്ക് എത്ര പ്രയാസമുണ്ടായോ, നെസ്സിൽ എത്ര വേദനയുണ്ടായോ, അതെല്ലാം അവൾക്കു മാത്രം അറിയാം. അപ്പോഴുണ്ടായ അവളുടെ ഹൃദയത്തിന്റെ സ്ഥിതി വണ്ണിക്കുവാൻ നമുക്ക് അസാദ്ധ്യം. പത്നി ഇന്നുവരെക്കും തന്നോട് ഈ മാതിരിയിൽ നടന്നതായി വിനയകരയൻ സ്വപ്നത്തിൽപോലും കണ്ടുവന്നില്ല. ആയതിനാൽ ഇന്നു മാത്രം അവൾ ഇങ്ങിനെ ചെയ്തതുകൊണ്ട്, ഇതിലുണ്ടെങ്കിലും ഗോരവമേയ്ക്കുന്നതിനായി ഉണ്ടായിരിക്കണമെന്ന് അയാൾ വിചാരിക്കേണ്ടതായിരുന്നു. എങ്കിലും ശ്രദ്ധാധീനനായ മനുഷ്യൻ കറച്ചു കൊണ്ടുവന്നല്ലോ അതിന്റെ ശ്രദ്ധവെക്കണമോ? വിനയകരയന്റെ നെസ്സിൽ കോപം ഏല്പാൻ കടന്നിരിക്കുന്നുവോ അപ്പോൾതന്നെ ദുഃഖമേറിയ അയാളെ കീഴടക്കി, അയാൾക്ക് അത്രയും ഉണ്ടായിരുന്ന വിവേകത്തെ മൂറു അടിച്ചോടിച്ചു. അയാളുടെ ഹൃദയത്തിന്റെ ഈ ഭയങ്കരമായ സ്ഥിതിക്കും അല്ലെങ്കിലും കാശിക്കായി നെസ്സിലായിരുന്നവെങ്കിൽ, അവൾ അപ്പോൾതന്നെ എല്ലാം തുറന്നു പറഞ്ഞ് അയാളെ അറിയിക്കുക ഇത്ര ദിവസവും ഗോപ്യമായി വെച്ചതിന് അയാളുടെ കറുപ്പു പിടിച്ചു രാപ്പിണ്ണ് അപേ

ക്കിക്കാതിരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. എങ്കിലും ഈ 'എങ്കിലും' കണ്ഠാശ്വാസം എവിടെ നോക്കിയാലും അത്യാത്മദുഃഖം അറിയിച്ചു.

പ്രിയസഹോദരിമാരായ വാത്സനകൾ! അക്കാലം കേവലം നിഷ്പ്രഭമായിത്തീർന്നതായതുകൊണ്ടുതന്നെ പതിവു തകർത്ത സ്ത്രീകളുടെ ധർമ്മം സമുദായത്തിൽ ഈ സംസാരത്തിൽ : കേവലം-ആനന്ദം. ധർമ്മം-കേവലം ഇന്നു വെറും ആത്മം സൗഖ്യമെന്നായിട്ടില്ല; മേലിൽ ഉത്തരവു മേൽനിന്നും ഇല്ല. സ്ത്രീകൾ തങ്ങളുടെ പ്രാണകണ്ഠങ്ങൾ അറിയിക്കുന്ന ചെറുപ്പത്തിലേക്കാണ് ചില സംഗതികൾ എത്രയും പ്രാപ്യം ചെയ്യേണ്ടതാണ്. ഇതു ഒരിക്കലും യോഗ്യതല്ല. ഗാന്ധാരിയുടെ പാതിവ്രത്യം എത്ര ശ്രദ്ധേയതയാണ്, — അത്യാത്മദുഃഖം എത്ര സീമയില്ലാത്തതാണ്, അക്കാലം! ഗൃഹം-ആത്മം കേവലമായിരുന്നു. ഇപ്പോൾ കേവലം നിമിത്തം എത്ര സുഖത്തിൽനിന്നു തന്റെ പ്രാണനാഥൻ അകന്നുപോകുന്നു, അതു താൻതന്നെക്കൊണ്ടുതന്നെ അറിയിക്കുന്നത് അത്യാത്മകരമായതല്ല. മനസ്സിലാക്കി, അവളും സമകാലവും തന്റെ കണ്ണുകൾക്കു വസ്ത്രം കെട്ടിപ്പോയിരുന്നു. ആ ഹാ! എന്നതോളം എളുപ്പവും, പരിശുദ്ധവും, ആത്മപ്രഭമാണ്! പതിനാലാം എന്തൊരു നിഷ്പ്രഭമായ നല്ല വടി! ഇപ്പോൾ പ്രേമം എവിടെയുണ്ടാ? ആ ധർമ്മം ഇപ്പോൾ കേവലമായിത്തീർന്നതായതുകൊണ്ടുതന്നെ നമ്മുടെ സുശീലനായ കാശിദാസിന്റെ നോക്കുതാണ്! ഇന്നുവരാം ഈ ദൈവത്തിനോടു എത്ര ആനന്ദം അനുഭവിച്ചു. എന്തിനാ സൗഖ്യസംഗമത്തിൽ നിന്നുകൊണ്ടിരുന്നു! എന്നാൽ ആശ്ചര്യം! എന്തൊരു ഒരു പരിഹാസമില്ലാത്ത തിരക്കുനിമിത്തം കാശിദാസി ഈ ഒരു കാര്യം പതിനെ അറിയിക്കാതെ സ്വകാര്യമായി വെക്കേണ്ടിവന്നു; പിന്നെ ഈ സാമൂഹികമായ ദുഃഖം പരിഹാരം അധർമ്മം അനുഭവിച്ചതും അസംസ്കൃതമായ കഠിനതയും

പ്രതിഭാ കടന്നുവന്നുവന്നു! അതും സംഭവം ക
നം കളപല്ലവും ഇതിൽ എന്തെങ്കിലും ഓരോ ഉണ്ടായി
മിന്നുന്നതെന്നും വിനായകനായന്ന വിശ്വാസമേയി.

സൂര്യൻ അസ്തമിച്ചു. ലോകമെല്ലാം ഗാഢനിദ്രയിൽ
നിറഞ്ഞു. എല്ലാവരും അന്ധകാരം വൃദ്ധിച്ചുതുടങ്ങി വിനാ
യകനായെൻ്റെ ഹൃദയമെന്നെങ്കിലും ഇതിലും അധികം
അന്ധമായ അന്ധകാരത്താൽ വൃദ്ധിച്ചുപോയിരിക്കുന്നു. പുറ
ത്തു ധ്വാനം എങ്ങിനെ, എത്രയവഗത്തിൽ, വലിച്ചുകൊ
ണ്ടിരുന്നവരും, അതിനകത്തു ഉറക്കായ വേഗത്തോടെ അ
യ്യോധ്യയ്ക്കു ഹൃദയത്തിനുള്ളിൽ ഉണയുന്നതിന്നു തകിട്രം അധി
കമായിരുന്നതിന്നു കാരണമായിരുന്നു. ഈ ഇരുട്ടനിദ്രയും
അയ്യോധ്യയ്ക്കു അന്ധകാരം അയ്യോധ്യം ഗർഭഭൂമിയായി.
നിർമ്മലവും ശുദ്ധവും ആയ ആവരണമെന്നു എന്തൊരൊന്നിവി
തി ഹൃദയമെന്നു ചോദിക്കുമ്പോൾ ഉദിച്ചുവെല്ലാത്ത വിനായ
കനായെൻ്റെ ഗാഢമായ അന്ധകാരം നശിക്കുന്നതു അസം
ഭവ്യമായിരുന്നു. സൂര്യ കറുപ്പായിപ്പോയ അഗ്നിക്കാൽ ഈ
സുഖകരമായ കരുണാസമുദാനന്ദം ഉദയം എന്ന് ഉണ്ടാക
രുത് അറിയില്ല. എന്താൽ ഇതുവരെയും എല്ലാവരും
അന്ധകാരം വൃദ്ധിച്ചിരിക്കുന്നു.

ഇത്രയുംശേഷം വിനായകനായെൻ്റെ ഹൃദയത്തിൽ ന
മുവില്ലാത്ത ശ്രോധാഗ്നിമുഖ സഞ്ചാരം ഉണ്ടായി. അയ്യോ
ധ്യ അന്ധകാരമില്ലാത്ത പ്രഭാതസ്മരണ അസ്തമിച്ചുപോയി യാദി
നീകാലത്തിൽ ഉള്ള ഉദിതത്വം അയ്യോധ്യയ്ക്കു പുണ്യമായി ചുറ്റി
പിടിച്ചിരിക്കുന്നു. അയ്യോധ്യയ്ക്കു ഹൃദയം എത്ര വികാസമുള്ള
തായാൽക്കുമ്പോൾ എന്താണി? ഒരു പ്രാവശ്യം സംഭവം ഉണ്ടാ
വിച്ചാൽ അയ്യോധ്യ ശീതളം ഉദാസിനനാകിത്തീർന്നു. ഇത്ര
യെൻ്റെ നന്മനമായാലും ശൂന്യമായിത്തീർന്നു ഇല്ലാതായിത്തീർന്നു.
സാമ്രാജ്യസാമ്രാജ്യം അന്ധകാരമല്ല അതു വിഷത്തിന്നു സമര
യിത്തന്നെന്ന് ഉല്ലാസമായിത്തീർന്നു അന്നു നശിക്കുന്നത് ഉ

സദാമുഖ്യവൻ ഉത്തരവില്ലാത്തവനാകാ! ആപ്തം, സംശയം! നീ എന്തൊരു നീചൻ! നീ സത്യ സേവയ്യയെന്നു കരുതിയിരിക്കുന്നു. ആനന്ദത്തെ അകറ്റുന്നു. സന്തോഷത്തെ ഉത്തരവില്ലാത്തവനാകരുതെന്നു വെളിപ്പെടുത്തുന്നു. അന്ധനായ ഉത്തരവില്ലാത്തവനാകുന്നു. പ്രകാശം വരുത്തുവാൻ നിന്റേപ്പുറത്തുള്ള നീചൻ അന്ധനാകുകയും ഈ സൃഷ്ടിയിൽ ഉത്തരവില്ലാത്തവനാകുകയും എന്തോ! ഇനി പരസ്യം പ്രണയനാകാൻ അധികമായി വാത്സല്യപ്പെടുത്തു നിന്റേ ഹൃദയത്തെ ബലിക്കാക്കുക പരിശുദ്ധമായ ദൈവരൂപത്തിൽ നീ എവിടെയെങ്കിലും ഒരു പ്രാവശ്യം കടന്നുപോകാൻ അറിയാതെക്കൂടി പലരും നാശംകൊണ്ടു! സാധുക്കളുടെ ഇഹസൗഖ്യം പറ്റാതിരിക്കുവാൻ ജീവകാരുണ്യം നിന്റേപ്പുറത്തു വെക്കുന്നു.

വെല്ലുവണി കഴിക്കുന്നതിൽപിന്നെ 'ഉത്തരവില്ലാത്തവൻ' എഴുതിയപ്പോൾ നോക്കൂ വളരെ ആയി' എന്നു കാശിയിൽ അന്ധനായവനെക്കുറിച്ച് വിനയകരമായ് ഇല്ലാത്ത വിശപ്പിനെപ്പറ്റി ആലോചന എവിടെ!

'എന്തിനു വിശപ്പില്ല' എന്നു പറഞ്ഞു അന്ധനായവനെക്കുറിച്ച് ഇരുന്നു. കാശിയിൽ എത്രയോ നിർബന്ധിച്ചു; അറിയാതെ വിനയകരമായ് അധികം കോപത്തോടെ 'പറഞ്ഞില്ല കേൾക്കുക! എന്തിനു വെറു വിശപ്പില്ല. നീ പോയി ഉത്തരവില്ലാ' എന്നു പറഞ്ഞു.

കാശിയിൽ പോയി എത്തിയെന്നു നോക്കൂ പക്ഷി കഴിച്ചു; എന്താൽ അന്ധനായവനിൽ കിടക്കുന്നതായ വിചാരം മനസ്സിൽ വെച്ച് അവളുടെ ജീവൻ തല കീഴായി തൂങ്ങി. ആ പതിവുതന്നെ എന്തു ചെയ്യണമെന്നു അറിഞ്ഞിട്ടില്ല.

വീട്ടിലെ പ്രവൃത്തികളെല്ലാം ചെയ്തു തിന്മക്കേറിയ കറുപ്പിയിൽ വീണ്ടും വിനയകരമായ് മുറിയിലേക്കുവെച്ച് അവളുടെ അന്ധനായ സമീപം ഇരുന്നു. 'ഇന്നു വിശപ്പില്ല' എന്തുകൊണ്ടിട്ടു! അവിടെ വളരെ അന്ധനായവൻ ഉത്തരവില്ലാത്തവനാകുന്നു.

അകഴിഞ്ഞത്. കറച്ച പാലകളിലും കൊണ്ടുവരട്ടെ? എന്നു പ്രേമപൂർവ്വം ചോദിച്ചു. ഏന്താ, അയ്യോ! പണിയുടെ സഹവാസംകൊണ്ട് ആർ സ്വർഗ്ഗസഞ്ചയവും കൂടി നിസ്സാരമായി കരുതുന്നുണ്ടായിരുന്നുവോ, അപ്പോഴുടെ വായിൽനിന്നു ചീഴുന്ന എല്ലാ ശബ്ദവും ആർ സ്വർഗ്ഗത്തിലെ വിണാനം ഭക്തജനങ്ങൾ അതി കയറുമായി നേരണങ്ങളായിരുന്നുവോ ആ വിനയകരമായതെന്ന് സ്ഥിതി ഇന്ന് പൊട്ടുന്നതവെ വല്ലാതെയാക്കി. പണി മുറിയ്ക്കൽപ്രവേശിച്ച ഉടനെത്തന്നെ അതാളുടെ ശരീരം ഉണ്ണിച്ച് ഉണ്ണിച്ച് പൊരിപോലെ ആയി. അവളുടെ കരളോടുകൂടി ഉടക്കിയ ഇയ്യംപോലെ അയാളുടെ ചെവികളെ കത്തി വേണമെന്നുണ്ടാക്കി. 'എനിക്ക് ഒട്ടും സംശയം ഉണ്ടാകാതിരിപ്പാൻ തക്കവണ്ണം ഈ ഏതീയ എന്തിനെ മനസ്സിലാക്ക സ്വപ്നമനുഭവിക്കുന്നവൻ നോക്കൂ. ഏന്ത് അയാൾ വിചാരിച്ചു, മനസ്സു മുങ്ങിക്കൊണ്ടുപോലെ ഉറക്കം പോക, നീ ഉറങ്ങ. എനിക്കൊന്നും ഇന്ന് തലമുറയുണ്ട്. കറച്ച വെറുതെ ഇരിക്കുവൻ സമ്മതിക്കില്ല. നിലവിളിച്ച് ഉപദ്രവിച്ചുകൊല്ല' എന്നു പറഞ്ഞു.

കാശിക്കാരി മൗനമായിത്തീർന്നു. അവർക്കൊക്കെ തൊട്ടു നോക്കി. സത്യമായും അവയിൽ കലശലായ മൂടങ്ങളായിരുന്നു. പണികൊണ്ടു സമ്പൂർണ്ണമായിത്തീർന്നിരുന്നു; ശരീരത്തിൽ മൂടങ്ങളു നിറയെ പൂർണ്ണമായിരുന്നു; ശാസനത്തിനും മൂടങ്ങളായിരുന്നു. അവളുടെ മുഖത്തുണ്ടായിരുന്ന കഷ്ടത വർദ്ധിച്ചു. "അവയിൽ 'കോലൻവാട്ടരി'ന്റെ പാത്രം വെക്കട്ടെയോ അതിനാൽ കറച്ച സുഖം കിട്ടുവാനും കൂടി" ഏന്താ, പറഞ്ഞു.

ഏന്താ 'പോക, പോക, എനിക്കിപ്പോൾ ഉറക്കം വരുന്നുണ്ട്. വെറുതെ വേരും കൂട്ടി എന്റെ തല ഇനിയും വേണമിട്ടിരിക്കണം' എന്നു വളരെ മനോഹരമായി പറഞ്ഞു വിനയകരയൻ അവളുടെ വാക്ക് നിറയ്ക്കുകയും ചെയ്തു.

അന്നു രേണുക്കു അയാൾക്ക് ഉറക്കം വന്നതുകണ്ടു കരളീക്കായിയും ഉറങ്ങുവാൻ പോയി. അവളുടെ കനസ്സ് ഇപ്പോൾ ഗതനമുപുമാനായ ഒരു യൗവകുമാരിയായിത്തീർന്നു. ഇക്കഴിഞ്ഞ കാലം ഹിന്ദുക്കൾ നിർമ്മിച്ചതായി ഏതാനും അധികം നിർമ്മിച്ചതും എന്ന പരിഭ്രമം നിമിത്തം അവൾ നിദ്രയും കർമ്മവും വിവരവും മറന്നിരുന്നു. ആ ദിവസം സമീപിച്ചുവന്നുണ്ടാകാൻ കരളീക്കായിയുടെ പ്രഗല്ഭത വർദ്ധിച്ചുകൊണ്ടുവന്നു. ഇപ്രകാരം ഈ ആലോചനയോടു കൂടി അവൾക്കും ഉറക്കം വന്നു.

വിനയകാര്യൻ അഗതികൾക്കായിത്തന്നെ ഇരുന്നു. അയാൾ കണ്ണു അടച്ച് ഉറക്കം വന്നു എന്നു വെറും നാട്ടും നാടിപ്പിടന്നു. ഭാര്യക്കു നല്ല ഉറക്കമുണ്ടെന്നു കനസ്സിലായ ഉടനെ ഇരുവരെയും അടുത്തുനിർത്തിയ അയാളുടെ മനോവികാരങ്ങൾ പൊട്ടുന്നതായ ബന്ധനം വേവിട്ട് അയാളുടെ ഹൃദയത്തിൽ നിറഞ്ഞുവന്നു. അയാൾ തന്നത്താൻ ചുവർച്ചയുണ്ടായി—
‘ഹാ! ഹാ!! പ്രിയ നീ എന്തൊരു ദാസ്യം ചെയ്യാൻ തുടങ്ങിയിരിക്കുന്നു? എന്റെ മേൽ പ്രാണനൈകാരി അധികമായിത്തന്നെ നിന്റെ ആ നിഷ്ഠയായ പ്രേമം ഞാൻ അന്ധനായപ്പോൾ തന്നെ നശിച്ചുവെന്ന് വിശ്വസിച്ചിരുന്നെങ്കിലും സർവ്വസമ്മതസമ്മതവും കലിനയും ആയ ഭാര്യയെ ചരിച്ചു എന്നു ഞാൻ എന്തെ എത്രയോ അഗാധമായി വിചാരിച്ചു. വിശ്വസ്തരായി എന്നിക്ക് എത്ര അഭിമാനമുണ്ടായിരുന്നു. പ്രാണവല്ലഭേ! ഈ നീചകൃത്യം ചെയ്യുന്നതിന്നു മുമ്പു ഇതിനെക്കുറിച്ച് നീ ഒരു പ്രാവശ്യംകെങ്കിലും ആലോചിക്കുകയോ ചെയ്താൽ ഞാൻ അന്ധനായി— അംഗാധിപനായി, എന്നിട്ടും വിശ്വസ്തരായിത്തന്നെ ഇരുന്നെങ്കിലും സമ്മതിയും പരിവൃത്തയും ആയ ഭാര്യയുടെ സന്നിധിയിലിരുന്നതുകൊണ്ട് അത് എന്നിങ്ങനെയാണുണ്ടായതായി തോന്നിയില്ല. എന്നാൽ ഇപ്പോൾ—പ്രിയ—നീ ഇതെന്താണ്...’

വിനയകരനായ ഒരു ഭാഷാ സാഹിത്യകാരൻ സാധിച്ചിട്ടു. അയാളുടെ കഴിഞ്ഞ ബന്ധിപ്പിച്ചുപോലെ ആയി-
 അയാൾ കട്ടകട കണ്ടെടുത്തു. കൂടെയിൽ അയാളുടെ
 സ്വഗതമാണെന്നും ഉച്ചത്തിൽ ആയിത്തീർന്നു. കാശിഭാതി
 പെട്ടെന്ന് കണ്ടു ഉണ്ടെന്നും. അവർക്ക് എന്താണെന്നു മനസ്സി-
 ലാതില്ല. മനസ്സിലാക്കാനു വലിയ അന്ധാഭിപ്പിച്ചായി. വി-
 നായകനായനാണെങ്കിൽ നിശ്ശേഷമായി കണ്ടെടുക്കണമി-
 ലെന്നു. പ്രേമമുള്ള ആളുടെ മനസ്സിന്റെ സ്ഥിതി ഇങ്ങിനെ
 തന്നെയാണ്. ഭാര്യയെപ്പറ്റി അയാൾക്കു വെറുപ്പുണ്ടായിര-
 ന്നു; എന്നാലും അവളെ കരിച്ചു കലശലായി വ്യസനിച്ചു
 കൊണ്ടിരുന്നു. അവളുടെ മേൽ അയാൾക്കു സീമയില്ലാത്ത
 പ്രേമമുണ്ടായിരുന്നു.

കാശിഭാതി കാണുകയായി ഏഴുനീറു തന്റെ വസ്ത്രത്തി-
 ന്റെ അഗ്രഭാഗത്തു മഞ്ഞുവീശന്റെ ബാഷ്പം നിറഞ്ഞ ക-
 സ്സകൾ തുടച്ചുകൊണ്ടു ഗൽഗദാക്ഷരത്തിൽ പ്രാണനാഥാ!
 ഇന്നു നിങ്ങൾക്കെന്താണ് നേരിട്ടിരിക്കുന്നത്? ഇതിനെക്കുറി-
 ച്ചു ഞാൻ ഏതെന്നു മനസ്സിലാക്കട്ടെ! എന്റെ കയ്യിൽ
 നിന്നു വല്ല തെറ്റും വന്നുപോയോ? അങ്ങിനെയെന്നെങ്കിൽ
 ഞാൻ ഈ കാലകളിൽ നമസ്കരിച്ചു തൊഴുതു മാപ്പിന് അ-
 പേക്ഷിക്കുന്നു. എങ്കിലും ഈ കേടും എന്താണെന്നു പറയു-
 വിൻ? എന്നുപറഞ്ഞു.

വിനയകരനാണ് ഇനിയും അധികം കരച്ചൽവന്നു.
 'ബ്രിയെ! നിന്നെക്കുറിച്ചു യോഗ്യമോ? നിന്നെക്കുറിച്ചു ഉണ്ട്; എ-
 ന്തിട്ടും എന്റെ ഈ ഹൃദയത്തിൽ നിന്റെ മനോഹരമായ
 രൂപത്തെ ഞാൻ എത്ര പ്രേമത്തോടെ മേൽക്കിവെച്ചിരിക്ക-
 ന്നെന്നു നീ കാണുന്നില്ല. ആശ്ചര്യം! ആശ്ചര്യം!! നിന്നെ
 പറ്റാത്തവളെ പതിവുതന്നെ ഇങ്ങിനെ അന്വർത്ഥം ആചരിക്കു-
 ന്നു ഞാൻ സ്വപ്നത്തിൽ കൂടി വാചാലിച്ചിരുന്നില്ല. നീ ഇത്ര
 കാര്യം പറയുകയും ചെയ്താൽ ഉദ്യമിക്കുന്നതിന്നു മുമ്പ് ഒരു

പ്രാവശ്യം നിന്റെ ഈ നിർദ്വേഷമെന്നു കേൾക്കുന്നതിന്നു
അവസ്ഥ കണ്ടുകിട്ടുകയായില്ല. അതല്ലെങ്കിൽ അതിൽ
നിന്റെ ദോഷമെന്താണി? ഈ ദുഷ്ടനായവന്റെ തലയിൽ
ഇപ്പോൾ ഈ വിധം ദർശിപ്പം കൊണ്ടു ഏഴതിയിര
ത്താൽ നിന്നെ എന്തുചെയ്യാൻ കഴിയും?

വിനയകരനായ പിന്തിട്ട സംസാരിക്കുവാൻ സംധി
ച്ചില്ല. കാരണവരോട് പറയുവാൻ ആവാൻ എത്ര നേരം
ചേർന്ന ഉത്തരയില്ലെന്നുവെ ഏതാ നമുക്കു വഴിയില്ലെന്നു കഴി
യുകയില്ല.

കേൾക്കുന്ന ഈ നിനയത്തു കാരണമായ അദ്ധ്യായം
കേട്ട ഉടനെ സംധി കരളായി ഉറക്കമായിത്തീർന്നു. കേൾക്കു
വ് എന്തു പറയുന്നുണ്ടു എന്തുചെയ്തിട്ടു അവർക്കു കേൾക്കു
വായില്ല. അവളുടെ രണ്ടു കണ്ണുകളിൽനിന്നു ഇരുമുദിരകൾ
അത്ര ശാരദയായായി വീണുതുടങ്ങി. അത് കേൾക്കുന്ന ഈ
സംസാരം തന്റെ കേൾക്കുന്നതെന്നു ചെയ്യുന്നതെന്നു അല്ല അ
ന്റെ ചെവിയിൽ ആരെ അറിയാനിറങ്ങുന്നതെന്നു എന്ന് അ
വർക്കു നല്ലവണ്ണം അറിയാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. ഈ സന്ദർ
ഭത്തിൽ കാര്യമെല്ലാം അവർക്കു തന്റെ പരിഭവത്തോടു കൂടി
സ്തിലാക്കിയിരുന്നവെങ്കിൽ വിനയകരനായ സംഗതം
മുഴുവനും നശിക്കുന്നതായിരുന്നു. എന്നാൽ അവർക്കു വര
തി ഇരക്കുവാൻ സംധിക്കാതെ ചിത്രത്തെപ്പോലെ അനേക
പില്ലാതായി. സംസാരിക്കുന്നതെന്നു എത്രയോ ശ്രമിച്ചു
വെങ്കിലും വായിൽനിന്നു കേൾക്കുവാൻ വരുത്തുവാൻ
തെ ആയി. ഒരു പ്രാവശ്യം കേൾക്കു ചെറിയ കരളായി പ
കേൾക്കുവ് അവളുടെ സംസാരത്തെ തടസ്സംചെയ്തുവെ
എന്നുപോലെ തോന്നി.

പതിനഞ്ചാം അദ്ധ്യായം.

അതിശൃതി ബഹുതാമസം.

ജ്യേഷ്ഠമാസം. കൃഷ്ണപക്ഷത്തിലെ ചോതിരി. അംഗദയോ
രം. മാവില 7; നാഴികകൾ ശുഭമുഹൂർത്തം. പ്രിയ വായന
ക്കാരെ! പുറപ്പെട്ടവിൻ, യോഗം പുറപ്പെട്ടവിൻ. യശോശ്വ
രമുൻ അണനവത്രം അയക്കുക വിവരം അഭിനന്ദന
ത്തിന് എങ്ങിനെ പോകുമെന്നു പറയുന്നുവോ! സ്വാമി, മട്ട
ക്കുടി തിരക്ക് ഇന്നു വാങ്ങരുത് അവസാനിക്കുന്നതല്ല. ന
നിക്കു ജനിച്ച കട്ടിയെ വിരറ്, രാശം അയ്യായിരം ഉറപ്പി
കുമാരന്മാരിൽനിന്ന് എണ്ണിവരുന്ന തിരക്കുള്ളതായ അ
യ്യായിരം, അതിന്റെ ഇടയിൽ വേറെ വല്ലതും തോന്നുമെന്ന്
നാംതന്നെ സ്വന്തം ഇഷ്ടപ്രകാരം നിങ്ങൾക്കു അണിക്കുന്നു.
ദൈവവെല്ല അണനും സ്വീകരിച്ചു കയ്യോമ്പുസഭതം പരിവാര
ത്തോടെ വന്നു മണ്ഡപത്തെ അലങ്കരിക്കുവാൻ അപേക്ഷി
ക്കുന്നു എന്ന് പറയുന്നീ വൃദ്ധനായ മൂന്നരയപ്പേരയയുള്ള
അണ്ണാസാരമേമ്പിന്റെ വിവരത്തിന്, അല്ല, സാധു—
നിപോരയിനായ മോശാലികയെ ബലികഴിക്കത്തക്ക കര
മ്മാൻ പോകുന്നതു നിങ്ങൾക്കു പ്രശസ്തമായി തോന്നുന്നില്ല
തെന്ന് ശരി. എന്താൽ നമ്മുടെ പ്രിയനായ മോശയന്റെ ശു
ഭമായ വിവരം അഭിനന്ദനത്തിന്നു വരുവാൻ ആർക്കുപക
രമായിരിക്കയില്ല, അല്ലതെന്ന് പുറപ്പെട്ടവിൻ. അങ്ങിനെയാ
ണെങ്കിൽ; മുഹൂർത്തസമയം വരുമെന്നു സഭീപിച്ചു.

അല്ലതെന്ന്, ഇങ്ങനത്താണ് ലഹരി! പോകുവാനും വരു
വാനും വഴി ഇല്ലതെന്ന് മനസ്സമുതെ തിരക്കിടത്തും ബലമായി
മിക്കുന്നു. സകലാരിയും തൊഴുതവനായതും ആയ മോശാ
ലയെ ആ മൂർച്ചപോരത്തിൽ ഇരിക്കുന്ന മുത്തപ്പനായ അണ്ണാ
സാരമേമ്പിന്നു കൊടുത്തു, കഴിച്ചുവാൻ പോകുന്ന വിവരം

കൽ കാണാൻ ജനങ്ങൾക്ക് ഇത്ര ആനന്ദമാ? അതെ! സാധുവായ ഒരു തന്റെ ജന്മംതന്നെ ഇന്നു വ്യയ്ക്കുകയെന്നതുകൊണ്ട് ഇപ്പോൾ ഒരു സമയം ഇടവിടാതെ പൊഴിഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന നോക്കുകത്താൽ തന്റെ അപ്പിടം സ്ത്രീനാശകിയുമാകാൻ, നീചമാനസ്സായ തന്റെ അപ്പനെ ശകുലിച്ചു ശപിച്ചുകൊണ്ട് ഇത്തിരികുറേനും മതി! ഇപ്പോൾ ഈ ജനങ്ങൾ പൊട്ടിച്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് വിനോദിക്കുന്നു. ഇതെന്തൊരു കരശയാണ്, നോക്കരുതോ! ഇങ്ങട്ടേനോക്കിൻ, ഭാരതത്തിന്റെ ചെവിയിൽ എന്തൊരു മായാ സ്വപ്നവും വരാത്തുകൊണ്ട് 'മോ' 'മോ' എന്നു ചിരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. ഒരു സമയം ഇവിടെ ഇന്ന് എന്തൊരു അമിഷിയമായ സംഭവം ഉണ്ടാകുമെന്ന് തരമുണ്ട്.

ഭാരത! ഈ വേഷത്തിൽ നാം സമയം കടന്നു കടന്നു. പൂർവ്വം ഐന്ദ്രവ്യപിതനും ആയ അയ്യപ്പൻസാഹെബിന്റെ തിരുത്തുവാൻ ഒരു മണ്ടയിൽ മംഗലാക്ഷതം (ഉണ്ണും പൽ അരിയും ചൊടിച്ചു നന്നും അത്തും കൂട്ടിച്ചു പൊടിച്ചും അന്നുഗ്രാഹമായി കലരിയിൽ ഇടുക) വിഴുവാൻ ഇനി എന്താണ്, ധൈര്യനാശിക കൂടിയുണ്ട്. ഇങ്ങട്ടേ നോക്കിൻ! വരുന്ന വിളിച്ചുകൊണ്ടുവരുന്ന ഒരു അത്തമെന്തെല്ലാ ശപഥമുണ്ടാകുമായി. അയാൾ എന്തിനെ ജനങ്ങളുടെ ചുറ്റും ചുറ്റും കൊടുക്കുകയായിരുന്നു, നോക്കരുതോ! വരുന്ന ഒരു കൂട്ടികൊണ്ടുവരുന്നതും, അതാ നോക്കിൻ, സ്രീപുഷ്പത്തോടൊപ്പം കത്തുവെച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയും ചെയ്തു. മംഗലവാദ്യങ്ങളുടെ കണ്ണാണായായ ധ്വനികൾക്കു ഗഗനമണ്ഡലം എങ്ങിനെ നിറഞ്ഞിരിക്കുന്നു പ്രിയവരന്മാരേ! പുറപ്പെട്ടവൻ, പുറപ്പെട്ടവൻ, തരുന്നിരിക്കട്ടെ. നമ്മളും ഇവരുടെ കൂടെ പുറപ്പെട്ടുക പോയാൽ സന്ദർഭമായ ഒരു വാണിഗ്രാഹണം ചെയ്യുന്നതിൽ സമ്മുഷ്ണമായ ഒരു ജിഹ്വകടലൻ കണ്ണും കഴിയും ഉള്ള മുഖത്താൽ കണക്കില്ലാത്ത പ്രസംഗം

ഇക്കാര്യത്തിൽ 'മംഗലം ഭവിക്കട്ടെ, മംഗലം ഭവിക്കട്ടെ' എന്ന ബ്രാഹ്മണർ അവർക്കിഷ്ടംകൊണ്ട്, സമാധാനത്തിൽ ഉണ്ടായിരുന്ന സ്രീപുരുഷന്മാർ ആത്മാലോചനം കരുതിൽ മംഗലാക്ഷതം വിടിച്ചു വധുവരന്മാരുടെ മുമ്പാകിൽ എത്രയും ആത്മദൈവത്തിൽ വന്നിട്ടു. ബാലികയായ മക കൈമാറ്റമായ സമാധാനം ദൈവത്തോടു പ്രാപിച്ചു. ബ്രാഹ്മണർ അനന്തരം മംഗലം സന്ദർശിച്ചു. സന്ദർശിച്ച മക അന്തർ അർപ്പണവുമായും ശോഭിക്കുന്നതുമായും ആയ മകകളെക്കൊണ്ട് പ്രിയനായ മായവരൻ കണ്ഠത്തിൽ പുഷ്പമാലയ്ക്കു. ആ യവനി എത്രയും ദിവസം അത്യന്തമായതോടെ അകത്തുവെച്ചുപ്രേമപുഷ്പങ്ങളുടെ മലയാളം അന്തർ പ്രാണത്തിൽ എടുത്തു മറ്റു മക ബന്ധിപ്പിച്ചുവെന്ന് എന്നുപോലെ തോന്നി. നിശാകരം അവസാനിച്ചു ബാലാകൻ തന്തർക്കം ഏറ്റിയതും സമാകരവും ആയ ശ്ലോകമെഴുതുകയും അവനീകളെക്കൊണ്ടു തോന്നാതെ മകാകീതിയുള്ളതായാലും, വിരഹതരംമുള്ള കലിനിവിമലകളായായി എങ്ങിനെ വികസിക്കുന്നുവോ, അപ്രകാരംതന്നെ മലയാളത്തിൽ ഉണ്ടായിരുന്ന ആത്മാലോചനം നിശിതപ്രേമം, മായവരൻ ആത്മാലോചനം മലയാളംകൊണ്ടു മലയാളം മലയാളം സമാധാനത്തോടെ വികസിച്ചു പുഷ്പമാലയ്ക്കുവെന്ന് പ്രകാശിച്ചതായി. ചേതനത്തിൽ മുതിർന്നതായ ആത്മാലോചനം തിളങ്ങിത്തുടങ്ങി. അവർ ആത്മാലോചനത്തിൽ ജഗദീശ്വരൻ കരണത്തെ പറ്റി സ്മരിച്ചു തുടങ്ങി.

അതേസമയത്തു മലയാളംകൾ നടന്ന സമയത്തു പുറത്തുണ്ടായ മംഗലവർദ്ദിതങ്ങളുടെ കണ്ണാളുകളായ ധ്വനി ശ്രോതാക്കളുടെ കണ്ണിനെ ലയിപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾതന്നെ, പുറത്തു വേറെ ഒരു വർദ്ദിയാനി കേട്ടുവന്നു. പൂജനായ വരൻ, ചന്ദ്രത്തിൽ, ദ്രാവിഡാധി ഉണ്ടാകാതിരിക്കുവാൻ കവിതയെക്കൊണ്ടു മൃഗവർണ്ണത്തിലുള്ള വർദ്ദികൾ

കെട്ട് അശ്വശ്രവണമായി വയ്യുഗ്രഹത്തിന്നു സമീപകാരി
 വന്നുനിന്നു. യാതൊരുശ്വരമേന്മൻ ചൊല്ലാത്തതൊട്ടെ ആദ്യം മ
 ണ്യപത്തിൽ വന്നു നോക്കുമ്പോൾ വിസ്തൃതനാൽ കന്യകാഭം
 നം ചെയ്തിരിക്കുന്നു. കറച്ചു നോക്കത്തോളം അതാൾ സ്തംഭിച്ചു
 പോയി. അതാളുടെ സർപ്പരംഗവും പുകഞ്ഞു തൂടങ്ങി. ഇ
 പ്പോൾ മണ്ഡപപരമാത്തിൽനിന്നു വരാരേജൻ തന്നെ ഉമ്മി
 ലേക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോകുവാൻ ഇനിയും ശ്വശൂറൻ എന്തു
 കൊണ്ടുവന്നിട്ടു എന്ന്, രാജാനിമിഷം അധികമധികം
 കൈയ്യുക്കുതന്തോടെ പുറത്തുനിന്നു വിളിക്കുവാൻ തൂടങ്ങി.
 ജനങ്ങൾ അയാളെ ഇടവിടതെ പരിഹാസിക്കുവാനും തൂട
 ങ്ങി. വരാരേജൻ കവിതനായി തവിച്ച നെസ്സോടെ, അ
 താൾക്ക് എന്തു ചെയ്യണമെന്നു തോന്നിയിട്ടു. ഒട്ടക്കം ഹ
 തത്തിന്റെ പുറത്തുനിന്നു ഇറങ്ങി. അതാൾ പേഗം മണ്ഡ
 പത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു. ഉടനെ ബ്രഹ്മണം ശിശുപാലമഹാ
 രാജാവേ, ദേവചെയ്യ വരുവിൻ എന്ന് എത്രയും പേർ അ
 താൾക്കു സ്വാഗതം പറഞ്ഞു. ചെറിയ ചെറിയ ബാല
 താർ ശിശുപാലമഹാരാജാവേ! താങ്കൾ അഭസിച്ചവന്തി
 ിക്കുന്നു. തഥിണീസ്വന്തംവരം അപ്പോൾ കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു?
 എന്ന് ചോദിച്ചു.

ഇന്നാമരമൻ അധികമധികം കേൾവിച്ചു. ജനങ്ങളും
 അധികമധികം പരിഹാസിക്കുവാൻ തൂടങ്ങി. ഒട്ടക്കം യാതൊ
 രുശ്വരമേന്മൻ തെല്ലെട്ടു തെല്ലെട്ടു അണ്ണാസരമോഷിന്റെ സമീ
 പമെന്നു: 'അണ്ണാസരമോഷേ! വിശ്വാസവഞ്ചനതാരി.
 സ്വാമി! വിശ്വാസവഞ്ചനതാരി. ഈ ചണ്ഡാലന്മാർ എ
 ന്ന്റെ കഴുത്ത് അറുത്ത് ഇത് എന്റെയും നിങ്ങളുടെയും മ
 വത്ത് അടിച്ചു, അവരുടെ ഉപായം തന്നെ സംധാപ്പിച്ചു.
 നല്ലതായി, കട്ടികളെ! നിങ്ങൾ എന്തു നെസ്സിലാക്കി? ഈ
 യാതൊരുശ്വരമേന്മൻ കയ്യിൽ സമ്മി കണ്ടുവോ! ഇപ്പോൾത
 ന്നെ 'ക്രിമിനാൽ കോടതി'യിൽ 'ആവലാധി' ചോധിച്ചി

പ്പി, ഇവരെല്ലാം 'വലിയ വീട്' കാണിച്ചാൽ മറ്റും എന്റെ പേര് തക്കതാക്കുന്നതു വരുകയും! എന്തുംവെട്ട, കഴിയുന്നത്ര ചിലവുചെയ്യും; എന്നാലും ഞാൻ ഇവരെ നല്ല പരമം പഠിപ്പിക്കാതെ ഇരിക്കുകയില്ല' എന്നു പ്രകാരം ഗർഭിച്ചു.

അണ്ണാസംഭവമിന്നു ഉത്തരമില്ലാതായി. അയാളുടെ വരയിൽനിന്ന് ഒരു ശബ്ദവും കൂടി പറ്റാത്തു.

ഇതിനിടയിൽ ചിഹ്നവിധികളെല്ലാം നടത്തിച്ചു, വിഷ്ണുവന്തൻ അവിടെ വന്നു: 'അണ്ണാസംഭവമേ! കുടിയെ വിൻ. മറ്റുതരം അതികൂടിച്ചു; നിങ്ങളുടെ വിവരമെല്ലാം വഴിക്ക് വഴിയാക്കി ജനങ്ങളെ അയച്ചു എന്തിട്ടും അകർമ്മമല്ല. പിന്നെ വേറെ മറ്റുതരവും ഇല്ല കളിതെ ഇനി ഒരു ദിവസം പേരും വിവരമൊ കഴിയാതെ വിട്ടവൻ മറ്റൊരാളില്ല. ഇരിക്കുന്ന ആയുരുകാണ്ടു മറ്റുതരം തൊരാരെ എങ്ങിനെയെങ്കിലും വെൺകുട്ടിയുടെ ശിരസ്സിൽ മംഗലാക്ഷതം വീഴ്ത്തരുവണ്ണം ഇപ്രകാരം പ്രവൃത്തിക്കേണ്ടിവന്നു. ഇതിൽ എന്റെ അപരധം തരക്കാനും ഇല്ല. ഇവ വാല്യകൃതികൾ വിചാരത്തിൽ താങ്കളും എന്തിന് ഇതേ വെൺകുട്ടി വേണമെന്ന് ശ്രദ്ധം വിടിക്കണം?' എന്നു പറഞ്ഞു.

ഇനാമരമെന്ന് നല്ല അമ്മമാനം സിദ്ധിച്ചതുപോലെ ആയി. ജനങ്ങളുടെ വരക്കു കേട്ട് അതാർ വേണ്ട സമയത്തു മുറക്കു വഴിവിടിച്ചു; അതിന്റെ ഫലം എന്തായെന്നു വായനക്കാർ മനസ്സിലാക്കിത്തന്നു ഉണ്ട്. വിഷ്ണുവന്തനേയും തക്കതാക്കുന്നതും കണക്കില്ലാതെ ശകാരിച്ചു:— "ഓർമ്മവെച്ചുകൊൾവിൻ, നിങ്ങളെല്ലാവരുടെയും പേരിൽ വിശ്വാസവഞ്ചനയും പിന്തെ മരണനഷ്ടത്തിന്നും 'അവലംഗി' ബോധിപ്പിക്കാതെ ഞാൻ വിടുന്നതല്ല' എന്നു യേശു തന്നെക്കൊണ്ടു, ഇനാമരമൻ പുറപ്പെട്ടുപോയി.

തക്കതാക്കുന്ന സകലധാനിപ്പിക്കുവാൻ വിഷ്ണുവ

നന്ദൻ എത്രയും പ്രതന്നിച്ചു. ശൈവവിധി എങ്ങിനെയോ അങ്ങിനെമേത്രമേ എല്ലാം കാര്യവും നടക്കുകയുള്ളൂ. അങ്ങനെയും നിങ്ങളും എത്ര പ്രതന്നിച്ചാലും വിധിചേരുന്നതും വ്യത്യസ്തമാകുകയില്ല' ഇത്യഭി എത്രയും ഉപദേശങ്ങൾ ചെയ്തു. എങ്കിലും അയാൾ ശരണനാകുന്നതെങ്ങിനെ? അയാളും 'നിങ്ങളുടെ ചേരിൽ 'ക്രിമിനാൽ കോടതി'യിൽ 'ആവലാധി' ബോധിപ്പിക്കും' എന്ന് ഉറക്കെ പറഞ്ഞുകൊണ്ടു പുറപ്പെട്ടു വന്നു.

പ്രിയ വായനാകാരാ! ഇങ്ങു നോക്കുവിൻ, പുണ്യദേശ മുതലായവ കയ്യിൽ പിടിച്ചു, ജനങ്ങൾ അവരവരുടെ വീട്ടിലേക്കായി പുറപ്പെട്ടു. താങ്കൾക്കും അത്തരം പുണ്യവും, തരം സ്കൂലവും കിട്ടിയില്ലയോ? പുറപ്പെടുവിൻ! അങ്ങിനെയാണെന്നിൽ ഇനാമദാരന്റെ കേശസ്തംഭം പിടിച്ചെടുത്തതായി മംഗലാക്ഷതം വീഴുന്നതിന്നു വകയും, അയാളുടെ വല്ലല്ലം വേരായി ഒട്ടിയ തവിളിന്റേൽ നല്ല അടി വീണു. ഇത്ര ദിവസം വരെയും ഒട്ടിവിൽ ഇരുന്ന മധ്യവൻ ശരിയായ സമയത്തു 'മോദാധവൻ' ആകുവാൻ എവിടെനിന്നു വന്നു എന്തിനെപ്പറ്റി നിങ്ങൾക്ക് ആശ്ചര്യമുണ്ടായിരിക്കാം. ഇങ്ങു നോക്കുവിൻ! സുശീലയും സാധിയും ആയ കശീദായി വിവാഹ കാര്യം നിറവേറ്റി അത്യന്തം കൃതജ്ഞനായവനെ ഉപേക്ഷിച്ചു വരുന്നവരുടെ സ്വസ്ഥതാഭിമുഖമായി പുറപ്പെട്ടു. നിങ്ങളും കരളാവാന്തിക്കവിൽ! നമ്മളും അവരുടെ പിന്താളാലായി ഈ ഗുപ്തജന്മത്തിന്റെ സ്വകാര്യസംഗതിയെപ്പറ്റി എന്തെങ്കിലും മനസ്സിലാക്കുവാൻ കഴിയുകയോ എന്നു നോക്കുക!

പതിനാറാം അദ്ധ്യായം.

സംശയനിമഗ്നം.

വിവരമെങ്ങിനെയെന്നതിന്റെ ഉത്തരവാരും അവസാനിച്ചു. ഭൂത ദിവസവും ഭാഗ്യകരമായി നടത്തിയ ഗ്രൂപ്പാലായം ഇന്നു നിവൃത്തിയായി സാധിച്ചു. ഇന്നു കാശിയിലുള്ള ആനന്ദം എത്രയെന്നു പറയട്ടെ! ഈ കൂട്ടരിലും സാധിച്ചതിൽ അവർക്കുണ്ടെന്നു അത്രേസംഭവമായിരുന്നു. തന്റെ ഏകസംശയമെന്നുവേണ്ടി അവർക്കുണ്ടെന്നു തോന്നിയിന്റെ കോപവും കൂടി മിന്നിക്കെ സ്ഥിതിച്ചു. തുടങ്ങിയ കാര്യം ദൈവകൃപയാൽ നിവൃത്തിയായി അവസാനിക്കേണ്ട കാര്യം, ഉടനെ, ഈ സംഭവത്തെക്കുറിച്ചു പതിയെ അറിയിച്ചു, ഇന്നുവരെയും ഇന്നുവരെയും വെച്ചു സന്ദർശിച്ച് മനസ്സിലാക്കിച്ച്, അവരോടു ചർച്ചിക്കുന്നതിന്നു അവർക്കുണ്ടെന്നു അവർ ആലോചിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

വിവരമെങ്ങിനെയെന്നതിന്റെ തിരക്കു തീർന്നശേഷം കാശിയിൽ വിട്ടുപോയവർ. വിനായകനായൻ മുറിയിൽ ചിന്തയോടുകൂടി ചിട്ടക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. ആ സാധുശീലനും ഭാഗ്യത്തിൽ എന്തു, സ്വപ്നത്തിൽ എന്തു, ആ ദൈവവിഷയം അല്ലാതെ വേറെ ഒന്നും തോന്നിയിരുന്നില്ല. കാശിയിൽ ഉള്ളിൽ വന്നു ഉടനേക്കുന്ന അത്യന്തം പ്രേമത്തോടെ പതിയോട്ടെ: 'നിങ്ങളോടു വല്ല സംഭവത്തെക്കുറിച്ചും ചോദിക്കാൻ എനിക്കുണ്ടു താല്പര്യം' എന്നു ചോദിച്ചു.

വിനായകനായൻ അടുത്തുചെല്ലട്ടെ. അദ്ദേഹത്തെ സ്വീകരിച്ച സംസാരത്തിന്റെ അർത്ഥമെന്നെന്നു അയാൾക്കു മനസ്സിലായില്ല. 'എന്തു കാര്യമാണിത്? ഇങ്ങിനെ സമ്മാനത്തിന്നു അപേക്ഷിക്കുന്നതിന്നുക്കുറിച്ചു വർത്തമാനം എന്താണെന്നു സാരമായി പറയുകയോ?' എന്നു ചോദിച്ചു.

‘ഉം-ഉം. ആദ്യം എന്തു തരത്തിൽ പറഞ്ഞു’ എന്നു പറഞ്ഞു കേൾക്കുകയും ചെയ്തു.

‘നീ ആവശ്യപ്പെടുന്നതെല്ലാം ഞാൻ തരാം. മനസ്സിനു വേണ്ടി ആ സന്തോഷവർത്തമാനം എന്തെന്നു, ആദ്യം അറിയാമോ?’

‘നോക്കൂവിൻ! പിന്നെ വരും മറ്റൊരാൾ പറയില്ല! പരമേശ്വരൻ, നോക്കട്ടെ, നിങ്ങൾ നിങ്ങളുടെ ശ്രദ്ധയെ വിട്ട് എന്റെ അപരമായതെല്ലാം കേൾക്കുമോ?’

‘നിങ്ങളെ മാത്രം! എന്തിന് മാത്രം? കേൾക്കുവാൻ കേൾക്കുകയും നിങ്ങളെ മാത്രം ഉണ്ടാകുവാൻ പോകുന്നതും എന്താണ്?’

‘പ്രാണനാഥാ! നിങ്ങൾ ഇപ്പോൾ സംസാരിക്കുന്നത്, എനിക്ക് നല്ല വിശ്വാസം ഉണ്ട്. ഞാൻ പറയുന്ന ഈ വർത്തമാനം കേട്ട ഉടനെത്തന്നെ നിങ്ങൾ എനിക്ക് മാത്രമായിരിക്കട്ടെ. ഇതു പരമാർത്ഥം.’

‘പോകട്ടെ. എന്താൽ അത് എന്തെന്നു പറയുന്നതും, അല്ല, ദിവസം മുഴുവൻ ഇങ്ങിനെ സംസാരംകൊണ്ടു കഴിക്കുമെന്നോ?’ എന്നു വിനയകരമായ അഭ്യർത്ഥനയെ പറഞ്ഞു.

‘നമ്മുടെ മായവൻ തന്നെ വിവരം കഴിച്ച്.’

വിനയകരനായ ആവേശപ്പെട്ട, ‘എന്ത്? എന്ത് കഴിഞ്ഞു? ചെറുതെ എന്തെങ്കിലും പറഞ്ഞു എന്തെങ്കിലും സിദ്ധവാൻ തോന്നുന്നുവോ? ഇങ്ങിനെ നടക്കുന്നത് കേവലം കിടപ്പാണ്!’ എന്നുള്ള മായവൻ ഇവിടെ ഇല്ല. അവൻ സ്വപര്യത്തിൽ, ഒരു ഇവിടെയും, ഇങ്ങിനെ ഇരിക്കെ പിന്നെ വിവരം കഴിഞ്ഞുപോയോ!’

‘അതിൽ നോക്കൂവോ! മായവൻ ഇവിടെ വന്നിട്ടു ഇങ്ങനെ എട്ടു ദിവസമായി.’

‘എന്താണുപോയോ? എട്ടു ദിവസമായി! ഇവിടെ പര

അവൻ തടസ്ഥരില്ല. അധവൻ ഇവിടെ ചതിത് ഏതു ദി
വസമാകയാൽ ഏന്തിട്ടും അധവൻ ഇന്നുവരാം നമ്മുടെ വി
ട്ടിൽ വന്നിട്ടില്ലെന്ന്? ഹി! ഹി! ഇങ്ങനെയൊക്കെ അവൻ ഇ
തിടെ ചത്താൻ ഏന്തിട്ടും ഏന്തിട്ടും കണ്ടാതിരുന്നിരുന്നില്ല.

‘ഏന്തി, അവൻ വരാതിരുന്നെങ്കിൽ ദിവസംപ്രതി ഓ
രുന്നേയും അവൻ ഇവിടെ വന്നുവരുന്നതിന്നു’ എന്നു കാ
ശിരായി ചിരിച്ചുകൊണ്ടു പറഞ്ഞു.

‘ശരി പോയി, ഇനി കറച്ചുസകതം കഴിഞ്ഞാൽ എ
ന്നിരുന്നാലും ചിരിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നു പറയുവാൻ നീ തടിക്കുക
തില്ല.’

വിനയകരായാൽ സംസാരം അവസാനിക്കുന്നതിന്നു
മുമ്പ് കാശിരായി പറഞ്ഞു ‘കറച്ചുദിവസത്തോളം അതി
നെ വെ സ്ഥിതി ആയിരുന്നു, സത്യംതന്നെ’ എന്നു പ
റഞ്ഞു.

വിനയകരായാൽ പിന്നെ: ‘വൈകുന്നേരം അവൻ ഇ
വിടെ വന്നുവരുന്നതിന്നുവെങ്കിൽ, ഞാൻ ഏവിടെ പോയി
ട്ടുണ്ടായിരുന്നു! ഇതുപരിഹാസമല്ലേ അങ്ങനെയൊക്കെ.
തഥാർത്ഥമെന്നു പറയൂ’ എന്നു പറഞ്ഞു.

‘പ്രാണനാശം ഞാൻ വൈകുന്നേരം കളവു പറ
ഞ്ഞിട്ടില്ല അധവൻ പരമാർത്ഥമായും ഇവിടെത്തന്നെ ഉ
ണ്ടായിരുന്നു. മിന്നപ്രതി നമ്മുടെ ഗൃഹത്തിൽ വന്നിരുന്നു.
എന്നാൽ അവൻ വന്നു വന്നുവന്നു നിശ്ചയം അറിയിക്കുക
തന്നെ അവൻ ഏന്തിട്ടും, നിശ്ചയം കഴിഞ്ഞാണ്,
പോയില്ലെന്നു സത്യംചെയ്തിട്ടില്ല. ഞാൻ അവനെ ഏതുതരം
സമാധാനിപ്പിച്ചു. ‘ഇങ്ങനെയൊക്കെയാണു തരക്കാര്യ
പ്രയോജനവും ഇല്ല. അവൻ ചെന്നുവന്നുവന്നു ഓരോ
പരസ്യമാകുന്നതു’ എന്നിങ്ങനെ പലവിധത്തിലും പ
റഞ്ഞു. ഏന്തിട്ടും, ഏന്തിട്ടും ആകാശം! അവൻ ഏന്തി

ചെയ്തിട്ടും സമ്മതിച്ചില്ല! ഞാനും അവന്റെ വാക്കു ലംഘി
കാതിരിക്കേണ്ടിവന്നു. അവൻ രാത്രിസമയം നിശ്ശബ്ദമായി
എന്നു കാണാൻ വരുന്നുണ്ടായിരുന്നു. ഇരുട്ടിൽ അവനെ
തിരിച്ചറിയാതെ ഭാസിച്ചുണ്ടു നെസ്സിൽ എന്തെങ്കിലും
സംശയം തോന്നി. ആ കഴുത്തയുടെ കെൾ പുറപ്പെട്ടപ്പോൾ
വേഗം നിങ്ങളുടെ ചെവിയിൽ വേണ്ടാത്തതെന്തെങ്കിലും
ആയിപ്പോയിരിക്കുമോ, ഗോവാനുമാത്രം അറിയാം! ആ
ദിവസം രാത്രി നിങ്ങളുടെ വായിൽനിന്നു ആ വിചിത്രമായ
സംസാരം പുറപ്പെട്ടു ഉടനെ ഇത് എന്റെ നെസ്സിൽ തോ
ന്നി. അപ്പോൾതന്നെ ഏറ്റവും തുറന്നുപറഞ്ഞു നിങ്ങളുടെ
നെസ്സിലുള്ള നിശ്ചയം ഇല്ലാത്തുചെയ്യണമെന്നു ഞാൻ പ്രകാ
ശമാക്കിയിരിക്കുന്നു. എന്നാൽ മധ്യവൻ ചെയ്തിട്ടില്ലാതി
രുന്ന സത്യം നടുവിൽ തട്ടുമ്മരായി വന്ന് ഏനിക്കു ഉപദേശ
മില്ലാത്തതിന്നാൻ മരുതം ധരിച്ചു. ആ സമയം എന്റെ
ഏതെങ്കിലും എത്ര വേദനയുണ്ടാകുമോ, അതു വഴ്ത്തിച്ചാൽ
അവസാനിക്കുകയില്ല.---

1 'പ്രാണേശ! നിങ്ങളുടെ നെസ്സിൽ എന്തെല്ലാമറിയാ
വക ചിത്ത ശങ്കകൾ വരുവാൻ പാടുണ്ടോ? ഞാൻ.---

വിനയകരായൻ മദ്ധ്യത്തിൽ തടഞ്ഞ് ഇങ്ങിനെ പ
റഞ്ഞു:--'പോകട്ടെ! പോകട്ടെ! ചിട്ട! ഇപ്പോൾ കാതൃമെ
ല്ലാം എന്റെ നെസ്സിൽ പ്രകാശിച്ചു കണ്ടുതുടങ്ങി. പ്രിയേ!
ഞാൻ നിന്റെ കാതൃത്തിൽ വലിയ വാലം ചെയ്ത
നീക്കം.---

കാശിഭായി അന്താവിന്റെ മുഖത്തു വെട്ടുന്നതവ
മെങ്കിലും 'പ്രാണനാഥാ! ഇങ്ങിനെ എന്തൊക്കെയോ സം
സാരിച്ച് ഈ ആശ്രിതയുടെ ഏതെങ്കിലും വിവിധിപ്പിക്കട്ടെ,
നെസ്സിലാകയാ! ആ കാതൃത്തിൽ നിങ്ങൾ ദോഷവാനാണെ
ന്നു നെസ്സിലാകാതിരിക്കുവിൻ. ആ അപരാധമെല്ലാം എ
ന്റെതല്ല അന്യതാണ്. മധ്യവൻ വന്നുചെത്തി അപാകി

മുതിന്നാൽ ഈ കാര്യം ഞാൻ നിങ്ങളെ അറിയിക്കാതെ വെ
 മു. ഇപ്പോൾ ഞാനാണ് ജാഗ്രതാപാലം ചെയ്യേണ്ടത്. എ
 ഞാൽ പ്രാണേശ്വര! എനിക്ക് നിവൃത്തിയില്ലാത്തതിനാൽ ഞാൻ
 ഇത്രയും ചെയ്യേണ്ടത് ആ ദിവസം രാത്രി നിങ്ങളുടെ കണ്ണുകളിൽ
 നിന്നു നേത്രാംബു ധാരാധരമായി വീണുകൊണ്ടിരുന്നു; എ
 ഞാൽ ഏതാൻ എഴുന്നേൽക്കുന്നതിനുള്ള കീഴ് ശാണിതധാരക
 ഉണ്ടെന്ന് വീണിരുന്നെന്ന്. —'

വിനായകന്റെ ഗർഭഭവനത്തിൽ: 'പ്രേമസി! ഈ
 സംഗതിയിൽ നിന്റെ ഭോഷം അല്പമാവാം. ഇല്ല നിന്ദ
 യും ചെയ്യുകയാണു നിരപരാധമായി; ആയതിനാൽ അ
 തീരണ കരിച്ചു ചിന്തിക്കേണ്ട വെറും ഇരുപ്രാളിയായ ആ
 ദംസി വിധവയുടെ കൈയ്യിൽ വിശ്വസിച്ചു മുർച്ഛനായ ഞാൻ
 നെസ്സിൽ എന്തൊക്കെയോ സംശയങ്ങളെല്ലാം വരുത്തി
 കൊണ്ടു നിന്നുപോയെന്നുള്ള നല്ല നടപടിയുള്ളവളായ പ
 തീവ്രതയോടെ കട്ടകളുള്ളവളെന്നു കരുതി. ഇത് ഏനി
 ക്കു തന്നെ ഒരു വലിയ കിടപ്പിനുള്ളായി സംഭവിച്ചിരിക്കുന്നു.

മേൽനിന്നു കണ്ടുപോയ അന്ത്യം കഴിഞ്ഞുപോയിട്ടും
 കൊണ്ടു പ്രേമത്തോടെ ഉപഗൃഹണം ചെയ്ത് എത്രയും സമ
 തവരണം ചെയ്യാതെ പ്രേമശ്രദ്ധയ്ക്കുകൊണ്ട് അന്ത്യം
 ന്യം അഭിഷേകം ചെയ്തു.

വേഗത്തിൽ ഭാരതം ഹസ്തമായി പറഞ്ഞു വിനോദി
 ക്കുവാൻ ആരംഭിച്ചു. 'വിശേഷമായി! ഭാരതവരന്മാരേ, നി
 ള്ള! ഏതോ കള്ളം! അങ്ങനെയുള്ളതൊരു ഉപായം പറഞ്ഞു
 ഫലിച്ചിട്ടു നിന്റെ ഭാരതം "ആവലാധി" കൊടുപ്പിക്കാതെ
 ഞാൻ ചിട്ടയോ? എന്നു വിനയകരമായ ചിന്തയ്ക്കുകൊ
 ണ്ടു നേരമ്പോകാതി പറഞ്ഞു.

കാശിയോടും നിശ്ചിതവാൻ സാധിക്കാതെ അഗ്രേഷ്ടം
 ചിരിച്ചു.

അനന്തരം വിനായകന്റെ 'അതെല്ലാം അങ്ങനെ'

ഇരിക്കട്ടെ. ഒരു സംഗതി ചോദിക്കണമെന്നാണ്, അങ്ങനെയോ. ആ അണ്ണാസരായേക്ക് ഇനാമദാക്കൻ അവസ്ഥ എന്തായി? എന്നു ചോദിച്ചു.

മമ്മാലയം വരുകയുള്ള ശിശുവരണ്ടു വന്ന ഗതി തന്നെ ഇത് അതാൽപ്പം വന്നു. താമസശേഷമേ എന്തു ചെയ്തിട്ടു തന്റെ ശാസ്ത്രം വിടാതെ പട്ടിണികിടന്നു വരികൂ. പ്രാണതൃപ്തം ചെയ്യാൻ കഴിഞ്ഞു. ഇവയെല്ലാം വന്നു ഇല്ലാത്തതാൽ എന്തെങ്കിലും കലണ്ടാവാതെ തന്നെ പ്രവൃത്തിക്കണമെന്നു വിജ്ഞാപനം നിശ്ചയിച്ചു; പിന്നെ അതുപ്രകാരം ആ സമോദിതസമോദനങ്ങൾ രണ്ടുവരും താമസശേഷമേ ഇവയ്ക്കായി അനുസരിച്ചു. ഭട്ടന പരമനന്ദമുണ്ടായി. വിവരകർമ്മത്തിന്നു വേണ്ടപ്പെട്ട ഏറ്റവും ശിശുവെ ചെയ്തു. അവസാനംവരെ ആ ഉപായത്തെപ്പറ്റി ആരോടും ശബ്ദിച്ചതുകൂടി ഇല്ല. ഇന്നലെ മുതൽ വിവരകർമ്മം തകരാറു വേണ്ടപ്പെട്ട ഏറ്റവും കലണ്ടാ ചെയ്തു, ദേവനും വിജ്ഞാപനം മുതലായ നിരക്കിൽ അണ്ണാസരായേക്കിനെ കാണാൻ താമസശേഷമേ അവസരം ഉണ്ടായില്ല. എന്നാൽ ഇന്നലെ രാത്രിതന്നെ അതാൽപ്പം പോയി അതാൽപ്പം ഉറപ്പികയുടെ അന്ത്യം കൊണ്ടുവന്നു. ഭട്ടൻ മരിച്ചതിന്നു എഴുന്നേൽപ്പോഴെങ്കിലും താമസം, അപ്പോഴേക്കും വിജ്ഞാപനം യുക്തി പരിപൂർണ്ണമായിട്ടു കലണ്ടാ ധർമ്മങ്ങൾ കണ്ടാണു പേർ അണ്ണാസരായേക്കിന്റെ വാസ്തവമുള്ള കലണ്ടാ ഇക്കിനെ സംസാരിച്ചു; 'ചെയ്തിന്റെ അമ്മ, അമ്മയുടെ മുതലായവരെല്ലാവരും വെണ്ണിനെ അകറ്റാതെ തന്നെ കലണ്ടാ കലണ്ടാ സമ്മതിച്ചിരിക്കുന്നു; അതു കലണ്ടാ, ഇതു വലിയ കലണ്ടാകയുള്ള ധർമ്മത്തിൽ വെണ്ണ ചെയ്ത കലണ്ടാക്ക് അവർ പരമമായിട്ടു കലണ്ടാ ഇരിക്കുന്നു; എന്നാൽ ഈ ചതിയനായ ഭട്ടൻ, അകലുക കയ്യിൽനിന്ന് ഇനിയും അങ്ങനെയോ ആയിരിക്കാൻ പറ്റാണെന്നു വിചാരിച്ച് ഉപായത്തിൽ വെറുനെ വെറു

ഈ ഉത്തരത്തിൽ, അതളെ മുഴുവൻ വഞ്ചന ചെയ്തു. ഈ അല്പനേ നല്ലവണ്ണം പഠിപ്പിച്ചുവിടണം. നാളത്തെ മുഹൂർത്തം തെറ്റിയാൽ അതിന്റെ ശേഷം മുഹൂർത്തം കഴിഞ്ഞു ഇല്ല. വരന്തുകാലത്തിൽ അംഗസ്തോദിദേശം അർദ്ധം ഉണ്ട്. ഇതിനെ ഇരിക്കെ ഇനിയും മനവേഷ്ടയാലും വിവാഹത്തിന്നു മുഹൂർത്തം ഇല്ല. പെണ്ണാണെങ്കിൽ കൊള്ളെടുത്തവനായ വിദ്വാപാലനെ നല്ല പ്രായവും പുഷ്പിയും വെച്ചിരിക്കുന്നു. ഒരു നാഴികപോലും വിട്ടവൻ ഉപായമില്ല. ആയതുകൊണ്ട് അപ്പോലും അകൾ അടസ്ഥംപറഞ്ഞാൽ മട്ടൻ അധികമായി ഭേദിച്ചിരിക്കുന്ന ഞ്ഞാരിൽ മാത്രമല്ല മുഴുവൻ അയ്യങ്കിടവും കൊണ്ടുവന്നു കാലിന്നു വീഴും; അതർക്കം നല്ല അടി കിട്ടിയതുപോലെയും ആകാം! അങ്ങനെയുള്ള ഒരു യുക്തി കേൾക്കുന്നപക്ഷം നിശ്ചയമായും അയ്യം അയ്യം വെച്ചിട്ടു, അകൾക്ക് ഒരു കൽ വെണ്ണുപോലും ചില വരകകയും ഇല്ല. എന്നു പറഞ്ഞു മനസ്സിലാക്കിപ്പോയി.

ശരി! ഭാഗ്യമെന്തെങ്കിലും കള്ളനായ കൊള്ളിക്കൊടുത്തു ഇപ്പോലെ ആയി. ഇന്നാമതെന്തെങ്കിലും മനസ്സിൽ സന്തോഷം നിറഞ്ഞു തുളുമ്പിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അതർക്കം ശരിയായ സമയത്തു ശാശ്വതം മുറുകെ പിടിച്ചു. എന്തു ചെയ്തിട്ടും വിവാഹത്തിന്നു പാത്രമില്ല. അയാളെ സമാധാനിപ്പിക്കണമെന്നു ഒട്ടനേ അയച്ചു. ഞ്ഞാലും അവിടെ ലോകകൂട്ടവർക്കും ഉണ്ടായി. ഈ തർക്കത്തിൽ ഞ്ഞാർ മുഖ് ആലോചിച്ചുവെച്ചതുപോലെ നിവൃത്തിയായി വിവാഹകർമ്മം കഴിപ്പിച്ചു.

ഇത്ര പരാമർശങ്ങൾ പുതുതായി വിവാഹം കഴിഞ്ഞു വധുവരന്മാർ അവിടെ വന്നു. മധുവർക്കെന്തെങ്കിലും പ്രിയതമൻ സമേതനായി സ്വസ്ഥപതിയെ നടന്നുവെച്ചു. വിനയകരനായ ആ നവീനഭാവവും മംഗളമായി വേദകളെ എന്നു പുണ്യപ്രഭാവത്തോടെ ആശീർവ്വദിച്ചു ചെയ്തു. എല്ലാവരും ആനന്ദമുണ്ടായി.

അവസ്ഥയെ അദ്ധ്യായം

ഉപസംഹാരം

വിവാഹാനന്തരം ഗർഭനന്ദയ താഴെപ്പട്ടണൻ യും പിന്നെ മണവാളനായി വന്നിട്ടുണ്ടായിരുന്ന വൃദ്ധനായ അണ്ണാസാമോളിന്റെയുംഗതി എന്നതാണ് അറിയുവാൻ വായനക്കർ ഉത്സാഹികളാകാതെ ഇരിക്കുകയില്ല. എന്നാൽ പ്രിയ ബന്ധുസഹോദരിമാരെ! അതിൽ പറയുവാൻ തക്ക മദ്യസംഗതി മനം ഇല്ലാത്തതുകൊണ്ട്, ആ കഥ വിവരം വിവരമറുപിവാങ്ങേണ്ടുന്ന അത്യാവശ്യം നമുക്ക് തോന്നിപ്പോകുകയും സദാജ്ഞാതായി ഇത്രയും പറയണം: - ഭട്ടൻ ആവശ്യംപോലെ സംസാരിച്ച ലഹള കൂട്ടി; എന്നാൽ അതിൽനിന്ന് താങ്ങാതെ ഫലവും ഉണ്ടായില്ല. വിഷ്ണുവന്ദനം മായവന്നും ഉപദ്രവമുണ്ടാകേണമെന്ന് ഉദ്ദേശിച്ച് അതാർ 'പോലീസ്' കോപ്പി'യിൽ 'ആവലാധി' ബോധിപ്പിച്ചു. ഇതിനാൽ ഇതുവരെ ആ ദാരുണ ശേഖരിച്ചുവെച്ചിരുന്ന പണമെല്ലാം 'വക്കീൽമാരും, ഡാരിയർമാരും' കൈവശപ്പെടുത്തി, അതിനു വകയെടുത്ത നിർമ്മാണ ന്യായസ്ഥാനത്തുവെച്ചു മതിമതി എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടുപോയി കലാശിച്ചു. പിന്നെ ആ അധികൻ ബോദ്ധ്യമായി പുരിയിൽ മുഖം കുറങ്ങിയില്ല.

അണ്ണാസാമോളിന്റെ സ്ഥിതിയും അപ്രകാരംതന്നെ ആയിരുന്നു. ഇരുവിധം വാൽകൃത്തിൽ വിവാഹം കഴിച്ചു നീചത്വംകൊണ്ട് ഏതെങ്കിലും ഒരു പെൺകുട്ടിയുടെ ശിശുവിൽ വിശ്വനന്ദത്തിനുള്ള അതാളുടെ ആ മാഷസംസർത്തിക്കായി ജനങ്ങൾ അയാളെ ഗോദതംകൊണ്ട് അഭിഷേകം ചെയ്തു; എന്നിട്ടും അതാൾക്ക് അതുകൊണ്ടു മന്ദമേ തോന്നിയില്ല. താഴെപ്പട്ടണൻ മകളെല്ലാകിൽ കൃഷ്ണകുട്ടന്റെ മകൾ, എ

നർവ്വം സപരമ്യം അർദ്ധം പുഷ്പമുപാകവാൻ തകവണ്ണം നിർഗ്ഗമനിയായ ഒരു ദിവസം അധികമുണ്ടു ഏതൊക്കെ സർവ്വം ഇതുപോലെ പ്രകാശം അതരം സമ്പാദിച്ചു. പക്ഷെ അതുദൈവം നാമദൈവം വീടും ആയ ഉഗ്രപ്രായനായ ഒരു വാൾ, അതാമുണ്ടു ആ അതുപോലെ തന്നെ വർഷം അതാ തന്നെ അധിപനായി തന്റെ പന്ത്രണ്ടു വയസ്സുള്ള കോളാ വാൾകയെ കഴിയിൽ തള്ളിവിട്ടു! ആ വാൾവെട്ടിയെ കൂട്ടി കൊണ്ട് ഇന്നത്തെപ്പോൾ ആധാരമുണ്ടാക്കുക തന്റെ മാതൃ ഭാര്യയെ ചെന്നു. എന്നാൽ ആവർണ്ണം മുതൽ അസംഖ്യം കൂട്ടി തികഞ്ഞിട്ടില്ല, അതിലൂടെ കണ്ടു, ആ വാൾവെട്ടിയെ തന്റെ ചെറു അന്നിയിൽക്കൂടെ കരിനമണ്ഡം കൊടുക്കുവാൻ യഥാർത്ഥമായി അതരമു 'വേദം' അയച്ചു തന്റെ സന്നിധിയിലൂടെ വിട്ടിട്ടു. മുഴുനായ അണ്ണാസർവ്വം തന്റെ നിർദ്ദേശിയായ വാൾവെട്ടിയുടെ സർവ്വം നശിച്ചിട്ടു, തന്റെ അത്യന്തം അതരമായ പാപകർമ്മങ്ങൾക്കു ശരീരകരമായ കർമ്മവും അതരമായിത്തന്നെ തന്റെ പുഷ്പമുപാകവാൻ അതാമു! സർവ്വ പന്ത്രണ്ടു വയസ്സായ ചെറിയ കൂട്ടി തന്റെ കോളാമിത്തനായ അതാമുൻ — അതാ, അതാ പുഷ്പമുതന്നിൽക്കൂടെ ചെന്നു — പേര് പരത്തുകയാണു ഇതുകൂടിയായത കടകുട്ടി കണ്ണനിയ വാങ്ങുകയാണു ദിവസം കഴിക്കുന്നു!!

സുശീലയും സുകിയും ആയ കശീദേവി തന്റെ ഭർത്താവിന്റെ സമവേശംകൊണ്ട് ആനന്ദത്തോടെ കുലം കഴിക്കുന്നു. ഈ ദമ്പതിമാർ മായവന്റെ ഗൃഹത്തിലുള്ള വഞ്ചനോടും ഒരു പ്രാവശ്യമെങ്കിലും വശംകുറിക്കുകയും ചെയ്തു. വിനയകുമാരന്റെ കണ്ണുകളിൽ കറുത്തതിൽ ഡാക്ടർ പ്രഭാകരൻ അഭിപ്രായപ്പെട്ടതുപോലെ പാകാത്തതും സംഭവിച്ചു. അയാളുടെ ഒരു കണ്ണു തീരെ ഉപയോഗമില്ലാതായി; എന്നാൽ മറേയ്ക്കു മാത്രം ആ സമയത്തായ നേത്രവൈദ്യന്റെ വരി

ശ്രമകർണ്ണ സുഖപ്പെട്ടു. അതു തന്നെ ഭഗവതന്നെ കത്തി തന്റെ സുശീലയായ രാജ്യയുടെ കൂടെ ഉണ്ടാകയാ പരമ സംഘ്യത്തോടെ അയാൾ തന്റെ ജീവകാലം കഴിച്ചുവരുന്നു.

മരമധവന്തോടെ വിവാഹം കഴിഞ്ഞ് ഇപ്പോഴുള്ള മൂന്നു വർഷംകഴിഞ്ഞു. മധവൻ ബി. എ. പരീക്ഷയിൽ ധ്യാനമായി ജയിച്ചു. മരമധവിയുടെ ആനന്ദത്തിന് അളവില്ലാതെ തി. മധവയെത്തന്റെ നല്ല കീഴ്തികളെ സാഗ്ഗാളംകളെ അച്ചുതയ്ക്കലും പാലത്തിലും അരിവരമ്പിയും വിദ്യാഭ്യാസം ആയ ശ്രീമാൻ സയനിയായ ഗതികവാധ് മരമധവയെ കിരണസ്തകൊണ്ടു തന്റെ സംസ്ഥാനത്തിൽ മാനസത്തിൽ അത്തരമുള്ള പ്രീതികൾവെളിച്ചം ഉള്ള ഉദ്യോഗം കൈക്കൊണ്ടെന്നു കല്പിച്ചു തന്റെ കിരണവാകെ വരുന്നത്; എങ്കിലും അന്യര്യനല്ലെട്ടു പ്രവൃത്തി സിദ്ധിക്കാതെ, വരുന്നതു വരെ, ചെറും ഉപ്പും ചെറും കഴിക്കാൻ സംഗതിയായാലും കൈക്കൊണ്ടു, സ്വാതന്ത്ര്യത്തോടെ നിന്നു തന്റെ ദേശത്തിലെ ബന്ധുസഹോദരന്മാരുടെ പ്രീതി സമ്പാദിക്കുന്നതെന്നു തന്നെ ആദ്യകാലത്തിൽ കൂടി അവന്റെ ആഗ്രഹമായിരുന്നതിനാൽ, ഗതികവാധ് മരമധവയെ കിരണസ്തകിലെ കല്പന ബഹുമാനപൂർവ്വം വിനയത്തോടെ കീറസ്സരിച്ചു, തന്റെ സഹപാഠികളായ സ്നേഹിതന്മാരുടെ സഹായത്താൽ ഒരു സർവ്വവിദ്യാശാല സ്ഥാപിച്ച്, അവൻ ഇപ്പോൾ അതു ശരിയായി നടത്തിവരുന്നുണ്ട്. ദൈവാനുഗ്രഹത്താൽ ഈ വിദ്യാശാല ദിവസം ചെല്ലത്തോറും അഭിവൃദ്ധിപ്പെട്ടു വരികയും ചെയ്തു. മധവന്താൽ ഏകദേശം ചെന്നു ചെന്നു ബഹുമാനിക്കപ്പെടുന്നു. അവന്റെ മേലന്വേഷണത്തിൽ കീഴിൽ വിദ്യാഭ്യാസം ചെയ്യുന്ന മഹാത്മാക്കൾ അവനെപ്പോലെ തന്നെ ധീരന്മാരും കൃത്യനിഷ്ഠയുള്ളവരും ആയിക്കൊണ്ടു വരുന്നു.

മരമധവന്തോടെ താമസ്യഭാവമുണ്ടാകാത്തപോലെ

സൗഖ്യവും അഭിവൃദ്ധിയും ഏറ്റവും ദീർഘവും ലഭിക്കുന്നതുതന്നെ അപ്പോഴും! അവരുടെ സൗഖ്യത്തെ വർദ്ധിപ്പിക്കുവാൻ ശുഭദായനനും ചേതോമനനും ആയ ഒരു യുദ്ധരാജാവു അവരുമായി അവരുടെ ആ ചെറിയ റാമരാജ്യത്തിൽ എല്ലാവും ശത്രുക്കളോടൊന്നിനാൽ അവരുടെ മറ്റു സ്ത്രീകളെ സീമയെ ഇല്ലം സുഭദ്രാജ്യം നാടകത്തിൽ അജ്ഞാതൻ വെണ്ണിച്ചു 'സ്വർഗ്ഗസൗഖ്യം' ആ ദേവനിക്കാർ വരിപ്പുണ്ണാക്കി അനുഭവിച്ചുവെന്നു. അസു!

ആദിത്യവാമദിവസം. രാവകന്തരം സമയം. സമസ്തമയുദ്ധത്തോടുകൂടിയ മരാനാഗമൻ തന്റെ വിംഗലവെണ്ണമായ അംഗുഷ്ഠങ്ങളെ സമകർമ്മം ചെയ്തുകൊണ്ടു കനകനും അവെണ്ണത്തിന്റെ അടിയിൽ പൊങ്ങുണ്ടായിരുന്നു. ഈ സമയം 'മലബാർ റിപ്പി'ലെ ഉദ്യോഗത്തിന്റെ സമഗ്രമിപ്പോൾ ശോഭനയപ്പാരി എത്ര വെണ്ണിച്ചുവെങ്കിലും അവസാനിക്കുകയില്ല. മായവരായൻ തന്റെ പ്രിയവന്തിപുത്രസമേതനായി ലാത്തിക്കൊണ്ടു നിറത്തിന്റെ അങ്ങവശം ഉള്ള കരമണിയമായ ലതാഗ്രാത്തിൽ വന്ന് ഇരുത്തിട്ടുണ്ട്. തന്റെ ബോക്സ് വെർക്ക് അപ്പുറമായ കെട്ടുകൾ സിദ്ധിച്ചിരിക്കുന്നു. വിശേഷപ്പെട്ട ഉദ്യോഗം ധരിച്ചു അനേകം സുപ്രസംഗങ്ങൾ യഥാർത്ഥം സഞ്ചരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. അവിടെയെല്ലാം മനോഹരമായ പുഷ്പങ്ങൾ വീണുകിടക്കുന്നതും, സന്ധ്യകൾ ലളിത മനോഹരൻ അവയെ അങ്ങമിങ്ങട്ടും ഇളക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നതും എന്നു തോന്നിപ്പോകും! ബാലവനാഥസ്വാമിയുടെ മന്ദിരത്തിന്റെ ഇളകിയിരിക്കുന്ന ഗംഭീരമായ ശംഖധ്വനി, മണികളുടെ കണ്ണുപിടയ്ക്കമായ നിനാഭയും, ഭക്തജനസമൂഹത്തിന്റെ മനോഹരധ്വനിയും, ഇവയെല്ലാം ഒരു ശക്തിയായി കേട്ടുവരുന്നു. പക്ഷികൾ ഏകദേശം സ്വരത്തിൽ കോലാഹലം ഇഴുകിക്കിടക്കുന്നു. ഇടകിടെ സുഗന്ധശിതളമായ മരുസമീപൻ തന്റെ സൗഖ്യകരമായ സ്തംഭത്താൽ മ

നസ്സിന് ഉല്ലാസമുണ്ടാക്കുന്നു. പൂക്കളായിട്ടു പടർന്നു വരുകയും തങ്ങളുടെ ചങ്ങാതിക്കൾക്കു ഗാഢമായി ആലിംഗനം ചെയ്യുന്നതിൽ ഒന്നാകട്ടെ സൗഖ്യമുണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്നു. ആഴ്ചക്കു വേണ്ടി, നല്ല ശൃംഗാരമുള്ളവരും, കൈകൾ പൂർണ്ണമായും ആന പലവിധം കനികകളെ കെട്ടിയ അനുരാഗം വെളി കൾ, ദൃഢതയോടെ ഗതാഗതം ചെയ്യുന്നു. 'മൈസൂരി കിട'കളിൽ കായി പാശങ്ങളെ പാർസികളും ആയ സ്ത്രീപുരുഷന്മാർ വരുംവഴിയിൽ സവാരി ചെയ്യുന്നു. ഇവ യൗവനസമ്പന്നരായ ആംഗ്ലോകൾ പാർസികളും ആയ മിസ്സീകൾ അന്യോന്യം കൈ പിടിച്ചു പ്രഭാതത്താൽ വിനോദമിലകൾ കളിച്ചും, ധനിച്ചും, നടന്നു കറങ്ങിയിരുന്നു. എത്രയും തണുപ്പിന്റെ തണുപ്പെങ്കിലും അതേ സമയം സൗകര്യമുണ്ടാകുന്നതായും, ചാവിലെ സൗകര്യമുണ്ടാകുന്നതായും അതിൽ നിമഗ്നരായി അല്ലെങ്കിൽ മേൽപ്പിടിച്ചവർ നന്നായി ശൃംഗാരമുണ്ടാകും കണ്ടിട്ടുണ്ടെന്നു നടന്നു കറങ്ങിയിരുന്നു. ഉപവനത്തിൽ സന്ദർശനം ഉദ്യോഗമുള്ളവരും ആന വാലകൾക്ക് അമലം കളിക്കുകയും ആടുകയും ചാടുകയും ചെയ്യുകയുണ്ടായിരുന്നു. പൂക്കളുടെ ഹൃദ്യമായ സുരഭിയും വ്യംപിക്കുന്നു. ആരാക്കത്തിൽ ഏറ്റവും ഹരിത വർണ്ണത്തിലുള്ള ഞെലവെക്കുന്നി വിളിച്ചിരിക്കുന്നുവോ എന്നു സംശയമുണ്ടാകിയിരിക്കുന്നു. ഇപ്പകൾ ഈ സമയത്ത് ആ മലബാർ ഹിപ്പി'ലെ പുകുവന്റെ ഒരു അവസ്ഥയിൽ ഉണ്ടായിരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

നമ്മുടെ മധ്യവരായനും അമ്പലം പ്രദേശത്തിൽ ആ
ത മഹാമതിയും ഈ പ്രകൃതിസുന്ദരതയെ കണ്ട് അവ
രുടെ മനസ്സ് ലയിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇതിനിടയിൽ "അവരുടെ
ആനന്ദത്തെ വർദ്ധിപ്പിക്കുവാൻ ഏതാവശ്യമായ കലാപരകരണ
പുഷ്ടിപ്പെടുത്തണമെന്നും പുഷ്പം, പൂക്കൾ, പൂക്കൾ, പൂക്കൾ
കൊണ്ട് അലങ്കരിക്കണമെന്നും തീർത്തു. നോട്ടുക്കൾ, പൂക്കൾ

കമ്മിണം സാന്നിദ്ധ്യമുള്ളതായ ശുഭാഭാവം ഉണ്ടായി ഉടനെ പ്രേരണയോടെയും അതിശയകരമായും വിസ്മയത്തോടെയും ഞാൻ തുടങ്ങിയതിൽ എന്താണ് ആശയം? അന്യോന്യം സമാശ്വാസം ചെയ്തുകൊണ്ടു അവർ ദൈവഭയം സ്വീകരിച്ചു ഉത്തം സേവിച്ചു തുടങ്ങി. അല്പസമയത്തോളം അവർ ദൈവഭയം തങ്ങളുടെ ശരീരം കണെ മറന്നുവെച്ചിട്ട് അനന്തരം ഭാഗ്യവശമായ് വാത്സല്യാതിരോകത്തോടെ കോമലിയെ ചുംബനം ചെയ്ത് ഇല്ലകരം ചാഞ്ഞു:—

‘സുന്ദരി! നിന്റെ വികസിച്ച ഈ മലകൾക്കും എന്തെങ്കിലും കാരണവും ജനകാശമുയും ആയ സീതാദേവിയെ കാണിച്ചുടുത്തു. വനവാസത്തിൽ ആ നവയൗവനവും പ്രേമരൂപിയും ഇന്ദ്രമുഖിയും ആയ ആ പരിവൃത തന്റെ മധുരമായതും പൂർണ്ണപ്രദത്തോടുകൂടിയതും ആയ സംസാരംകൊണ്ടു മരവത്രന്റെ മനസ്സാവത്തെ നീക്കി അവനെ ആശ്വസിപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അതാവിന്നു നിത്യവും സമാനരും ഉണ്ടാകിക്കൊടുത്തുകൊണ്ടിരുന്നു. അവളുടെ ആ രാജ്യംഗമം ഇന്ന് എനിക്ക് ദൈവസ്വഭാവം മിഥിലവൃദ്ധന്റെ പുത്രിയായ ജനകിയെപ്പോലെ നീ ഇന്നു നിന്റെ അതാവിനെ ആനന്ദശൈലത്തിന്റെ ശിഖരത്തിൽ കയറ്റിയിരിക്കുന്നു. നിന്നെപ്പോലെയുള്ള സ്വലജ്ഞയും പരിവൃതയും ആയ ഒരുങ്ങ എനിക്കു സിദ്ധിച്ചത് എന്റെ പൂർവ്വപുണ്യത്തിന്റെഫലമാണെന്നു ഞാൻ മനസ്സിലാക്കും. നിന്റെ സുഖകരമായ സമാവാസത്തിൽ എന്റെ ആമുഷ്ടഭാവം എത്ര വിനോദമായി കഴിയുന്നു എന്നു പറഞ്ഞു! സ്വർഗ്ഗസുഖം, സ്വർഗ്ഗസുഖം എന്നു ജനകൻ വർണ്ണിക്കുന്നില്ല; ആ സ്വർഗ്ഗസുഖം ഇതിനേക്കാൾ വലുതാണെന്ന് എനിക്കു കോസ്മിറ്റു. പ്രിയ! നിന്റെ സുഖകരമായ സമാവാസമാകാം എനിക്കു സിദ്ധിക്കാതിരുന്നിരുന്നെങ്കിൽ, എന്റെ അവസ്ഥ എന്തായിരിക്കുമായിരുന്നു എന്നു പറയുവാൻ കഴിയില്ല. ഞാൻ സന്ദേശം കൂടാ

നെ വിദ്യഭിജ്ഞനനാകുമായിരുന്നു; ഈ ജന്മത്തിൽ ഞാൻ വളരെ മനോവേദന അനുഭവിച്ചുണ്ടിവരുമായിരുന്നു; പ്രണാമം കൊണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു. നീ ഇല്ലാതെ എന്റെ ജീവനോടു കൂടിയതും നിഷ്പ്രഭമായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു. ഇപ്പോൾ എനിക്ക് വല്ല ബഹുമാനവും ഉൾക്കൂട്ടിയും സിദ്ധിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ അതു നിശ്ചയം നിന്റെ ആ സുഖകരമായ സഹായസത്തിന്റെ ഫലമാണ്! ഇന്ന് ആ പരമശുഭകരമായ പ്രഭുവിന്റെ വലുതായ കരുണയ്ക്കുതാൽ നിന്റെ സമാഗമംകൊണ്ടു ഞാൻ സ്വർഗ്ഗസുഖവും കൂടി നിസ്സാരമായി കരതിയിരിക്കുന്നു. നിന്നെപ്പോലെത്തന്നെ ദൈവാനന്ദം എല്ലാ ജന്മത്തിലും എനിക്ക് ലഭിക്കട്ടെ! ഇത്രമാത്രം ഞാൻ ഗൗരവത്തോടെ എഴുതുന്നതായി പ്രാർത്ഥിക്കും.

അങ്ങനെ ഇടവിക്കൊണ്ടും പ്രേമപരമവശ്യംകൊണ്ടും ഉണ്ടായ ഈ കണ്ണുനീർകരമായ സംസാരം കേട്ടു നമ്മുടെ കോമളഹൃദയമായ മൊഴികളുടെ അവസ്ഥ എന്തായിത്തീർന്നു? അതു പരിചയംകൊണ്ട് അറിയുന്നതല്ലാതെ വേറെ മാർഗ്ഗമില്ല. അവർ തന്നെ ഭക്താവിനെ ഗൗരവമായി പൂണെ. അത്ര നിരന്തര കണ്ണുകൾക്കു, ഭക്താവിനെ ചുംബിച്ച് ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു:— 'പ്രാണേശ്വര! നമ്മുടെ പ്രാണമണവർത്തിയും അമ്മിനെ തന്നെ! ഇനിയും എത്രയും വണ്ണക്കാരെ ഇടയിലും ഈ എത്രയും കഠിനമായ സമ്പ്രദായം ഇപ്പോഴും എങ്ങിനെ നിലനിന്നുവെന്ന് അറിയുന്നില്ല! തമ്മുടെ കട്ടി കട്ടയുടെ സുഖദാലവിയത്തൽ മട്ടംതന്നെ ശ്രദ്ധവെക്കുക, മാതാപിതാക്കൾ അവരെ വധിക്കുവാൻ സന്നദ്ധരാകുന്നു. അവരുടെ ഹൃദയത്തിൽ ദയയും മമതയും എന്തുകൊണ്ട് ഉണ്ടാകുന്നില്ല? കേവലം തമ്മുടെ വലിപ്പത്തിനുവേണ്ടി, അല്ലാത്തവർക്കും കൂടെകൊണ്ടു പറഞ്ഞുപോയ വാക്കിനുവേണ്ടി, അല്ലെങ്കിൽ പ്രയോജനമില്ലാതെ അഭിമാനത്തിനുവേണ്ടി, അഥവാ ധനത്തിലുള്ള ദുഷ്ടാചാരത്തിന് അധി-

നായി, തങ്ങളുടെ ഉദമത്തിന്നു ഇനിപ്പു കെട്ടുടെ ജീവ
രേതരകന്ത മണ്ഡത്തെ ഇഷ്ടംവെക്കെട്ടി, നിവേദി
കളായ ബാലികന്മാരെ കഴുത്തു കരകൾ മുറിക്കുന്നതും അ
വരുടെ ഐതിഹ്യവും ശൂന്യമാക്കിയിടുന്നതും ആയ നദ
വടി ഭരിക്കുവാനിച്ഛുന്ന രാജാവി ഇല്ലായ്യാ?

മധ്യവരായൻ വിരസത്തയുടെ ഗൗരവമായി ഇപ്രകാ
രം പറഞ്ഞു: — 'ഇവ വിധം മീനരായ സമ്പ്രദായങ്ങൾ നിവ
നില്ക്കുന്നതിന്നു ഇനങ്ങളിൽ യഥാർത്ഥമാനം ഇരിപ്പില്ലായ്മ
തന്നെയാണു കാരണം. ഏതു കവ്യംബത്തിൽ വിദ്യയുടെ ഗ
ന്ധമില്ലായ്മ, മനോനസമ്പകമില്ലായ്മ, അവർ തങ്ങളുടെ
കെട്ടുടെ ശ്രോതസ്സ് ഏതുകൊണ്ടുണ്ടാകും, അവരുടെ ജീവദ
ശ ഏങ്ങിനെ യശസ്സോടുകൂടി ഇരിക്കും, ഏന്തിങ്ങിനെയുള്ള
കർമ്മങ്ങളുടെ ധാരണയായ ഇല്ല. മുഖ്യമായി ഒരു പ്രാവശ്യം
തങ്ങളുടെ പുത്രിമാരെ ഏവിക്കൊണ്ടുകൊണ്ടു തള്ളിവിട്ടാൽ
മതി, പിന്നെ അവർ മോക്ഷം സിദ്ധിച്ചു എന്നു അവർ മ
നസ്സിലാക്കും. സന്താനങ്ങളുടെ ഭേദമുള്ള അഭിവൃദ്ധിയുടെ
പൂർണ്ണ ഉത്തരവാദിത്വം തങ്ങൾക്കുണ്ടെന്ന് അവർ മനസ്സിലാ
ക്കുക ഇല്ല. ഏതുതോ ഇനങ്ങൾ കേവലം ഘോരകന്മാർ!
അവർ സ്വാർത്ഥബുദ്ധി നിമിത്തം തങ്ങളുടെ സന്താനത്തി
ന്റെ സുഖദായങ്ങളുടെ ശ്രദ്ധയെ ഇല്ല. എന്നാൽ ഇപ്പോൾ
കാലസ്ഥിതി മാറ്റിവരുന്നുണ്ട്. ആപത്തുണ്ടാക്കുന്ന ഈ നദ
വടി മൂലനാശം വരുന്ന ചിന്തങ്ങൾ കണ്ടുവരുന്നു. വിദ്യാഭ്യാ
സവിദ്യയുടെ സാമ്രാജ്യം അഭിവൃദ്ധിയെ പ്രാപിക്കുന്നതാകും, മനോ
നശസ്സുക്കൽ ജപിക്കുന്ന കിരണങ്ങൾ നരവു ഭിക്കിയും
വ്യാപിച്ചു ലോകത്തിലെ അജ്ഞാനാസകാരം നശിക്കുന്നതാ
കും ഈ നദവടികൾ തനിയെതന്നെ നില്ക്കാനിരിക്കുകയില്ല.
ദ്രവ്യരോമം നിമിത്തം അന്ധരായി നില്ക്കുന്നിടത്തും നിവേ
ദിയികളും ആയ കോമളബാലികമാരുടെ ജന്മനാശം വര
ത്തു ചണ്ഡാലന്മാരും, അതിൽപിന്നെ ആരും അടുത്തുവ

അന്തർ സമ്മതിക്കയില്ല. സർവ്വഭിക്കിപ്പും അവർ നിസ്സാരവും അധർമ്മവും ഉണ്ടാക്കുന്നു. ഇങ്ങിനെ ആയി ആ പാപകന്മാരുടെ പ്രവൃത്തി തന്നിനെ നിന്നു, നിന്നും സഹോദരിമാരും നിന്നെപ്പോലെയും അതുവരെ സർവ്വം അനുഭവിച്ചു തുടങ്ങും.

മരക്കാരി ഗർഭവേദം വാക്കുകളുടെ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു: — 'വരകൾക്കുവേണ്ടി കരളുണ്ണുവാൻ അങ്ങിനെ സംഭവിക്കട്ടെ! നിശ്ചയമായും മാരാപിതാക്കന്മാർ വിദ്യഭ്യാസമുള്ളവരും കൃത്യമായി മറ്റു അനുഷ്ഠിക്കുന്നവരും ആനാലല്ലാതെ അവർ നിമിത്തം സന്താനങ്ങൾക്കു ക്ഷേമവും അഭിവൃദ്ധിയും ഉണ്ടാകുവാൻ അസാധ്യം. ഏന്റെ അമ്മ അന്തർനില്പാത്തവളായിത്തന്നെയെങ്കിലും, മുർഖസ്വഭാവമുള്ളവളായിത്തന്നെയെങ്കിലും ഇന്ന് ഏന്റെ സ്ഥിതി എന്താകുമായിരുന്നു? ജീവനുണ്ടെങ്കിലും ശവപ്രായമായി ഇരിക്കുകയില്ലാതിരുന്നുവോ? ഏന്റെ സുഗീലയും അന്തർമുഖമുള്ളവളും ആരു എന്നിയുടെ കൃപകൊണ്ടു തന്നെ ഞാൻ ഇന്നു സുഖം അനുഭവിക്കുന്നു. എന്നാൽ ആശ്ചര്യം! ഏന്റെ സഹോദരിമാർ അന്തകം പോർ ഇന്നു ദുഃഖാഗ്നിയിൽ വീണു ഉജ്ജ്വലിക്കുന്നതിരിക്കുന്നു. കൈപ്രിയന്മാരേ! നിങ്ങളുടെ വയറു മുട്ടുവെട്ടുവെട്ടി ആശ്രയമില്ലാത്ത ശോകമൂലമല്ലാതെയുള്ള തന്മണിമാരെ വധിക്കുന്നതിനെക്കാൾ വയറിൽ മുളു നിറക്കുവാൻ! സാധുനിപോധികളായ തന്മണിമാരുടെ ഐഹികസൗഖ്യം പരക്കിത്തിരിയ്ക്കുവാൻ നിങ്ങളുടെ ഹൃദയം ഏതുതരത്തിൽ അല്ലാതെങ്കിലും അലിയുന്നില്ല? നീചരേ! നിശ്ശ്രയരേ ഇപ്രകാരം ഉപദ്രവിക്കുന്ന നിങ്ങൾക്കു അതിന്റെ ശിക്ഷ കൈവരുകയില്ലെന്നു തമാശിക്കുകയില്ല. നിങ്ങൾ മൗവനമകത്തിൽ ചിത്തം പിടഞ്ഞു കിടക്കും! നിങ്ങളുടെ ആ രീനവൃത്തിക്കും നിങ്ങൾക്കും നിസ്സാരം ഭവിക്കട്ടെ! നിങ്ങളുടെ സന്താനത്തിന്റെ വിഷയത്തിൽ സർവ്വകൃത്യങ്ങളുടെ പ്രവൃത്തികൾ അവർ, ആ

വർ മരണവിതരണമൊക്കെ! ആർ തങ്ങളുടെ മക്കളുടെ കാര്യത്തിൽ താല്പര്യമുള്ളവരായി, അവരുടെ യശസ്സും സുഖവും വർദ്ധിപ്പിക്കുവാൻ മനസ്സുകൊണ്ടും വാക്കുകൊണ്ടും പ്രവൃത്തികൊണ്ടും സ്ഥിരോത്സാഹം ചെയ്യുന്നുവെന്ന് ആ മരണവിതരണമൊക്കെ ധന്യർ. ഈശ്വരൻ അവർക്കു സുഖവും ആനന്ദവും നൽകി പരലോകത്തിൽ അവർക്കു ശ്രേഷ്ഠമായ ഗതി കൊടുക്കുന്നു. അഹഹ! എന്റെ അമ്മ എന്റെ അമ്മയെ ചെന്നുവന്നുവരും! അവരുടെ കൂവുകൊണ്ട് തന്നെ എനിക്ക് നിങ്ങളുടെ പാദം ലഭിച്ചിട്ടു, ഞാൻ ഇപ്പോൾ ഇപ്രകാരം കരളശേഷം ചെയ്യുന്നു! ഓ! പ്രളവ! നി മയാ! എന്തോപ്പോലെ എപ്പോഴും മംഗലം ഉണ്ടാക്കൂ! ഇത്രമാത്രമാണ് നമ്മുടെ എന്റെ പ്രാർത്ഥന. ഈ മരണിനിൽ സംസാരിച്ചിട്ടു സംസാരിച്ചിട്ടു മരണിയുടെ സ്വരത്തിന്നു കടന്നു വന്നു. അവരുടെ നേത്രങ്ങളിൽനിന്ന് അശ്രുധാരാളമായി പൊഴിഞ്ഞു തുടങ്ങി.

രാത്രി സമയം അതിക്രമിച്ചതിനാൽ, ഇതും ആ സൗഖ്യശാലികളായ ദമ്പതിമാർ തങ്ങളുടെ വീട്ടിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു. പ്രിയ വായനക്കാരെ! നമ്മളും പുറപ്പെടുക. ഇപ്രകാരമുള്ള സഞ്ചനങ്ങളുടെ സംസ്കൃതം വിട്ടു നമ്മൾ പ്രത്യേകമായി ഇവിടെ ഉണ്ടായിട്ടു പ്രായാജനമെന്നാണ്! പുറപ്പെട്ടവിൻ! നമ്മളും നമ്മുടെ വീടുകളിലേക്കു വരിക.

ഈശ്വരൻ എപ്പോഴും മംഗലം ഉണ്ടാക്കട്ടെ! അമ്മാസ്സ.

സമാപ്തം.

